

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU

2018

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

AKDAN Danışmanlık A.Ş.

Proje Koordinatörü

Nilüfer ARIAK

Hazırlayanlar

Satılmış GÖKSÜLÜK

Şahin Nedim SİDDİKOĞLU

Murat Can ÖZDEMİR

Aysel ERDEN

Katkı Sağlayanlar

Malatya Valiliği

Fırat Kalkınma Ajansı

Malatya İl Emniyet Müdürlüğü

Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Proje Hazırlanma Dönemi

MAYIS / 2018

Bu rapor Fırat Kalkınma Ajansı (FKA) tarafından AKDAN Danışmanlık A.Ş. firmasına yaptırılmıştır. Araştırmanın içeriği Fırat Kalkınma Ajansı'nın görüş ya da tutumunu yansıtmaz. Bu raporun tüm yayın hakları Fırat Kalkınma Ajansı'na ait olup yazılar ve içerik Ajansın izni olmadan kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

İÇİNDEKİLER

1.	YÖNETİCİ ÖZETİ	1
2.	GEREKÇE	2
3.	AMAÇ.....	2
4.	BASINDA MALATYA TAŞ OCAKLARI.....	2
	EK 1: Haber Özetleri	3
	EK 2: Haber Özetleri	4
5.	TAŞ OCAKLARI	4
5.1.	Taş Ocağı Nedir?	4
5.1.1	Kırmataş (Agrega) Nedir?	5
5.2	Taş Ocağı İşletmeciliği	7
6.	ÜLKEMİZDE TAŞ OCAKLARI	8
6.1.	Türkiye’de Taş Ocağı Sorunları	11
	EK 3: Haber Özetleri	12
7.	YASAL MEVZUAT	12
7.1.	Maden Yönetmeliği (Resmi Gazete, 2017)	14
7.2.	Çevre Etki Değerlendirme Yönetmeliği (Resmi Gazete, 2014)	15
	EK 4: - Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Projeler Listesi.....	16
	EK 5: - Seçme-Eleme Kriterleri Uygulanacak Projeler Listesi	17
7.3.	Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği (Resmi Gazete, 2010)	18
8.	AVRUPA’DA TAŞ OCAKLARI.....	20
9.	MALATYA İLİ	26
9.1.	Malatya’nın Jeolojisi ve Jeomorfolojisi	27
9.1.1	Malatya’nın Jeomorfolojisi	27
9.1.2	Malatya’nın Jeolojisi	29
9.2.	Malatya’da Taşocakları	33

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

10.	YÖNTEM	39
10.1.	Örneklemin Belirlenmesi	39
10.1.1	ÇED Firması örnekleminin belirlenmesi.....	39
10.1.2	Firma / İşletme örnekleminin belirlenmesi	40
10.1.3	Çevre Sakini Örnekleminin Belirlenmesi	40
11.	BULGULAR.....	41
11.1.	Maden İşleri Genel Müdürlüğü	41
11.2.	Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü	41
11.3.	Çevresel Etki Değerlendirme Firması.....	43
11.4.	Taş Ocağı İşletmeleri	43
11.5.	Çevre Sakinleri.....	45
11.6.	Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü	46
12.	SORUNLAR	47
13.	ÖNERİLER.....	50
13.1.	Kısa ve Orta Vadeli Çözüm Önerileri.....	50
13.2.	Uzun Vadeli Çözüm Öneriler	53
14.	SONUÇ.....	56
15.	EYLEM PLANI.....	57
16.	KAYNAKÇA.....	60

TABLolar

Tablo 1: Doğal kırmataş hammaddelerinin jeolojik sınıflandırması (Esenli, 1996)	6
Tablo 2: Türkiye geneli taş ocaklarında üretilen gercin üretim miktarları ve değerleri	10
Tablo 3: Türkiye’de maden gruplarına göre ruhsat sayıları (MİGEM, 2017).....	11
Tablo 4: Ülkelerin agrega üretim istatistikleri	25
Tablo 5: Malatya ilinde 2016 yılında alınan ÇED kararlarının sektörlere göre dağılımı (ÇŞİM, 2017)	35

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Tablo 6: Kısa ve orta vadeli eylem planı.....	58
Tablo 7: Uzun vadeli eylem planı	59

ŞEKİLLER

Şekil 1: 2015 yılı ülkeler bazında üretim miktarı ve türü (milyon ton)(UEPG, 2017)22	
Şekil 2: Ülkeler bazında kişi başına düşen agrega üretimi (ton/yıl)(UEPG, 2017)....	23
Şekil 3: Malatya ilinin fiziki haritası (MTA, 2017).....	28
Şekil 4: Malatya ili diri fay haritası (MTA, 2012) (Düzü, Büyükhüyük, Derbent, Kandil, & Sarp, 2012)	29
Şekil 5: Malatya ili ve çevresinin genelleştirilmiş jeoloji haritası	31
Şekil 6: Malatya ili maden haritası	32

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1: Malatya il merkezindeki eski taş ocaklarının konumunu gösterir uydu fotoğrafı.....	36
Fotoğraf 2: Taş Ocağı-1 'in genel görüntüsü.....	37
Fotoğraf 3: Taş Ocağı-2'nin genel görüntüsü.....	37
Fotoğraf 4: Taş Ocağı-3'ün genel görünüşü.....	38

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Türkiye gelişmekte olan ülkeler arasında yer almaktadır. Gösterdiği bu gelişme her alanda yatırım yapılmasının ve gelişmesini sürdürmesinin bir sonucudur. Ancak söz konusu gelişmenin devamlılığı yani sürdürülebilirliği önemlidir. Sürdürülebilirlik ise içerisinde üç farklı temel kavramı barındırır. Bu kavramlar ekonomi, çevre ve sosyal yapıdır. Gelişme sırasında yapılan her türlü faaliyet bu kavramların sağlıklı bir şekilde var olmasını gözettiği sürece sürdürülebilir olmaktadır.

Ülkemizde altyapı ve üst yapı yatırımları sürekli bir büyüme ile devam etmektedir. Türkiye inşaat sektörüne dayalı bir büyüme modeli takip etmektedir. İnşaat sektörünün en önemli girdisi ise hammadde olarak doğada bulunan kayaçlardır. Kayaçların doğada buldukları yerlerden çıkarılarak ihtiyaç duyulan hammadde (çimento, kırmataş, kum, alçı vb.) haline getirilmesi ise başlı başına bir sektördür.

Türkiye'nin 30 büyükşehir belediyesinden biri olan Malatya, Doğu Anadolu Bölgesi'nin en kalabalık 2. şehridir. Büyüklüğü ve coğrafi konumu Malatya'yı bölgenin göç alan ve gelişen şehirlerinden biri yapmıştır. Malatya ili 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı yasa ile Büyükşehir olmuştur. Yasa gereği İl Özel İdaresi kapatılmış il mülki sınırları içerisinde tüm sorumluluk büyükşehir belediyesine aktarılmış ve büyükşehir belediyesi tüm yatırım hizmetlerini götürmekle sorumlu tutulmuştur. Gerek büyükşehir olmasından sonra artan şehirleşme oranı, gerekse büyükşehir belediyesinin yeni sorumlulukları inşaat malzemelerine olan talebi arttırmıştır. İl'in jeolojik yapısı karbonat kökenli kayaçlardan (kalker, traverten, mermer kireçtaşı) oluşmaktadır. Söz konusu kaynakların mevcudiyeti ihtiyaçların il sınırları içerisinde sağlanmasını kolaylaştırmıştır. 2004 yılında çıkarılan 3213 sayılı Maden Yasası ile maden kapsamına alınan taş ocaklarının ÇED yönetmeliği gereğince belirli sınırlamalar altında ÇED raporu gerekli değildir şeklinde düzenlenebilir hale gelmesi ise taş ocakçılığı yatırımlarının yapılmasını kolaylaştırmıştır.

Bu raporun hazırlanmasına sebep olan husus il sınırları içerisinde sayıları hızla artan ve işletildikleri yörede çevre halkı tarafından istenmeyen taş ocaklarıdır. Sürdürülebilirlik kavramının ekonomik olma kriterini sağlayan taş ocağı işletmeleri, sosyal yapıya duyarız ve çevreci olmaktan uzak görülmektedir. Çeşitli dönemlerde taş ocakları çevresinde yaşayan halk tarafından konu dillendirilmiş, yetkili makamlara iletilmiş ancak şikâyet mercilerinin tatmin olacağı bir sonuç elde edilememiştir.

Raporda sahadaki tespitlere dayalı olarak sorunlar ve tüm paydaşların çözüm görüş ve önerileri değerlendirilerek hazırlanmış bir eylem programı yer almaktadır.

2. GEREKÇE

Ülkelerin kalkınma ve şehirleşme hızı ekonominin lider sektörlerinden biri olan inşaat sektörünün dinamik bir yapı ile çalışmasını ve sürekli büyümesini sağlamaktadır. Bina, yol, baraj, köprü, tünel gibi yapılar inşaat sektörünün temel unsurlarını oluşturmaktadır. Bu yapıların inşası diğer imalat sektörleri gibi hammaddeye ihtiyaç duymaktadır. İnşaat sektörünün önemli hammaddesi doğadan çıkarılan ve farklı boyutlara dönüştürülerek kullanılan taş/kayalardır.

Malatya ili sınırları içerisinde faaliyet göstermekte olan taş ocakları ile ilgili olarak çevre sakinlerinin dolaylı ve doğrudan rahatsızlıkları süre gelmektedir. Bu rahatsızlıklardan doğan şikâyetler medyaya, ilgili mercilere ve taş ocağı işletmecilerine iletilmiştir. Konu ile ilgili şikâyetler çevre sakinleri ve taş ocakları başta olmak üzere tüm ilgili birimleri huzursuz etmeye başlamıştır.

Bu rapor bu konunun kök sorunlarına inerek bir uzlaşma ve çözüm arayışı ortaya çıkarmak üzere düzenlenmiştir.

3. AMAÇ

Bu rapor, Malatya ili içerisinde bulunan ve çevrelerindeki yöre halkının huzursuz olmasına sebep olan taş ocaklarına dair sorunların tespit edilerek, konu ile ilgili tüm paydaşların olabildiğince kabul ettiği bir çözümün ortaya çıkarılması amacıyla hazırlanmıştır. Konunun aydınlığa kavuşturulması için sorun, kavramların görünen ve görünmeyen özellikleri ile incelenmiş, Malatya özelinde söz konusu paydaşlarla birebir yüz yüze görüşmeler yapılmış, sorunun her paydaşın gözünden görülmesi ile üretilecek çözümlerin paydaşlar arası iletişim ve mutabakatı sağlayacak şekilde olması amaçlanmıştır.

4. BASINDA MALATYA TAŞ OCAKLARI

Bu raporun yazılma nedenlerinin ve sonuçlarının anlaşılabilmesi için Malatya ilindeki taşocaklarına ait güncel sorunların neler olduğu ve topluma nasıl yansıdığı tespit edilerek ortaya konulacaktır. Raporun bu kısmında gerek yerel, gerekse ulusal basında yer alan haberler tarih sırasına göre verilmiştir.

Milletvekili AĞBABA, Taş Ocakları ile İlgili Konuştu	27.06.2012 (İhlas Haber Ajansı, 2012)
Köylülerden "taş ocağı" protestosu	10.02.2013 (CNN Türk, 2013)
Taş Ocağı Ruhsatının İptali Bekleniyor	17.02.2013 (Haberler.com, 2013)

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

CHP'li AĞBABA: "Taş Ocakları İnsanlığın Düşmanı"	29.04.2014 (İhlas Haber Ajansı, 2014)
"Kaptaj"a Taş Ocağı Tehdidi!	25.04.2015 (ERTV, 2015)
Malatya'da Taş Ocağı Eylemi	09.07.2015 (İhlas Haber Ajansı, 2015b)
Malatya 'taş ocağı' kaynıyor!	13.07.2015 (Malatya Güncel, 2015)
Mahalleli taş ocağına karşı yine eylemde	07.09.2015 (İhlas Haber Ajansı, 2015a)
"Malatya Taş Ocağı Cenneti!"	27.12.2015 (Malatya Haber, 2015a)
Taş ocağı kapatıldı	27.12.2015 (Malatya Haber, 2015b)
Mahkeme'den taş ocağı ruhsatına iptal	14.02.2016 (Hazar, 2016)
Tehlike Büyük...Kaptaj'a en yakın 3 ilçede faal 17 taş ocağı var	30.11.2017 (Hazar, 2017)
Taş Ocağı Değil, "Dert" Ocağı!	18.12.2017 (Çelik, 2017)
Taş ve maden ocakları kurularak köyler rant merkezi haline getiriliyor	11.01.2018 (Yalman, 2018)
Malatya'daki Taş Ocakları	16.01.2018 (Bibi, 2018)

EK 1: Haber Özetleri

İnternet üzerinden arama motorları ile yapılan sorgulamalarda Malatya'da bulunan taşocakları ile ilgili şikâyet, protesto, gösteri veya olumsuz durum bildirimlerinin 2012 yılında başladığı görülmüştür. Yukarıda başlıkları sunulan haberler incelendiğinde; taş ocaklarının açılmasıyla yer altı suyu akımlarının bozulacağı, tarım ürünlerinin çıkan tozdan olumsuz etkileneceği, bitki örtüsünün zarar görmesi dolayısıyla hayvancılığın orta- uzun vadede sıkıntı yaşayacağı ve gerek işletmenin gerekse işletme sırasında ortaya çıkan zararlıların yöre halkının sağlığını tehdit edecek sonuçlar doğuracağı/genel kabulü oluşturmaktadır. Özellikle yeni açılacak olan taş ocaklarının yakınında oturan mahalle sakinleri söz konusu çevresel etkiler nedeniyle taş ocaklarını istememektedirler.

Ayrıca Malatya içme suyunun temin edildiği "kaptaj'a yakın olduğu ve kaptajı besleyen su kaynaklarını tehdit ettiği için biri Adıyaman diğerleri ise Kozluk ve Karagöz Mahallesi sınırları içerisinde olmak üzere üç taş ocağının faaliyetlerinin ilgili makamlarca durdurulmuş olduğu belirlenmiştir.

Basında yer alan haberlerin 2014 yılı sonrasında artış gösterdiği görülmektedir. Bu artışın sebebi araştırıldığında, 2012 yılında Resmi Gazete'de yayınlanan ve 2014 yılı Mart ayında yürürlüğe giren 6360 sayılı 13 şehrin büyük şehir yapılmasını içeren kanun ile Malatya'nın büyükşehir belediyesi statüsü kazanması ile altyapı ve üstyapı yatırımlarındaki artıştır. Yeni büyükşehir belediyesi kanununa göre il mülki idare sınırlarının tamamı büyükşehir belediyesinin sorumluluğuna verilmiş, il özel idareleri büyükşehir belediyelerine devredilmiş, köyler mahalle statüsü ile sınırları içerisinde buldukları belediyelere dahil edilmiştir. Bu gelişme belediyelerin hizmet götürmekle yükümlü olduğu yerleşim sayısını arttırmıştır. Buna bağlı olarak da büyükşehir belediyeleri bir anda ortaya çıkan yükümlülükleri seri olarak yerine getirebilmek için hizmet kapasitesini arttıracak girişimlerde bulunmuşlardır.

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Malatya Büyükşehir Belediyesi il sınırları içerisinde bulunan tüm yerleşimlere alt yapı hizmeti sağlayabilmek için daha fazla doğal kaynağa ihtiyaç duymuştur. Bu ihtiyaçlar ise süreç içerisinde iki şekilde çözülmüştür. Birinci yöntem özel sektörden ihale yolu ile satın alarak, diğer yöntem ise kendi taş ocağı alt yapısının oluşturulmasıdır. İnternette bulunan www.kamuihalemerkezi.com adresli web sitesi üstünden agrega ve mıcır kelimeleri ile yapılan sorgulamada Malatya ilinde 2014 yılından bu tarafa toplam 70 kez kırmataş (mıcır- agrega) temini ihalesine çıkıldığı tespit edilmiştir. Bu durum yasa ile birlikte büyükşehir belediyesinin edindiği yükümlülüklerin bir sonucudur.

Bu noktada basında yer alan haberler araştırılmış ve aşağıdaki başlıklara rastlanmıştır.

İlçelere örnek yatırım	23.01.2015 (Malatyam.com, 2015b)
İlk taş ocağı faaliyete geçti	21.03.2015 (Malatyam.com, 2015c)
İlçelerdeki taş ocakları hizmete girdi	04.05.2015 (Malatyam.com, 2015a)
Malatya'da 4 taş ocağı ve asfalt tesisi faaliyete geçti	04.05.2015 (Anadolu Ajansı, 2015)

EK 2: Haber Özetleri

Yukarda başlıkları verilen haberler incelendiğinde Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin, 6360 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden sonra alt yapı hizmetini sağlamak için her ilçeye bir adet olacak şekilde toplam 16 adet taş ocağı açmayı planladığı görülmektedir. Açılacak taş ocaklarından üretilen kırmataşın taşıma maliyetinin en aza indirilerek belediye hizmetlerinin daha ucuza mal edilmesinin amaçlandığı görülmüştür. Hâlihazırda Büyükşehir Belediyesi'ne ait 17 adet taş ocağı faaliyettedir.

5. TAŞ OCAKLARI

5.1. Taş Ocağı Nedir?

Taş ocağı doğada bulunan kayalardan çeşitli amaçlarda kullanmak üzere farklı boyutlarda gereç üretilen yerlerdir. Taş ocakları açık ve kapalı olmak üzere iki çeşittir, yüzeye yakın kayalar açık ocak olarak, derin kayalar ise kapalı ocak olarak işletilirler. Ülkemizde taş ocağı işletmeciliği genellikle inşaatlarda kullanmak üzere gereç üretimi için yapılmakta olup açık ocak işletmeciliği şeklindedir. Taş ocağı olarak nitelendirilen sahalardan çıkarılacak madenler Maden Kanunu'nda II. grup madenler olarak sınıflandırılmışlardır.

Yasalar gereği maden olarak nitelendirilen taş ocakları Maden Kanunu'na ve Maden Hukuku'na bağlıdır. Maden Hukuku'nun ilkeleri içerisinde madenler aşağıdaki şekilde tanımlanmışlardır.

- 1-Madenler buldukları yerde üretilmek zorundadırlar.
- 2-Madenler yenilenemeyen kaynaklardır.
- 3-Maden hakları bölünemez.
- 4-Maden hakları tekel niteliğindedir.
- 5-İstisnalar temel özelliktir.

5.1.1 Kırmataş (Agrega) Nedir?

Bu raporun konusunu oluşturan taş ocakları özellikle kırmataş üretilen ocaklardır. Beton üretiminde kullanılan kum, çakıl, kırmataş gibi malzemelerin genel adı teknik olarak "agrega" (aggregate) olarak da anılmaktadır. Agregada, çok çeşitli kullanım alanlarına sahip olmakla birlikte, özellikle inşaat sektörünün zorunlu olarak kullanılan malzemesidir. (Altınok, 2016; THBB, 2017).

Bilindiği gibi yapı malzemesi olarak kullanılan, doğal ve yapay endüstriyel mineral ve kayaçlar "mineral agregaları" olarak adlandırılırlar. Doğal mineral agregalarının bileşimi kayaç ve minerallerdir. Mineraller, kimyasal bileşimleri tanımlanmış, özel kristal yapısına sahip doğal oluşumlardır. Kayaçlar ise bu minerallerin bir araya gelmesiyle oluşmuşlardır. Doğal agregalar başlıca;

- Kırılabilir taşlar,
- Hafif agregalar,
- Kum ve çakıl, olarak üç grupta sınıflandırılırlar.

Doğal agregalar olarak tanımlanan kırmataşları meydana getiren kayaçlar, kökenlerine göre magmatik, metamorfik ve sedimanter olmak üzere üç temel grupta yer alırlar. Kırmataş olarak kullanılan bu kayaç parçaları, bağlayıcı yardımı ile bağlandıklarında, beton, harç, asfalt veya benzerleri gibi sağlam kütleler meydana getirirler. Kırmataş olarak kullanılan bu kayaçların sınıflaması Tablo 1'de verilmiştir.

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

GRUP	SINIFLAMA	KAYAÇ	YOĞUNLUK
MAĞMATİK	PLÜTONİK	Granit	2,60
		Siyenit	2,70
		Diyorit	2,80
		Gabro	2,90
		Peridotit	2,90
	VOLKANİK	Riyohit	2,60
		Trakit	2,60
		Andezit	2,60
		Bazalt	2,80
		Diyabaz	2,90
SEDİMANTER	KİMYASAL (Karbonatlı)	Dolomit, Kireçtaşı	2,70
			2,60
	KIRINTILI (Silisli)	Konglomera, kumtaşı, kuvarsit, arkoz, kiltası, şeyi, arjilit, çört, grovak	2,60
METAMORFİK	FOLİASYONLU	Amfibolit	3,00
		Şist	2,80
		Gnays	2,70
		Sleyt,filüt	
	FOLİASYONSUZ	Mermer, Kuvarsit	2,70
			2,80

Tablo 1: Doğal kırmataş hammaddelerinin jeolojik sınıflandırması (Esenli, 1996)

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Agrega; tane boyutlarına bağlı olarak üç gruba ayrılır.

- İri agrega (4 mm açıklıklı kare delikli elek üzerinde kalan agregalar)
- İnce agrega (4 mm açıklıklı kare delikli elekten geçen agregalar)
- Taş unu (0,25 mm açıklıklı kare delikli elekten geçen ince malzemeler)

Kırmataşın inşaat sektörü için olan öneminin anlaşılmasına örnek vermek gerekirse yapılar da kullanılacak agrega miktarları aşağıdaki gibi özetlenebilir (UEPG, 2017).

- Her yeni ev, tipik olarak 400 tona kadar agrega,
- Her yeni okulda tipik olarak 3.000 tonluk agrega,
- Yeni bir spor stadyumu 300.000 tona kadar agrega,
- Her yeni 1 km yol, 30.000 tona kadar agrega,
- Her yeni 1 km'lik yüksek hızlı tren, tipik olarak 9,000 tonluk agrega gerektirmektedir.

Özellikle beton üretimi söz konusu olduğunda, agrega olarak kullanılacak hammaddenin, beton kalitesini olumsuz yönde etkileyecek kimyasal ve fiziksel özelliklerinin bulunmaması gerekmektedir. Bu özellikler, TSE tarafından aşağıdaki standartlarla tanımlanmıştır.

- 1) TS 2517 : "Alkali Agregası Reaktifliğinin Kimyasal Yolla Tayini"
- 2) TS 3526 : "Özgül Ağırlık ve Su Emme Oranı Tayini"
- 3) TS 3527 : "İnce Madde Oranı Tayini"
- 4) TS 3528 : " Hafif Madde Tayini"
- 5) TS 3529 " Birim Ağırlık Tayini"
- 6) TS 3655 : "Dona Dayanıklılık Tayini"
- 7) TS3673 : "Organik Kökenli Madde Tayini"
- 8) TS3674 : " Sülfat Miktarı Tayini Metodu"
- 9) TS 3694 : "Aşınmaya Dayanıklılık - Aşınma Oranı Tayini Metodu"
- 10) TS 3732 : "Klorür Miktarı Tayini Metodu"

5.2 Taş Ocağı İşletmeciliği

Taş ocağı işletmeciliği bir madencilik faaliyeti olarak tanımlanmaktadır. İşletmenin faaliyete geçmesi kamu kurumlarından alınacak izin ve belgelerle gerçekleşmektedir. Bu belgeler yasa ve yönetmeliklerle belirlenmiştir. Bir taş ocağı işletmesinin faaliyete geçebilmesi için gerekli aşamalar.

- 1- Maden sahanası işletme ruhsatının alınması,
- 2- Çevre etki değerlendirme sürecinin tamamlanması,
- 3- İşletmenin kurulması ve faaliyete geçmesi,

şeklinde üç ana madde ile özetlenebilir.

Ülke genelinde birçok küçük ve orta ölçekli tesisin faaliyet gösterdiği bu sektörde, talebe göre kapasite artırımları kısa sürede sağlanabilmektedir. Üretime başlama süresinin kısa olması nedeniyle tesis bazında uzun vadeli planlama yapılmamaktadır. Talebin yoğun olduğu dönemlerde kolay temin edilebilir makine ve ekipmanlar kullanarak üretim artışı gerçekleştirilebilmektedir. Sektör olarak kapasite artırımlarının çok kolay olmasından dolayı mevcut kapasitenin kullanılma oranı yüksektir. Kum, çakıl, kırmataş üretimi genellikle açık işletme yöntemi ile gerçekleştirilmektedir. Üretim, genellikle üretim yerinin topografyasına bağlı olarak tekli veya çoklu basamaklar tasarlanarak yapılmaktadır. Kırmataş üretiminde kazı ve yükleme öncesinde hammaddenin patlatma işlemleri ile gevşetilmesi gerekmektedir. Bunun yanında plaser kökenli kum ve çakıl üretilen ocaklarda delme patlatma işlemine gerek kalmadan ekskavatörler yardımı ile kazma ve yükleme işlemi gerçekleştirilmektedir. Taş ocakları üretiminde kullanılan galeri patlatması, teknolojik gelişmelere paralel olarak yerini delme-patlatma yöntemine bırakmıştır. Galeri patlatması sonucu nihai ürünün tane boyutunun büyük olması, düzgün basamakların oluşturulamaması ve en önemlisi bu yöntemle oluşan şiddetli sarsıntıların çevresel etkileri nedeniyle yasaklanmıştır. Delme-patlama yönteminde bir veya birden fazla sıralı delikler açılarak patlayıcılarla doldurulur ve ateşleme yapılmaktadır. Delinen deliklerin çapları, derinliği ve aralarındaki uzaklık formasyonun niteliğine, basamak yüksekliğine ve günlük üretime göre değişmektedir. Ocaktan alınan patlatılmış malzeme kırma eleme tesislerine taşınarak kırmataş standartlarındaki tane boyutlarına kırma-elemeyle ayrılır.

Türkiye'de taşların tamamı açık ocak işletmeciliğiyle elde edilmektedir. İdeal açık işletmecilikte önce toprak ve bitki örtüsünün kaldırılıp yakın bir yerde depolanması, istihraç sonrası işletilen ocak sahasının tekrar ağaçlandırılması gerekmektedir. Son yıllarda gelişen malzeme teknolojisine paralel olarak geliştirilen özel kesici uçlar yardımı ile açık ocak işletmelerinde kazı ve yüklemeyi aynı anda yapan, delme-patlatma işlemlerini ortadan kaldıran ve yerleşim birimlerine daha yakın ocak açmayı mümkün kılan makineler (continuous miner) kullanıma sunulmuştur.

Günümüzde agrega üretiminin büyük bir kısmı taşocaklarından sağlanmaktadır. Madencilik faaliyetleri ile üretimin yapıldığı bu ocaklarda gerekli önlemlerin alınmaması durumunda olumsuz çevresel etkiler meydana gelmektedir. Şehirleşmeye paralel olarak belediye imar planı sınırlarının genişlemesi ve önceden imar planında yerleşim yeri olarak planlanmayan yerlerin de gerek gecekondulaşma, gerekse toplu konut üretimi ile imar planı sınırları içine alınması sonucunda, mevcut taş ocaklarının büyük şehirlerdeki yerleşim alanlarının içinde kalmıştır.

Taş ocakları, işletme sırasında çevrelerindeki yerleşim alanlarında toz, gürültü ve yer sarsıntısı (vibrasyon) gibi olumsuz etkiler yaratmakta, ayrıca gelişigüzel açılan ocaklar, şehir görüntüsünü oldukça bozan görsel olumsuzlukları da beraberinde getirmektedirler (MTA, 2018).

6. ÜLKEMİZDE TAŞ OCAKLARI

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Türkiye; Anadolu coğrafyasının oluşum koşulları gereği çeşitli özelliklerde birçok taş çeşidinin üretilmesine elverişli bir yapıdadır. Özellikle Anadolu'nun kapanması sırasında yükselen deniz tabanı Anadolu'yu kireçtaşı (CaCO₃) kaynakları açısından zengin bir konuma sokmuştur. Ülke geneli mermer ve çeşitli kalitedeki kireçtaşı üretimi için elverişlidir. Afrika ve Avrasya kıtalarının kapanması döneminde etkin olan volkanizma coğrafyamızı volkanik kayalar (andezit, bazalt, granit, tüf vb) konusunda da zenginleştirmiştir.

Kum, çakıl, kırmataş olarak kullanılabilir geniş jeolojik yapıların varlığından dolayı uzun yıllar ihtiyaca cevap verebilecek rezervler mevcuttur. Ülke genelinde bol ve geniş bir alanda sağlanan zengin rezervler bulunmaktadır. ***Avrupa Agrega Üreticileri Birliğinin verilerine göre Türkiye kırmataş üretiminde yıllık 450 milyon ton üretimle birinci sıradadır (UEPG, 2017).*** Ancak, kullanım alanı nedeniyle birim maliyetlerinin düşük tutulması gerekliliği faydalanabilir rezervi kısıtlamaktadır.

Tüketim alanlarından uzakta olan agrega için nakliye maliyetleri birim maliyetler içerisinde önemli yer tutmaktadır. TÜİK 2017 verilerine göre kırmataşın ton fiyatı son on yılda 4,98TL'den 7,75TL'ye, mıcırın ton fiyatı 5,60TL'den 9,42TL'ye ve stabilize gercin ton fiyatı ise 3,90TL'den 6,00TL'ye yükselmiştir. (Tablo 2). Tüketim alanlarına uzak olmalarının yanında, arazi kullanımındaki sınırlamalar, çevre koruma sorunları mevcut rezervlerin kullanımını sınırlamaktadır. Kentleşmenin hızlandığı günümüzde büyük şehirlerin yakın çevrelerinde üretim kısıtlamaları dolayısı ile zaman zaman kum, çakıl ve mıcır arzında darboğazlar ortaya çıkmaktadır.

YILLAR	Kırmataş		Mıcır		Stabilize	
	Üretim Değeri (TL)	Üretim Miktarı (TON)	Üretim Değeri (TL)	Üretim Miktarı (TON)	Üretim Değeri (TL)	Üretim Miktarı (TON)
2005	60,911,130.00	12,225,552.82	270,167,573.00	48,188,392.77	5,316,240.00	1,361,692.74
2006	117,613,059.00	23,319,352.86	486,905,960.00	85,403,827.42	7,791,140.00	1,809,031.82
2007	125,597,452.00	23,848,798.41	543,532,468.00	79,124,420.62	4,290,243.00	1,035,130.28
2008	150,026,799.00	24,534,266.77	491,548,250.00	72,527,478.99	15,203,446.00	1,374,364.97
2009	127,255,103.00	22,665,386.35	438,731,987.00	69,905,974.87	5,955,874.00	1,607,845.22
2010	165,542,884.00	26,981,895.25	573,523,093.00	94,615,157.43	5,677,199.00	1,942,185.73
2011	209,490,386.00	34,180,897.66	962,203,137.00	141,847,186.83	9,207,486.00	3,043,503.87
2012	249,378,178.00	32,179,539.89	1,261,464,069.00	170,683,241.82	15,550,377.00	3,874,211.32

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

2013	273,362,790.00	37,309,163.83	1,581,515,317.00	164,720,129.52	11,967,547.00	1,233,502.25
2014	230,490,001.00	32,266,423.08	1,622,702,310.00	195,091,250.14	6,893,904.00	1,107,513.45
2015	272,089,590.00	38,164,179.36	1,927,331,593.00	214,505,864.41	6,412,153.00	1,155,724.32
2016	266,214,698.00	34,339,218.63	2,170,179,200.00	230,303,665.67	6,393,336.00	1,063,590.82

Tablo 2: Türkiye geneli taş ocaklarında üretilen gercin üretim miktarları ve değerleri
(TÜİK, 2017)

Ülkemizde taş ocaklarının açılması ile ilgili yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu bağlamda taş ocakları son çıkarılan Maden Yasası ile maden olarak sınıflandırılmış ve aranması ve işletilmesi için ruhsata tabi tutulmuştur. Ruhsat verme konusunda yetkili Maden İşleri Genel Müdürlüğü (MİGEM)'dir. MİGEM 2017 verilerine göre ülkemizde taş ocaklarının tabi olduğu II(a) grubu madenler için toplam ruhsat sayısı 3.759'dur. Bu ruhsatların 2.666 tanesine (%71) işletme izni verilmiş durumdadır (Tablo 3).

Ülkemizde taş ocakları üç ana kuruluş tarafından işletilmektedir.

Kamu Kurum ve Kuruluşları

DSİ –KGM v.b. kamu hizmeti için yapılacak projeler için proje süresince,

Yerel Yönetimler

İl özel idareleri ve belediyeler yerleşimlerin alt yapı ihtiyaçlarını karşılamak üzere genellikle mıcır ve agrega olarak,

Özel sektör

Yapı taşı, süs ve kırmataş olarak ticari amaçla,

RUHSAT AŞAMASI	I(a) GRUP	I(b) GRUP	II(a) GRUP	II(b) GRUP	II(c) GRUP	III. GRUP	IV. GRUP	V. GRUP	TOPLAM
Arama Ruhsatları	0	0	0	1.454	0	2	1.834	5	3.295
Arama Ruhsatları (İşletme Talepli)	0	0	122	635	0	7	2.156	11	2.931
İşletme Ruhsatları	55	721	3.637	2.825	34	59	3.431	9	10.771

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Genel Toplam	55	721	3.759	4.914	34	68	7.421	25	16.997
İşletme İznine Olanlar	50	521	2.666	2.247	34	55	2.74	7	8.32
2016'da Faaliyette Olanlar	0	338	1.809	1.451	13	59	1.467	2	5.139
2015'de Faaliyette Olanlar	0	449	2.264	1521	11	61	1783	1	6.09
2014'de Faaliyette Olanlar	0	380	1.957	1.536	0	44	1.944	1	5.862
2013'de Faaliyette Olanlar	0	526	2.507	2.279	0	47	3.056	3	8.418
2012'de Faaliyette Olanlar	0	357	1.707	1.36	0	35	1.869	0	5.341
2011'de Faaliyette Olanlar	0	380	1.642	1.45	0	33	1.798	2	5.305

Tablo 3: Türkiye’de maden gruplarına göre ruhsat sayıları (MİGEM, 2017)

6.1. Türkiye’de Taş Ocağı Sorunları

Bu rapor kapsamında yürütülen çalışma için Malatya ilinde söz konusu olan sıkıntıların başka illerde mevcut olup olmadığı incelenmiştir. Taş ocakları sorunlarıyla ilgili olarak basına yansımış haber ve belgeler araştırılmıştır. Yapılan internet sorgulamalarında ulaşılan sonuçlar aşağıda yayınlanma tarihlerine göre sıralanmıştır.

- *Yarbay: Taş Ocakları Su Kaynaklarını Kuruttu 11.04.2007 Ankara* (DHA, 2007)
- *Şehir İçinde Taş Ocakları Olmamalı 09.11.2011 İzmir*(DHA, 2011)
- *Doğubayazıt Taş Ocağını İstemeyen Köylüler Yol Kapattı 01.08.2013 Ağrı* (DHA, 2015)
- *ÇED Muafiyeti Taş Ocağı Sayısını Patlattı 03.03.2013* (Radikal, 2013)
- *Mahalle Halkının Taş Ocağı Tepkisi 23.12.2014 Konya* (AA, 2014)
- *Gümüşlük'te Taş Ocağı Tepkisi 16.03.2015 Muğla* (Hürriyet, 2015)
- *Ayvacık'ta Taş Ocağına Karşı Hukuk Mücadelesi 20.03.2015 Samsun* (İHA, 2015a)

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

- *Köylülerden Taş Ocağı Eylemi 08.10.2015 Zonguldak* (İHA, 2015b)
- *Cilo Doğa Derneği'nden Taş Ocaklarına Tepki 19.11.2015 Hakkari* (İHA, 2015)
- *Ayı Ve Deve Kostümüyle Taş Ocağına Karşı Eylem 16.05.2016 Muğla*(DHA, 2016)
- *Germiyan'ın Taş Ocakları Sorunu Meclis Gündeminde 24.03.2017 Milliyet* (İHA, 2017)
- *Sultangazi, İstanbul'un Taş Ocağı Değildir 10.07.2017 İstanbul* (eminhaber.org, 2017)
- *Taş Ocaklarına Ruhsat Verilmemesini Davul-Zurna İle Kutladılar 09.12.2017 İzmir* (DHA, 2017d)
- *Istranca'da Taş Ocağı İstemeyen Köylüler Bilgilendirme Toplantısını Protesto Etti 06.12.2017 Kırklarelli* (DHA, 2017b)
- *Taş Ocağından Evin Odasına Kaya Parçası Düştü 21.11.2017 Denizli* (DHA, 2017c)
- *Bilirkişi: Kalker Ve Taş Ocakları Saros Körfezi'ne Zarar Veriyor 02.11.2017 Edirne* (DHA, 2017a)

EK 3: Haber Özetleri

Yukarıda internette erişilen haber başlıklarından bazıları verilmiştir. Aramalarda ulaşılan sonuçlar burada sunulandan daha fazladır. Ancak raporun bütünlüğü ve konunun anlaşılması için kısıtlı tutulmuştur. Sunulan haberlerin Türkiye'nin durumunu yansıtmaları açısından çeşitli illerden seçilmesine dikkat edilmiştir. Taş ocaklarının ülke sathına bu denli yayılmasının sebebi jeolojik ve coğrafik koşulların taş ocaklığına elverişli olmasıdır.

Yukarıda sunulan haberlerin içerikleri incelenmiştir. Taş ocakları ile ilgili olarak aktarılan sorunlar her bölgede benzerlik göstermektedir. Şikâyetlerin temelini toz salınımının olumsuz etkileri oluşturmaktadır. Geçimini tarım, ormancılık ve hayvancılık gibi doğa kökenli kaynaklardan sağlayan köylüler tahribattan ve geçim kaynaklarının yok olmasından yakınmaktadırlar. Bir diğer önemli konu ise taş ocağı sayısındaki hızlı artıştır. Bu konu ile ilgili Türkiye Büyük Millet Meclisi kayıtları incelenmiş ve 2001-2017 yılları arasında 80 tane soru önergesinin (yazılı/sözlü) olarak meclise sunulduğu tespit edilmiştir. Bu önergeler taş ocaklarının çevreye verdiği rahatsızlıkları ve sayısal artışlarını dile getirmektedir. Konu Kırklarelli Milletvekili Turgut Dibek tarafından 2008 yılında verdiği yazılı soru önergesi ile TBMM gündemine taşınmıştır(Dibek, 2008). 2011 yılında sayıları gittikçe artan taş ocaklarının araştırılması için Malatya milletvekili Veli Ağbaba tarafından meclis araştırması verilmiştir (Ağbaba, 2011). Ayrıca 2013 yılında İzzet Çetin TBMM'ne aynı konu ile ilgili olarak yazılı soru önergesi yöneltmiştir (Çetin, 2013). Görüldüğü üzere taş ocakları ve yurt çapında sorun oluşturmaktadır. Sorunlar iller ve bölgeler arası farklılık göstermemektedir.

7. YASAL MEVZUAT

Osmanlı'da taş ocaklarının işletilmesi ilk olarak, 1901 tarihli Nizamname ile düzenlenmiştir. 18 Haziran 1901 tarihli Taş Ocakları Nizamnamesi 05.06.2004 tarih ve 25483 sayılı Resmî

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Gazete’de yayımlanan 26.05.2004 kabul tarihli ve 5177 sayılı Kanun’un 38.maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır. Böylece yüzyıla yakın uygulanan düzenleme değiştirilerek, taş ocakçılığı, Maden Kanunu kapsamına alınmıştır.

Güncel mevzuat 4/6/1985 tarihli 3213 sayılı Maden Kanunu’nda sırasıyla, 26.5.2004 tarihli 5177 sayılı Kanun, 10.6.2010 tarihli 5995 sayılı Kanun ve 4.2.2015 tarihli 6592 sayılı Kanun’la yapılan değişiklikler sonunda son halini almıştır. Yapılan düzenlemeler sonunda taş ocakları sonucu elde edilen ürünler sınıflandırmaya tabi tutulmuştur. Adı geçen ürünler 1.ve 2. grup maden olarak vasıflandırılmıştır (Resmi Gazete, 1985).

Birinci grup madenler:

- a) İnşaat ile yol yapımında kullanılan ve tabiatta doğal olarak bulunan kum ve çakıl,
- b) Tuğla-kiremit kili, çimento kili, marn, puzolanik kayaç (tras) ile çimento ve seramik sanayilerinde kullanılan ve diğer gruplarda yer almayan kayaçlar,

İkinci grup madenler ise:

- a) Kalsit, dolomit, kalker, granit, andezit, bazalt gibi kayaçlardan agrega, hazır beton ve asfalt yapılarak kullanılan kayaçlar,
- b) Mermer, traverten, granit, andezit, bazalt gibi blok olarak üretilen taşlar ile dekoratif amaçla kullanılan doğal taşlar,
- c) Kalsit, dolomit, kalker, granit, andezit, bazalt gibi kayaçlardan entegre çimento, kireç ve kalsit öğütme tesisinde kullanılan kayaçlardır.

5177 sayılı kanunda taş ocaklarının, maden kanununa dâhil edilmesi ile ilgili gerekçe şu şekildedir:

Günümüzde çimento sanayinin ihtiyacı olan kalker, puzolanik kayaç ve marn gibi hammaddeler taş ocağı ruhsatları ile karşılanmaktadır. Büyük bir gelişme içinde olan bu sektör daha büyük yatırımlar yapabilmek için hammadde ihtiyacını daha güvenilir ve büyük rezervli kaynaklardan karşılamak istemektedir. Kireç sanayi içinde aynı durum söz konusudur. Bu nedenle kalker, puzolanik kayaç ve marnın Maden Kanunu kapsamına alınması gerekli görülmüş ve Kanun’un 2’nci maddesine eklenmiştir. Diğer taraftan dekoratif taşların giderek önem kazanması ve bazı taşların parlatılmadan kullanımının yaygınlaşması nedeni ile kanundaki mermer tanımının yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulmuş ve kesilip parlatılarak kullanma kistası kaldırılmış ve dekoratif taşlar da bu madde kapsamına alınmıştır. Bu değişiklik sonucunda mermer ve dekoratif taşların inşaat sektöründe kullanımı ile önemli gelişmeler beklenmektedir.

Seramik sektöründe düşük oranlı Al₂O₃ ihtiva eden killerin kullanımının artması göz önüne alınarak Al₂O₃ oranının kaldırılması zorunlu hale gelmiş ve tüm sektörlerin kil talebinin

karşılanması amaçlanmıştır. Seramik sektöründe, döküm sanayinde ve diğer sanayi kollarında kullanılan kil alanları ile tuğla-kiremit sanayinde kullanılan kil alanlarının çakışması nedeniyle ortaya çıkan sorunları kaldırmak ve tuğla-kiremit sanayi için gerekli kil ihtiyacının karşılanmasında yaşanan güçlükleri ortadan kaldırmak amacıyla tuğla-kiremit kili tasarı kapsamına alınmıştır. Kuvars kumu yataklarındaki SiO₂ oranının da % 80'e düşürülmesi zaruret haline gelmiştir.

Diğer taraftan değişik tarihlerde Bakanlar Kurulu kararı ile Maden Kanunu kapsamına alınmış olan karbondioksit (CO₂), turba, alçı taşı (jips, anhidrit), kalsit ile sanayinin önemli hammaddelerinden olan sepiyolit ve huntit madde metnine ilave edilmiş ve 2 nci maddede bilimsel sınıflamalara uygun bir düzenleme getirilmiştir.

7.1. Maden Yönetmeliği (Resmi Gazete, 2017)

Kanun kapsamına giren madenlerin hangi şartlar altında ruhsatlandırılacakları ve hangi kısıtlamalara tabi olacakları Maden Yönetmeliği'yle belirlenmiştir. Yönetmeliğin **taşocaklarının** ruhsatlandırılması ve işletilmesi için açıkça hüküm içeren maddesi (Madde 26) aşağıda verilmiştir.

II. grup (a), (c) bendi ve patlatma yapılarak üretim yapılan I. grup (b) bendi madenlerin ruhsatlandırılması, izin verilmesi ve işletilmesi ile ilgili genel ilkeler:

MADDE 26 – (1) II. grup (a) ve (c) bendi ve patlatma yapılarak üretim yapılan I. grup (b) bendi madenlerin projesinde talep edilen izin alanına ve kırma-eleme tesis yerlerine,

- Karayolları Genel Müdürlüğü sorumluluğunda olan yollara,
- 1/5000 ölçekli imar planı onaylanmış alanlara,
- Organize hale gelmiş tarım ve hayvancılık bölgelerine,
- Denizlere, göllere,
- Birinci derece sit alanlarında fiziki olarak ortaya çıkarılmış kültürel varlıkların ön görünüm alanında yatay olarak en az 500 metre mesafede,
- Ön görünüm alanı dışında ise en az 150 metre mesafe dâhilinde izin verilmez.

“Ancak Karayolları Genel Müdürlüğü'nün sorumluluğunda olan yol kenarlarında, alternatif alan bulunamaması veya coğrafik ve bölgesel şartlar dikkate alınarak, Karayolları Genel Müdürlüğü'nden izin alınması durumunda izin verilebilir. Temdit talepleri kazanılmış haklar dikkate alınarak değerlendirilir. Bu fıkradaki mesafeler, ihtiyaç halinde faaliyetlerin boyutu, işletme yöntemi, emniyet tedbirleri ile arazinin topoğrafik ve jeolojik yapısı dikkate alınarak Bakanlık'ça artırılabilir. Mesafeler yatay olarak hesaplanır.”

(2) Kamu hizmeti veya umurun yararına ayrılmış yerlerden yatay olarak en az 500 metre mesafe dâhilinde izin düzenlenmez.

(3) Kırma-eleme tesislerinde toz indirgeme sistemi olacak şekilde bunkerler, kırıcılar, elekler, bantlar ve malzeme dökülme noktalarının en az ünite bazında kapatılması yönünde işletme projesi hazırlanması ve işletilmesi esastır.

(4) Kanun kapsamında daha sonra geçici tesis yapılması durumunda toz indirgeme sistemi olacak şekilde ve bunkerler, kırıcılar, elekler, bantlar ve malzeme dökülme noktalarının kapatılması zorunludur. Aksi halde tesisin faaliyetleri durdurulur.

(5) Ruhsat veya hammadde üretim izin sahasında galeri atımı yöntemi ile patlatma yapılamaz(Resmi Gazete, 2017).

Bu madde ile kültürel, çevresel ve ekonomik öneme sahip alanlar koruma altına alınmaya çalışılmıştır. Ancak düzenleme kapsamındaki koruma genel hatlara sahip olup detay içermemektedir.

7.2. Çevre Etki Değerlendirme Yönetmeliği (Resmi Gazete, 2014)

ÇED' in amacı; ekonomik ve sosyal gelişmeye engel olmaksızın, çevre değerlerini sürdürülebilir kalkınma ilkeleri çerçevesinde ekonomik politikalar karşısında korumak, yurt çapında planlanan bir faaliyetin çevreye olan etkilerinin değerlendirilerek yol açabileceği bütün olumsuz çevresel etkilerin önceden tespit edilip, gerekli tedbirlerin alınmasını sağlamaktır. Bu bağlamda ÇED'in yapılabilmesi için ÇED Yönetmeliği hazırlanmıştır.

Yönetmelik içerisinde ÇED yapılması zorunlu olan faaliyetler ve seçme-elemeye tabi olacak faaliyetler belirlenmiştir. Seçme – eleme kriterlerine tabi faaliyetler için proje tanıtım dosyası hazırlanarak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'na sunulmakta ve Bakanlık'ça değerlendirilmektedir. Alınan kararların ifadesi yönetmeliğin 4. maddesinde aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir.

MADDE 4 – (1) Bu yönetmelikte geçen;

g) Çevresel etki değerlendirmesi gerekli değildir kararı: Seçme eleme kriterlerine tabi projeler hakkında yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararı,

ğ) Çevresel etki değerlendirmesi gereklidir kararı: Seçme eleme kriterlerine tabi projelerin çevresel etkilerinin incelenerek, çevresel etkilerinin daha detaylı incelenmesi amacıyla çevresel etki değerlendirmesi raporu hazırlanmasının gerektiğini belirten Bakanlık kararını,

h) Çevresel etki değerlendirmesi olumlu kararı: Çevresel etki değerlendirmesi raporu hakkında komisyon tarafından yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkilerinin, alınacak önlemler sonucu ilgili mevzuat ve bilimsel esaslara göre kabul edilebilir düzeylerde olduğunun belirlenmesi üzerine projenin gerçekleşmesinde çevre açısından sakınca görülmediğini belirten Bakanlık kararını,

ı) Çevresel etki değerlendirmesi olumsuz kararı: Çevresel etki değerlendirmesi raporu hakkında komisyonca yapılan değerlendirmeler dikkate alınarak, projenin çevre üzerindeki muhtemel olumsuz etkileri nedeniyle gerçekleştirilmesinde çevre açısından sakınca görüldüğünü belirten Bakanlık kararını,

Ayrıca Bakanlığa ait olan karar verme yetkisi yönetmeliğin 5'inci maddesi kapsamında valiliklere devredilebilecek şekilde düzenlenmiştir. Bu yetki devri için net bir ayırım konmayıp yetik sınırlarının belirlenmesi Bakanlığın inisiyatifine bırakılmıştır.

MADDE 5 – (1) Bu Yönetmeliğe tabi projeler hakkında “ÇED Olumlu”, “ÇED Olumsuz”, “ÇED gereklidir” veya “ÇED gerekli değildir” kararlarını verme yetkisi Bakanlığa aittir. Ancak Bakanlık gerekli gördüğü durumlarda “ÇED gereklidir” veya “ÇED gerekli değildir” kararının verilmesi konusundaki yetkisini, sınırlarını belirleyerek yetki genişliği esasına göre valiliklere devredebilir.

Yönetmelik kapsamında taşocakları ile ilgili ÇED raporu düzenlenmesi ile ilgili sınırlar EK-1'in 27. maddesinin a ve ç bendlerinde ve EK-2'nin 49. maddesi a, b ve d bendlerinde belirlenmiştir. ÇED raporu düzenlenmesi zorunlu olan tesisler kapasite ve / veya çalışma alanı büyüklüğü ile belirlenmişlerdir. Verilen bu alt değerlerin altında kalan projeler ise seçme-eleme kriterlerine tabi tutulmuşlardır.

EK 4: - Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Projeler Listesi

27- Madencilik projeleri:

a) 25 hektar ve üzeri çalışma alanında (kazı ve döküm alanı toplamı olarak) açık işletmeler

ç) 400.000 ton/yıl ve üzeri kırma, eleme, yıkama ve cevher hazırlama işlemlerinden en az birini yapan tesisler

EK 5: - Seçme-Eleme Kriterleri Uygulanacak Projeler Listesi

49- Madencilik projeleri:

- a) Madenlerin çıkarılması, (Ek-1 listesinde yer almayanlar)
- b) Yıllık 5.000 m³ ve/veya 250.000 m² ve üzeri kapasiteli mermer ve dekoratif taşların kesme, işleme ve sayalama tesisleri,
- d) Kırma, eleme, yıkama ve cevher hazırlama işlemlerinden en az birini yapan tesisler, (Ek-1 listesinde yer almayanlar)

Söz konusu seçme eleme kriterleri yönetmelik içerisinde aşağıdaki şekilde belirtilmiştir. Bu kriterleri açıklayıcı şekilde hazırlanan proje tanıtım dosyasının Bakanlıkça incelenmesinden sonra ÇED gereklidir ya da gerekli değildir kararı verilir toplam süre 20 iş günüdür.

SEÇME- ELEME KRİTERLERİ

1. Projenin Özellikleri:

- a) Projenin ve yerin alternatifleri (proje teknolojisinin ve proje alanının seçilme nedenleri),
- b) Projenin iş akım şeması, kapasitesi, kapladığı alan, teknolojisi, çalışacak personel sayısı,
- c) Doğal kaynakların kullanımı (arazi kullanımı, su kullanımı, kullanılan enerji türü vb.),
- ç) Atık miktarı(katı, sıvı, gaz ve benzeri) ve atıkların kimyasal, fiziksel ve biyolojik özellikleri,
- d) Kullanılan teknoloji ve malzemelerden kaynaklanabilecek kaza riski.

2. Proje Yeri ve Etki Alanının Mevcut Çevresel Özellikleri:

- a) Mevcut arazi kullanımı ve kalitesi (tarım alanı, orman alanı, planlı alan, su yüzeyi ve benzeri),
- b) Ek-5'deki duyarlı yöreler listesi dikkate alınarak korunması gereken alanlar.

3. Projenin İnşaat ve İşletme Aşamasında Çevresel Etkileri ve Alınacak Önlemler

Notlar ve Kaynaklar:

Ekler

1- Proje için seçilen yerin koordinatları

2-Proje alanı ve yakın çevresinin mevcut arazi kullanımını değerlendirmek için; yerleşim alanlarının, ulaşım ağlarının, enerji nakil hatlarının, mevcut tesislerin ve ek-5’de yer alan duyarlı yöreler listesinde belirtilen diğer alanların (proje alanı ve yakın çevresinde bulunması halinde) yerlerine ilişkin verileri gösterir bilgiler 1/25000 ölçekli hâlihazır harita (çevre düzeni planı, nazım, uygulama imar planı, vaziyet planı veya plan değişikliği teklifleri, topografik harita) üzerine işlenerek kısaca açıklanması, jeoloji haritası ve depremsellik.

7.3. Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği (Resmi Gazete, 2010)

Bu yönetmeliğin amacı ruhsat ve sertifika verme, maden arama, işletme dönemleri işlemlerine, ruhsat alanlarının değiştirilmesine, faaliyetlerin denetim ve kontrolüne, buluculuk hakkına, terk, devir ve intikal işlerine, arama ve işletmede maden üretim esaslarına, ruhsat sahipleri tarafından düzenlenecek belgelere, ödenecek bedellere, faaliyette bulunmak için alınacak izinlere, maden siciline ve kamulaştırma işlemlerini tanımlamaktır.

Yönetmelik gereği taşocakları için alınacak ruhsatlar için Maden İşleri Genel Müdürlüğü (MİGEM) başvurulmaktadır. İşletme ruhsatı verilecek alanlar Maden Kanunu kapsamında yukarıda zikredilen kısıtlar dâhilinde kabul edilmektedir.

Yönetmelik gereği işletme ruhsatının verilmesi ÇED raporuna bağlı değildir ancak işletme ruhsatı sahibi ÇED raporunu ile ilgili gerekli girişimlerde bulunup ÇED sonucuna uymakla yükümlüdür.

I. ve II (a) grubu madenler ile ilgili düzenlemeler

MADDE 119 – (1) Madencilik faaliyetlerinin yapılması ve ruhsatlandırma işlemlerinin yürütülmesi ile ilgili olarak yeni verilecek ruhsat alanlarına maden işletme yöntemi, faaliyetin yapıldığı bölge, madenin cinsi, yapılacak yatırımın çevresel etkileri, şehirleşme gibi hususlar dikkate alınarak, temdit talepleri dâhil ruhsat verilen alanlarda kazanılmış haklar korunmak kaydıyla, ilgili kurumların görüşleri alınarak Bakanlık tarafından kısıtlama getirilebilir. İlk müracaat veya ihale yolu ile yapılacak ruhsatlandırmalarda müracaatın yapılacağı alanlar diğer kanunlar ile getirilen kısıtlamalar göz önüne alınarak Bakanlık’ça ruhsat müracaatına kapatılabilir. Kısıtlama gerekçesi ortadan kalkan alanlar ihale yoluyla aramalara açılır.

Yönetmeliğin 119. maddesinde ruhsat alanlarının hangi şartlar altında kısıtlanabileceği ve bu konuya yetkili birimler belirtilmiştir. Ayrıca Bakanlık sahaları kapatma ve ruhsatları iptal yetkisine sahip kılınmıştır.

Ayrıca yönetmeliğin 124, 125 ve 126'ncı maddelerinde ÇED yönetmeliğinde belirtilen duyarlı yörelerde yapılacak madencilik faaliyetleri açıklanmıştır. Bu maddeler şu şekildedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Duyarlı Yörelerde Madencilik Faaliyetleri

İmarlı veya imarı bulunmayan alanlarda madencilik faaliyetleri

MADDE 124 – (1) İmar alanları içinde kalan madencilik faaliyetleri, ilgili yerel merciden izin alınarak yapılır. Ruhsat alındıktan sonra imar alanları içine alınan maden sahalarına bu hüküm uygulanmaz. Bu yönde değerlendirme yapılırken imar planının kesinleşme tarihi ve maden ruhsatının hak sağlandığı ilk müracaat tarihi göz önünde bulundurulur. İmar planlarında orman arazisi olarak görülen ve orman idaresinden izin alınarak madencilik faaliyeti sürdürülen alanlar için imar planı istenmez.

(2) İmar planı bulunmayan alanlarda yapılan veya yapılacak olan madencilik faaliyetleri ile bu faaliyetlere bağlı geçici tesisler ve bunların müştemilatı için imar planı yapılmaz. İşletme ruhsatları ve ruhsat sahası mücavirindeki geçici tesisler, çevre düzeni ve imar planları notuna işlenir. İmarsız alanlarda yürütülen madencilik faaliyetleri için gerekli olan geçici tesisler ve bunların müştemilatı, inşaat ve yapı kullanma iznine tabi değildir. Ancak, yapıların fen ve sağlık kurallarına uygun olması ve ilgili il özel idaresine bildirilmesi zorunludur.

(3) İmarsız alanlarda yürütülen madencilik faaliyetleri için gerekli olan geçici tesisler ve bunların müştemilatı niteliğindeki yapıların, ruhsat sahibi tarafından madencilik faaliyetinin sonlandırılmasını müteakip bir yıl içinde kaldırılması zorunludur. Bunlardan ÇED olumlu kararı alınmış olanların, ÇED raporunda belirtildiği şekli ile her iki alanda da yol, su, haberleşme, enerji nakil hattı, bant, konveyör, havai hat ve kuyu tesislerinin ilgili idarenin onayı ve talebi doğrultusunda bedelsiz olarak kalmasına izin verilebilir. Diğerlerinin ise süresinde yerinden kaldırılması veya çevre ile uyumlu hale getirilmesi zorunludur. Ruhsat sahibinin bu yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde, çevre ve insan sağlığı bakımından sorumlulukları devam eder. Ruhsat sahibi tarafından yapılması gereken işlemler valilik veya ilgili idare tarafından yerine getirilerek yapılan masraflar 6183 sayılı kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahalarında Madencilik Faaliyetleri

MADDE 125 – (1) Yaban Hayatı Koruma ve Geliştirme Sahalarında, ÇED raporunda yaban hayatına olumsuz etkisinin giderileceği yönünde bilimsel rapor bulunan maden arama ve işletme faaliyetleri ile alt yapı tesislerine ilgili kurum tarafından izin verilir. Alınan izinler, temditler dâhil ruhsat hukuku sonuna kadar devam eder. Yaban hayatı koruma ve geliştirme

sahalarında projesinde belirtilen şartların dışında bir faaliyetin tespit edilmesi durumunda, ruhsata dayalı faaliyetler durdurulur.

İçme ve Kullanma Suyu Havzalarında Madencilik Faaliyetleri

MADDE 126 – (1) 5995 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden önce, içme ve kullanma suyu rezervuarının maksimum su seviyesinden itibaren 1000 metre içerisinde bulunan ve ilgili kurumlardan izin alınmış olan maden işletme ruhsat sahalarında, kazanılmış haklar çerçevesinde faaliyetler sürdürülür.

(2) Kazanılmış haklar korunmak kaydıyla içme ve kullanma suyu rezervuarının maksimum su seviyesinden itibaren 1000-2000 metre mesafe genişliğindeki şeritte galeri usulü patlatma yapılmaması, alıcı ortama arıtma yapılmadan doğrudan su deşarj edilmemesi şartıyla çevre ve insan sağlığına zarar vermeyeceği bilimsel ve teknik olarak belirlenen maden arama ve işletme faaliyetleri ile altyapı tesislerine izin verilir.

(3) İçme ve kullanma suyu rezervuarının maksimum su seviyesinden itibaren 2000 metreden sonraki koruma alanı içinde ÇED raporuna göre yapılması uygun bulunan maden istihracı ve her türlü tesis yapılabilir.

(4) İçme ve kullanma suyu koruma havzalarında yapılan madencilik faaliyetlerinde, bu Yönetmelikte belirtilen yükümlülüklerle uyulmaması ve gerekli izin alınmaması halinde, gerekli tedbir ve izin alınıncaya kadar sahadaki üretim faaliyetleri durdurulur.

8. AVRUPA'DA TAŞ OCAKLARI

Raporun bu kısmında Türkiye verilerinin kıyaslanabilmesi ve durumun karşılaştırmalı olarak ortaya konabilmesi için Avrupa Birliği içerisindeki taş ocakçılığı incelenmiştir. Avrupa Birliği 28 üye ülkeden oluşan bir yapıdır. Endüstriyel mineraller ve agrega, kum ve çakıl gibi yapı malzemesi hammaddeleri madencilik bütünü Birlik ülkelerinde mevcut olup, AB dünya genelinde büyük üretici konumundadır. Endüstriyel hammadde ve yapı malzemesi üretiminde AB dünya üretiminin % 20'sine sahiptir. Doğal taş, feldspat, kaolin ve potas gibi minerallerin dünyada en büyük üreticisidir (Karapınar, 2005).

Avrupa özelinde bakıldığında 28 üye ülke için özet veriler aşağıdaki şekilde sıralanabilir.

Agrega talebi	5 ton/ kişi/yıl
Avrupa agrega talebi (EU28+EFTA)	2,7 milyar ton/yıl
Sektördeki firma sayısı	15,000
Taş ocağı sayısı	26,000
Sektörde çalışan sayısı	200,000

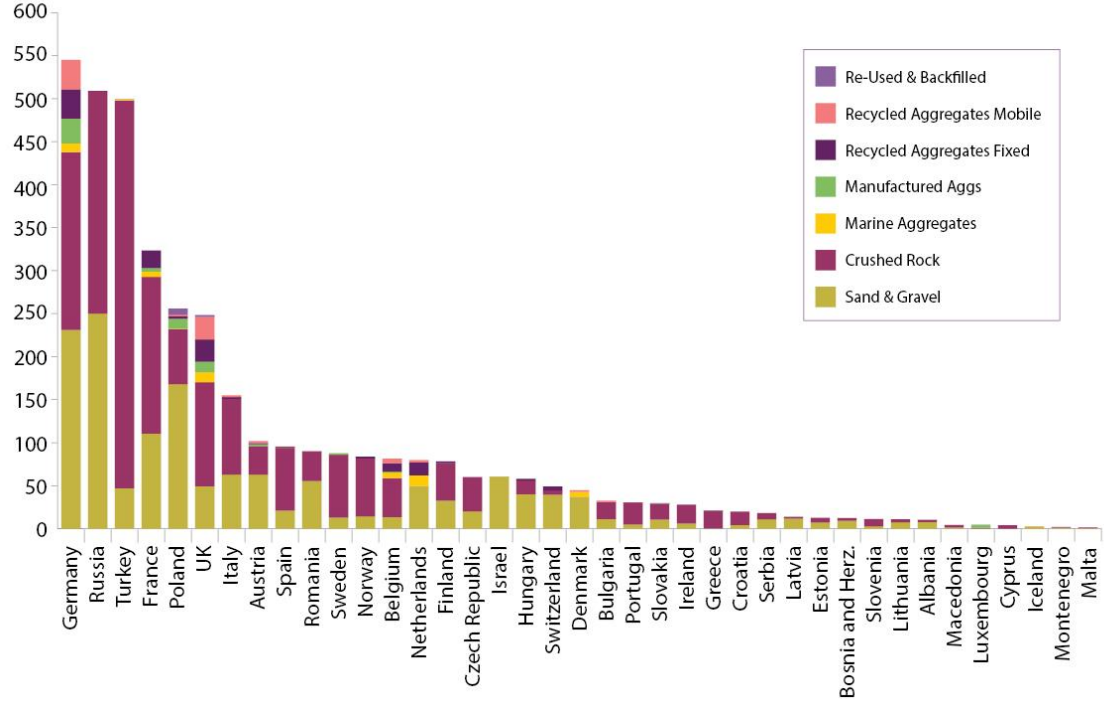
Bu büyüklükte olan bir sektörde ülkeler arası uyumun sağlanması ve sektörün sağlıklı çalışabilmesi için Avrupa Birliği içerisinde Avrupa Agregası Üreticileri Birliği (AAÜB) (Union Européenne des Producteurs de Granulats - UEPG) kurulmuştur. Bu kuruluşun yayınladığı 2016-2017 raporunda kuruluş hedefleri 10 maddeyle özetlenmeye çalışılmıştır (UEPG, 2017).

- Tüm endüstrinin çalışanları, yüklenicileri, alt yüklenicileri ve ziyaretçileri için “sıfır zarar” hedefiyle faaliyetlerin merkezine sağlık ve güvenlik alanında mükemmellik yerleştirilmiştir.
- Birincil yerel kaynaklara sürdürülebilir erişimin sağlanması, ulaşımın optimize edilmesi için, agrega üretimi için arazinin kullanım amacının, tarım ve ormancılık faaliyetlerinde olduğu gibi kamu yararına olduğu algılanmalı ve su ve doğaya karşı aynı önceliği göstermelidir.
- Agregası endüstrisinin döngüsel ekonomiye “circular economy” katkısını göstermek için kaynak verimliliği, geri kazanım ve geri kazanım tesislerinin restorasyonu yoluyla döngüsel ekonomiyi geliştirmek.
- Modernleştirilmiş ulusal arazi kullanım planlamasının iyileştirilmesine ve tüm Birlik üyelerinin ulusal bir planlama politikasının yerinde uygulanmasını sağlamak için politikayı teşvik etmesine ve desteklenmesine yardımcı olmak.
- Mevcut AB / ulusal mevzuatının uygulanması yoluyla gerekli olması halinde AB hukukunun tutarlı bir şekilde uygulanması yoluyla bir seviye-oyun alanı oluşturmak ve sürdürmek.
- Topluluğun çıkarılmasının çevre ile uyumlu hale getirilmesini teşvik etmek ve Üyeleri'ne yardımcı olmak üzere sorumlu toplayıcıların işletmeciliğini desteklemek amacıyla çevresel nedenlerden dolayı otomatik olarak yasaklanmamalıdır.
- Her Avrupa Agregası Birliği üyesi için toplumun faydalarını olumlu bir şekilde değerlendirilmek üzere ulusal halkla ilişkiler kampanyasının yürütülmesi ve topluma yararlı bir kamu bilincinin geliştirilmesi.
- Yerel topluluklar için agrega endüstrisinin katma değerini teşvik etmek amacıyla, UEPG Üyelerini kamu etkinliklerini gerçekleştirme, iletişim araçlarını ve halkla ilişkiler eğitimini geliştirme yönünde teşvik etmek. Endüstriyi, özellikle gençler için cazip kariyer fırsatları sunan ve UEPG Üyelerinin her iki cinsiyetten de iş ile ilgili olarak halkla ilişkiler, iş ajansları ve eğitim kurumlarında farkındalık yaratmalarını teşvik etmek.
- Altyapı sektörlerinde, özellikle beton ve asfalt endüstrilerinde tüm müşterileri ile güvenilir ve sorumlu bir mal ve hizmet tedarikçisi olarak kabul edilen endüstrinin müşteri hizmetlerinde ve memnuniyetinde sorumlu kaynak ve mükemmelliği sağlamak.
- Birliğin amaçları incelendiğinde ekonomik-çevresel – sosyal bileşenleri ile bir bütün olarak sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen bir yaklaşım oluşturduğu görülmektedir. Sürdürülebilir kalkınma çerçevesinde çizilen bu amaçlar her ülkenin kendi iç dinamik ve yasal düzenlemeleriyle kendisinin oluşturacağı düzene çerçeve çizmektedir.

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

- Avrupa Agrega Üreticileri Birliği'nin raporunda sektörün büyüklüğünü ve dinamiklerini ortaya koyacak Şekil 1'de görülen grafik verilmiştir. Grafik incelendiğinde 2015 verilerine göre Avrupa'nın en büyük agrega üreticisi Almanya'dır. Almanya'yı sırasıyla Rusya ve Türkiye takip etmektedir. Her üç ülkeninde toplam üretim miktarları birbirlerine yakındır. Ancak grafikte sunulan değerler incelendiğinde Türkiye'nin "kırmataş" (crushedrock) üretiminde Avrupa'nın en büyük üreticisi olduğu görülmektedir.

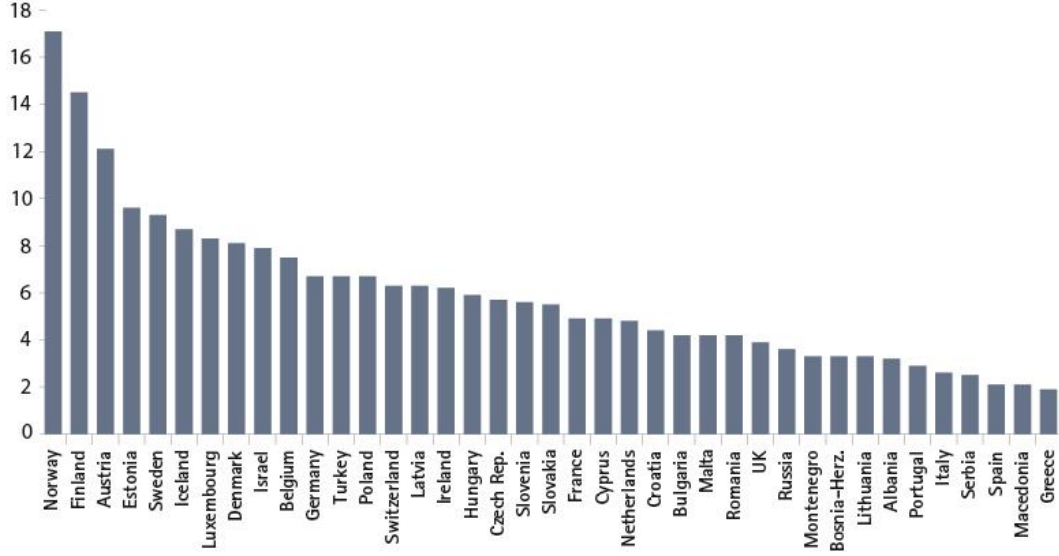
2015 National Production by Country (mt)

Şekil 1: 2015 yılı ülkeler bazında üretim miktarı ve türü (milyon ton)(UEPG, 2017)

AAÜB'nin yayınladığı bir diğer grafik ise ülkelerin kişi başına düşen agrega üretim miktarlarıdır. Şekil 2 incelendiğinde 12. sırada bulunan ülkemizin yıllık kişi başı 7 ton agrega üretimi yaptığı görülmektedir. Bu değer gelişmekte olan bir ülkenin ihtiyaç duyduğu altyapı olanaklarının sağlanması için ihtiyacı olan miktarın çok altındadır. Ancak şu konu göz ardı edilmemelidir ki grafikte bulunan yüksek değerler nüfusu az olan Norveç, Finlandiya, Avusturya gibi ülkelerdir.

2015 National Production in Tonnes per Capita

Şekil 2: Ülkeler bazında kişi başına düşen agrega üretimi (ton/yıl)(UEPG, 2017)

Tablo 1’de verilen 39 ülkenin agrega sektörüne ilişkin veriler incelendiğinde üretici firma sayısının en fazla Polonya’da taş ocağı sayısının en fazla İtalya’da olduğu görülmektedir. Almanya ve Rusya’ya kıyasla çok daha az üretici ve ocak sayısına sahip olan Türkiye ise toplam üretim miktarında sektörün ilk sıralarında yer almaktadır. Ayrıca gerek dere yataklarından gerekse denizden üretilen miktarlar karşılaştırıldığında Türkiye düşük miktarlarda üretim yapmaktadır. Bu durumu şu şekilde açıklamak mümkündür. Doğal kaynaklar bakımından *Türkiye’nin jeolojik yapısı kırmataş hammaddesi konusunda geniş bir alanda yüksek miktarda dağılım sunmaktadır. Bu da kaynağa ulaşmayı kolay hale getirmektedir. Taşıma ve işletme masrafları da göz önüne alındığında kırmataş en ekonomik yöntem olmaktadır.*

Ülkeler	Avrupa Agrega Birliği Üyeliği	Üretici Sayısı FİRMALAR	Üretim Tesisi sayısı OCAKLAR	Kum Çakıl Üretimi	Kırmataş	Deniz agregası	Üretilmiş Agrega	Dönüştürülmüş Agrega	Yerinde Yeniden Kullanılan	Toplam Üretim
Almanya	FM	1382	2771	231	207	10	29	68	0	545
Rusya	NM	1181	1485	250	259	0	0	0	0	509

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Türkiye	NM	751	780	47	451	1.5	0	0	0	500
Fransa	FM	1668	2723	111	182	6	4.2	20.3	n/a	323
Polonya	AM	1675	2734	168	64	0.5	11.5	5	7	256
İngiltere	FM	716	1346	49.2	121	11.7	12	52.3	2	248
İtalya	AM	1120	2800	63	88	0	0	4	0	155
Avusturya	FM	1068	1362	63	33	0	2	4	0	102
İspanya	FM	1000	1830	21	73	0	0.4	1.2	0	96
Romanya	AM	980	1100	55.5	34.5	0	0	0	0	90
İsveç	FM	481	1391	13	73	0	1.7	0	0	88
Norveç	FM	853	972	14.3	67.4	0	0.1	2	0	84
Belçika	FM	84	112	13.4	45.5	6.4	1	15	0	81
Hollanda	FM	245	295	49.7	0	12.2	0	17.6	0	80
Finlandiya	FM	567	2530	32.5	43.7	0	0	2	0	78
Çek Cumh.	NM	177	373	20	40	0	0	0	0	60
İsrail	AFM	15	32	60	0	0	0	0	0	60
Macaristan	AM	461	760	40	16	0	0	2	0	58
İsviçre	FM	536	537	39.5	4.9	0	0	4.6	0	49
Danimarka	FM	214	332	36.7	0.2	5.9	0	2	0	45
Bulgaristan	NM	217	295	11.3	19.8	0	0	1.3	0	32
Portekiz	FM	240	252	4.9	25.5	0	0	0.2	0	31
Slovakya	AM	193	270	10.5	18.3	0	0.2	0.2	0.5	30
İrlanda	FM	104	430	6	22	0	0	0	0	28
Yunanistan	AM	105	196	0.1	20.5	0	0	0.5	0	21
Hırvatistan	AM	170	250	4.3	15.5	0	0	0	0	20

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Sırbistan	NM	20	65	11	7	0	0	0	0	18
Letonya	NM	55	105	11.7	2.2	0	0	0	0	14
Estonya	AM	190	290	7	5.5	0	0	0	0	13
Bosna Hersek	NM	15	30	9.2	3.2	0	0	0	0	12
Litvanya	NM	70	205	7.5	3.3	0	0	0	0	11
Slovenya	AM	123	154	2.8	8.3	0	0	0	0	11
Arnavutluk	NM	167	370	7.6	2.8	0	0	0	0	10
G. Kıbrıs	FM	24	24	0	3.9	0	0	0	0	4
Lüksemburg	AM	7	13	0.2	0.9	0	3	0	0	4
Makedonya	NM	8	15	1.2	3	0	0	0	0	4
İzlanda	AM	28	56	1.8	0.4	0.4	0	0	0	3
Karadağ	NM	28	36	0.5	1.5	0	0	0	0	2
Malta	NM	5	10	0.4	1	0	0	0.2	0.2	2
39 Ülke		16943	29331	1475	1968	55	65	202	10	3775
EU28 + EFTA		14758	26518	1089	1241	53	65	202	10	2660
EU28 only		13341	24953	1033	1168	53	65	196	10	2524

Tablo 4: Ülkelerin agrega üretim istatistikleri

Not: FM = Tam Üye, AM = Yardımcı Üye, AFM = Bağlı Üye, NM = Üye Olmayan

Madencilik sektörü bütün birlik içinde aktif olarak yer almaktadır. Birçok üye devlette metalik mineral ve endüstriyel minerallerin aranması ve çıkarılması üye devlete bağlıdır. Genelde madencilik kanunu formunda olan ulusal kanunlar, bu hakların nasıl edinileceği ve kullanılacağı ile ilgili prensipleri belirlemektedir. Gerek ulusal gerekse AB’de maden, arazi kullanımı, çevre, sağlık ve güvenlik kanunları birlik üyelerindeki durumu yansıtmaktadır. Değişik yönler, örneğin çevre ve arazi kullanım şartları maden kanunlarına dâhil edilmektedir. Çalışma yöntemleri, atık yönetimi ve reklamasyon gibi şartların uygulanmasını içeren çevre korumaya yönelik yasa koyma ve kontrol mekanizması birçok durumda bölgesel veya yerel sorumluluk altındadır. Benzer şekilde, izin işlemleri de farklı seviyelerde farklı otoriteler

tarafından yürütülmektedir. AB'de madencilik faaliyetleri, AB'nin çevre kanunları ile ilgili olarak atık, su ve hava kalitesi ve kuş ve habitatların doğal korunması ile ilgili AB direktiflerine bağlıdır. Arazi kullanımını ki endüstrinin rekabet edebilmesi için anahtar konudur, çevresel etki açısından dikkatlice değerlendirilmektedir.

Özetle belirtmek gerekirse, ilgili Çevre Kanunu dikkate alınmadan herhangi bir madencilik faaliyeti artık düşünülemez hale gelmiştir (10,11). 97/11/EC (3.3.1997) no'lu direktifle tadil edilen 85/337/EEC no'lu(27.6.1985 Çevre Etki Değerlendirme Direktifi (ÇED) belirli özel ve tüzel projelerin çevresel boyutunun değerlendirilmesi ile ilgili olarak ÇED'e tabi tutulması zorunlu olan proje tiplerini maddeler halinde belirtir.

ÇED yüzey alanı 0,25 hektardan büyük maden işletmeciliği faaliyetlerine (taş ocağı, açık ocak işletmeciliği) uygulanır;

25 Hektardan küçük açık ocak ve taş ocağı işletmeciliği ve de yeraltı maden işletme projelerinde, Birlik üyesi olan ülkeler belirli kıstas ve eşikler oluşturarak veya adım adım inceleme ile faaliyetlerin direktife göre değerlendirmeye tabii tutulup tutulmayacağına kendileri karar verirler.

Direktif çevre koruma amacıyla engelleyici yaklaşımlar getirir. Hükümet makamları tarafından onay verilmeden önce, çevre üzerinde önemli etkiler doğurabilecek gelişme projelerinin muhtemel çevresel etkilerinin değerlendirilmesi zorunluluğu getirmiştir. Doğal kaynaklardan yararlanma ayrıca doğal ortamın korunmasına ilişkin 92/43/EEC no'lu Habitat Direktifi'nin gereklerini de dikkate almak zorundadır. Bu direktifin amacı ***Avrupa Birliği Üye Devletlerinin toprakları içindeki biyolojik çeşitliliğinin, doğal habitatlar ile bunların içinde yaşayan yabani fauna ve floranın muhafazası yoluyla korunmasıdır. Madencilik faaliyetlerine çevrenin entegrasyonu için öncelikli konular; emisyonların denetlenmesi, madencilik kazaların önlenmesi, endüstrinin toplam çevre performansının iyileştirilmesi ve maden atıklarının doğru yönetimini içerir.***

9. MALATYA İLİ

Malatya, Doğu Anadolu Bölgesi'nin yukarı Fırat havzasında ve Adıyaman, Malatya, Elazığ, Bingöl, Muş, Van çöküntü alanının Güneybatı ucunda yer almaktadır. Çevresini doğuda Elazığ ve Diyarbakır, güneyde Adıyaman, batıda Kahramanmaraş, kuzeyde Sivas ve Erzincan illeri çevrelemektedir.

İlin yüz ölçümü 12.313 km² olup adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2017 nüfusu 786.676 kişidir. Malatya, Sultansuyu ve Sürgü Çayı Vadileri ile Akdeniz'e, Tohma Vadisi ile İç Anadolu'ya, Fırat Vadisi ile Doğu Anadolu'ya açılarak bu bölgeler arasında bir geçiş alanı oluşturur.

Malatya 12/11/2012 kabul tarihli ve 6360 sayılı kanunla büyükşehir olmuştur ve 13 ilçeden oluşmaktadır.

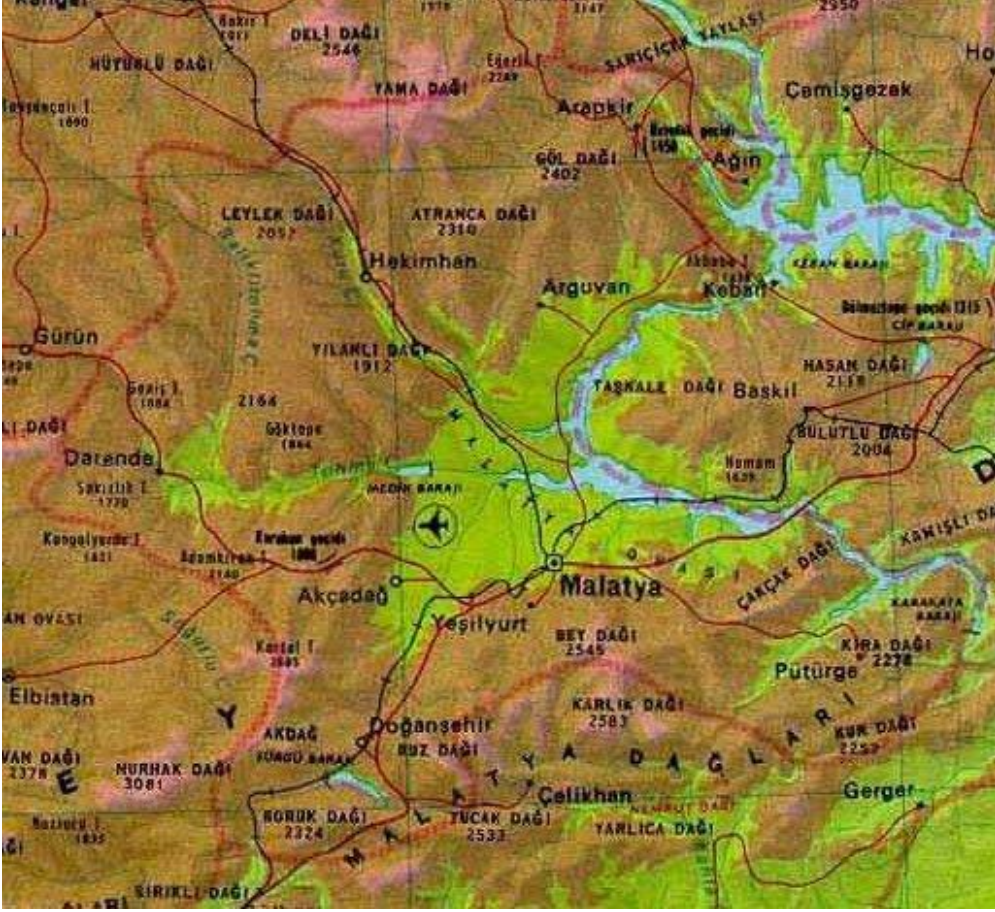
9.1. Malatya'nın Jeolojisi ve Jeomorfolojisi

Raporun bu bölümünde Malatya ilinin jeoloji ve jeomorfolojisi kısa bir biçimde anlatılacaktır. Malatya ili sınırları içerisindeki taş ocaklarının durumunu kavrayabilmek için ilin jeolojik ve jeomorfolojik özelliklerinin ortaya koyulması ve taş ocağı işletmeciliği için elverişli olan yerlerin jeolojik ve jeomorfolojik olarak açıklanması gerekmektedir.

9.1.1 Malatya'nın Jeomorfolojisi

Malatya ili Orta Miyosen Jeolojik döneminde kapanmasını tamamlayan Neo-tetis denizinin güney kolunun oluşturduğu hat üzerinde yer almaktadır. Bu hat ülkemizde Toros dağlarının doğuya doğru uzantısını oluşturan Doğu Torosları oluşturmaktadır (Baydar & Yergök, 1996). Afrika ile Avrasya levhalarının Kretase dönemi sonlarında (~90 milyon yıl önce) birbirine yaklaşması sonucunda Anadolu'nun büyük bölümünün hala altında kaldığı Neotetis okyanusu kapanmaya başlamış ve böylece Karadeniz Dağları'nın (Pontidler) oluşumu başlamıştır. Güneyde Neotetis okyanusu giderek kapanırken kuzeyde ise Karadeniz açılmaya başlamıştır. Oluşan sıkışma sonucunda büyük ölçüde bindirmeler gerçekleşmiş ve genel anlamıyla Bitlis, Kırşehir ve Menderes masifleri sürüklenerek gelen kütlelerin altında kalarak şiddetli bir başkalaşıma (metamorfizmaya) uğramışlardır (Yiğitbaşıoğlu, 2015). Şekil 3'te de görüldüğü gibi Malatya il merkezinin genel olarak konumlandığı yer, güneydoğu Toroslar dağ sırasının kuzeye bakan bölümünde Malatya dağlarının kuzeyinde ve yine Güneydoğu Toros sisteminin kuzey kenarı boyunca bir kuşak halinde sıralanan depresyonlardan birini oluşturan Malatya ovasının güney bölümünü kapsamaktadır (Karadoğan, 2001). Malatya il alanında vadilerin önemi büyüktür. İldeki bütün vadiler Fırat ana vadisine açılmaktadır. Bunlardan özellikle Tohma Vadisi, yan vadiler ile geniş bir ağ oluşturur. Bu vadilerin tabanları Fırat vadisine yaklaştıkça genişler ve ilin önemli ovaları ortaya çıkar. Bu vadilerin büyük bir bölümü günümüzde Karakaya gölü alanında kalmıştır. Diğer vadilerde yer yer genişleyerek çeşitli yükselti basamaklarında sıralanan büyüklü küçüklü düzlükler oluşturur (İÇOM, 2010).

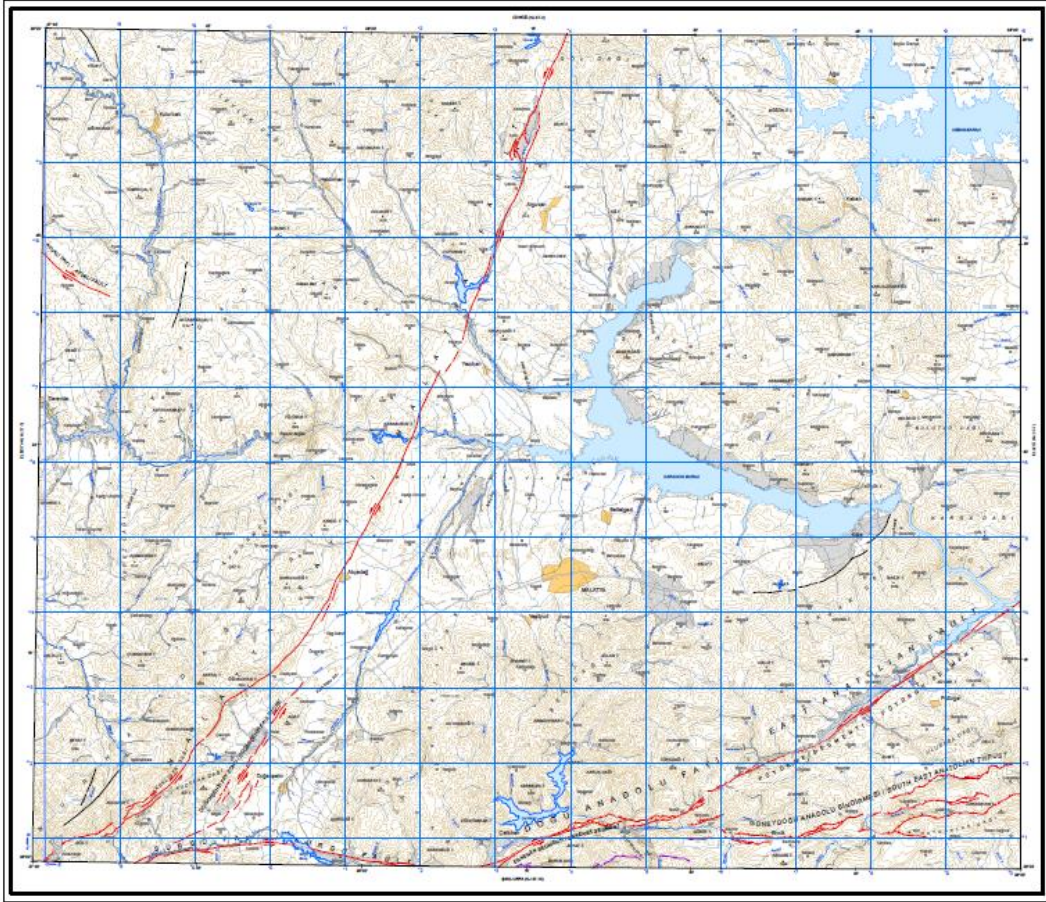
MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Şekil 3: Malatya ilinin fiziki haritası (MTA, 2017)

İlin jeomorfolojik olarak bugünkü halini kazanmasında Malatya il sınırları içerisinde geçen iki büyük fay zonunun etkisi vardır. Bu faylar Alpin orojenezi döneminde kıta kıta çarpışması sonucu oluşan rejimin bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır. Bir tanesi Arap kıtasının kuzeyini oluşturan BGB-DKD uzanımlı Doğu Anadolu fayı diğeri ise GGB-KKD uzanımlı Malatya-Ovacık fay zonudur (Şekil 4) (SOLAK, ÜNLÜGENÇ, & AKINCI, 2016). Bu iki fay zone arasında kalan çöküntü bölgeye Malatya ili kurulmuştur. Malatya fayının batısında kalan bölge dağlık olarak engebeli bir yapıya sahiptir. Bu bölge Doğu Torosların jeolojik izlerini taşımaktadır. Doğu Anadolu fay zonunun yer aldığı sıradağlar ise Malatya ilinin sırtını yasladığı Beydağları'nı oluşturmaktadır.

Şekil 4: Malatya ili diri fay haritası (MTA, 2012)
(Düzü, Büyükhüyük, Derbent, Kandil, & Sarp, 2012)

9.1.2 Malatya'nın Jeolojisi

Bu kısımda Malatya ilinin jeolojisine raporun asıl amacı gereği kısa ve özet olarak yer verilmiştir.

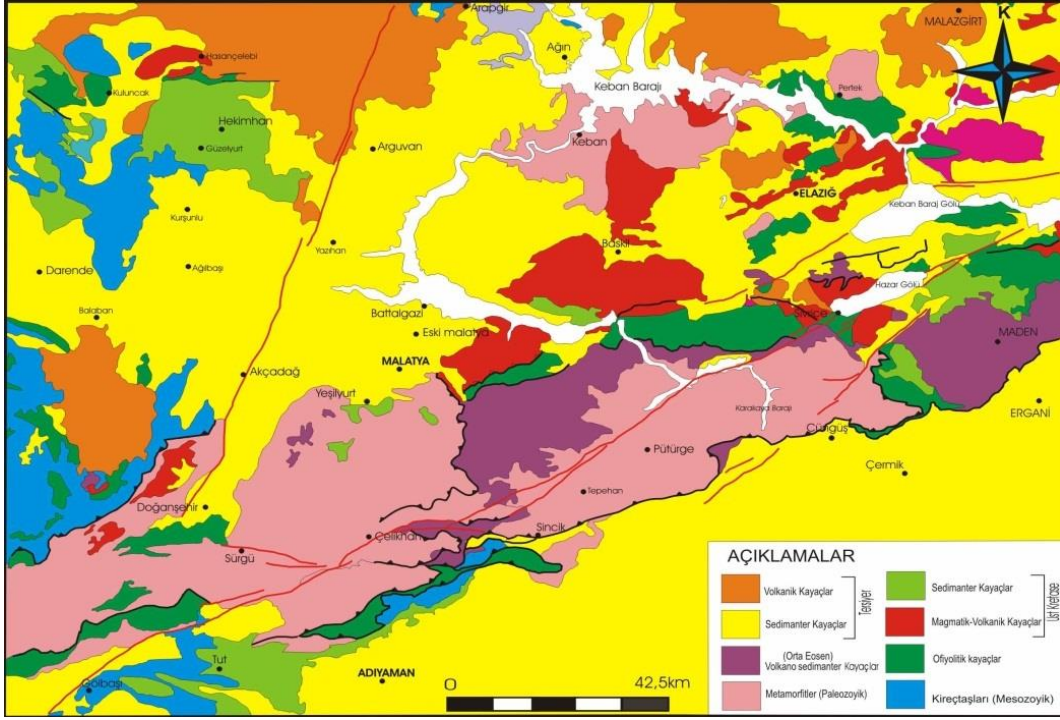
Malatya İli ve çevresinde görülen birimler, yaşlıdan gence doğru; paleozoyik yaşlı çeşitli şist ve mermerlerden oluşan Bitlis-Pütürge metamorfileri, karbonifer-triyas yaşlı şist ve mermerlerden oluşan Malatya metamorfileri, koniasiyen-santoniyen yaşlı gabro, granit, granodiyorit, diyorit, monzonit ve tonaliten oluşan Baskil mağmatitleri, senoniyen yaşlı tabanda çakıltaşı ve üzerine uyumlu olarak gelen killi kireçtaşı- marn aralanmasından oluşan Gündüzbey formasyonu, paleosen yaşlı çakıl taşı, yumru kireçtaşı ve çamur taşlarından oluşan bent formasyonu, eosen yaşlı tabanda çakıl taşı ve üzerine uyumlu olarak gelen kumtaşı- marn-killi kireçtaşı aralanmasından oluşan Yeşilyurt formasyonu, orta eosen yaşlı kalkışist, çamurtaşı, spilit ve diyabazlardan oluşan maden karmaşığı, alt miyosen yaşlı Akyar kireçtaşı, orta miyosen-pliyosen yaşlı kiltası, siltaşı, marn, çamurtaşı, kumtaşı ve çakıltaşından oluşan Sultansuyu formasyonu, kaba taneli çakıltaşı ve çamurtaşardan oluşan Beylerderesi formasyonu, kuvaterner yaşlı yamaç molozu ve alüvyon yer alır.

Malatya İli ve çevresinde görülen birimler, yaşlıdan gence doğru; karbonifer-triyas yaşlı şist ve mermerlerden oluşan Malatya metamorfileri, koniasiyen-Santoniyen yaşlı garbo, granit, granodiyorit, diyorit, monzonit ve tonolitten oluşan baskil mağmatitleri, senoniyen yaşlı tabanda çakıl taşı ve üzerine uyumlu olarak gelen killi kireç taşı marn ardalanmasından oluşan Gündüzbey formasyonu, paleosen yaşlı çakıl taşı,yumrulu kireç taşı ve çamur taşlarından oluşan bent formasyonu, eosen yaşlı tabanda çakıltaşı ve üzerine uyumlu olarak gelen kumtaşı-marn-killi kireç taşı ardalanmasından oluşan Yeşilyurt formasyonu, alt miyosen yaşlı Akyar kireçtaşı, orta miyosen-Pliyosen yaşlı kıltaşı, silttaşı, marn, çamurtaşı, ardalanmasından oluşan orta miyosen- pliyosen yaşlı Beylerderesi formasyonu, kuvaterner yaşlı yamaç molozlu ve alüvyon yer alır (İÇOM, 2010).

İl sınırları içerisindeki kayaçların stratigrafisi (yaşlıdan gence doğru yaşlılık sıralaması) aşağıda sıralanmıştır:

- Malatya Metamorfileri: Şist-Kristalize Kireçtaşı
- Güneş Ofiyoliti: Serpantin
- Baskil Magmatitleri: Granit-Diyorit-Siyenit-Tonalit
- Gündüzbey Formasyonu: Çakıltaşı-kumtaşı-kıltaşı-marn-kireçtaşı
- Hekimhan Formasyonu: Kireçtaşı
- Yeşilyurt Formasyonu: Çakıltaşı-kumtaşı-kıltaşı-marn-kireçtaşı
- Haraplar Formasyonu: Çakıltaşı-kireçtaşı
- Hantarla Formasyonu: Çakıltaşı-kumtaşı-kıltaşı-marn-jips
- Petekkaya Formasyonu: Kumtaşı-marn-kireçtaşı
- Daraphane Formasyonu: Çakıltaşı-kireçtaşı
- Yamadağı Formasyonu: Çakıltaşı-killi kireçtaşı-andezit-bazalt
- Sultansuyu Formasyonu: Çakıltaşı-kıltaşı-marn-kireçtaşı
- Yazıhan Grubu: Çakıltaşı-kumtaşı-kıltaşı
- Beylerderesi Formasyonu: Çakıltaşı-Kumtaşı
- Eğribük Formasyonu: Kum-çakıl-kil
- Alüvyon: Güncel kum-silt-kil

Jeomorfoloji kısmında da anıldığı gibi Kretase döneminde birbirine doğru yaklaşan Afrika ve Asya kıtaları deniz tabanının sürüklenerek yükselmesine ve çökelim koşulları gereği deniz tabanında bulunan karbonat (CaCO₃) istifinin yüzeye çıkmasına sebep olmuştur. Dağ oluşumu dönemde ofiyolitik ve volkanik kayaçlarla karışmış olsalarda karbonat çökelleri bölgede geniş alanlar kaplamaktadır(Akkuş, 1970; Ayan & Bulut, 1964; Baydar & Yergök, 1996; Özdemir & Tunç, 1993; Stchepinsky, 1944). Bu durum Malatya çevresinde tanımlanmış ve yaşlıdan – gence doğru olan dizilim yukarıda verilmiş jeolojik formasyonlar içerisinde görülmektedir.

Şekil 5: Malatya ili ve çevresinin genelleştirilmiş jeoloji haritası

Şekil 5'te de görüldüğü gibi Malatya ilinin güneyinde bulunan metamorfikler (pembe renkli) ve Darende – Hekimhan arasında bulunan sedimanter kayaçlar ile kireçtaşları (mavi ve yeşil) il çevresinde bulunan karbonat kökenli kayaçları (kalker, kireçtaşı, mermer, kristalize kireçtaşı) oluşturmaktadır. Kırmataş üretiminde kullanılabilecek bir diğer kayaç türü olan volkanik kökenli kayaçlar ise il sınırlarının batısında ve kuzeyinde turuncu renkle sembolize edilmişlerdir.

Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü bünyesinde Türkiye'nin doğal taş rezervlerine yönelik yapılan çalışmada Malatya ilinin üç çeşit kireçtaşı konusunda doğal taş üretmeye elverişli olduğu ortaya koyulmuştur(Erkanol & Aydındağ, 2008). Bu doğal taşlar jeolojik özellikleri ile birlikte aşağıdaki gibi sıralanabilirler.

İskeletli kireçtaşları

İskeletli kireçtaşları; resifal ve fosilli kireçtaşlarından oluşmaktadır. Çoğunlukla gri, siyah, yeşilimsi, kırmızımsı renklerde bulunurlar. Çimento çoğunlukla spari kökenlidir. İçerisinde bol miktarda fosil kırıntıları ve parçaları, kayaç parçacıkları, oolit ve pelletler gözlenir.

Mikritik kireçtaşları

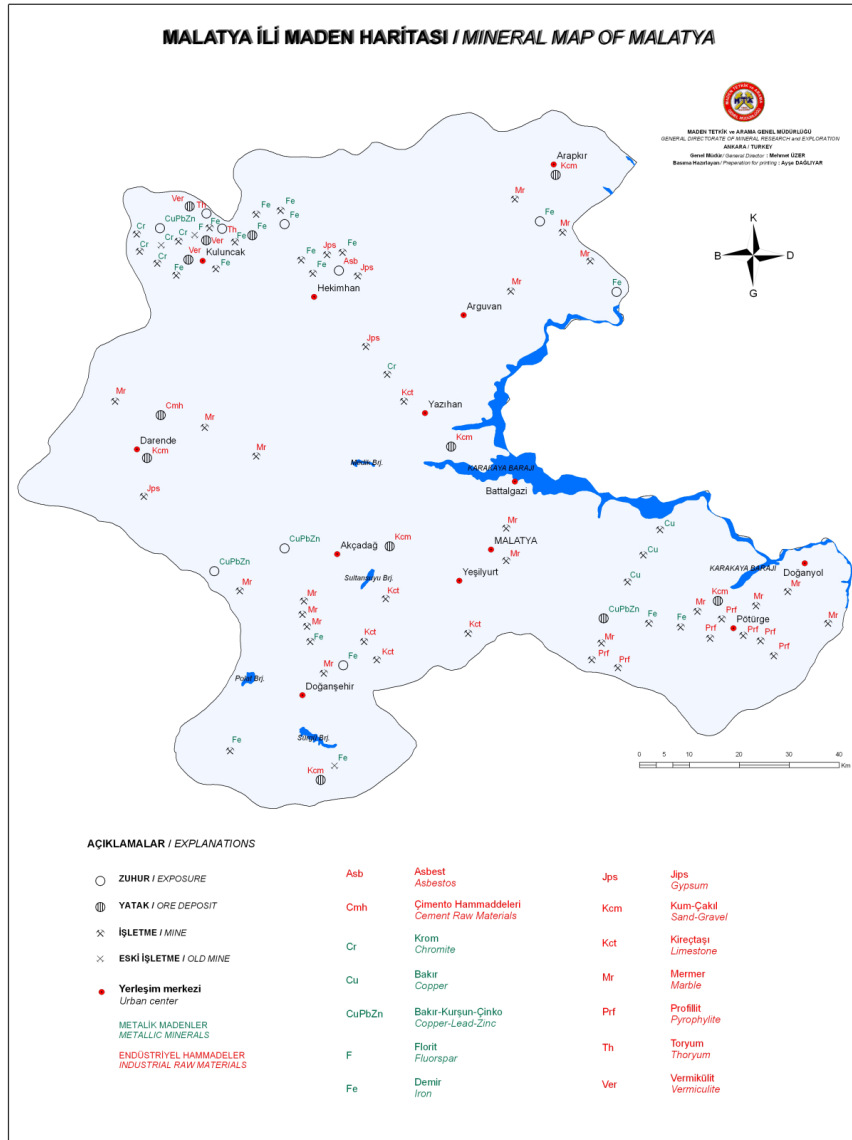
Bu tür mermerler; çeşitli renklerde (bej ve krem renk ağırlıkta), yer yer silis katkılı, CaCO₃ ve çatlak yapıları blok üretimine etki etmekte- ca zengin, (%95 üstü) yer yer kil içerikli, spari ve mikritik çimentolu olup cila açısından elverişlidir.

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Travertenler

Travertenlerin esası CaCO_3 olup, Ca^{+2} ve HCO_3^- ce zengin yer altı sularının genellikle bir faydan, çatlaktan ya da yarıktan yeryüzüne çıktıkları yerde fizikokimyasal, biyokimyasal olarak bünyelerindeki CaCO_3 çökeltmesiyle oluşur.

Bu durum MTA tarafından yayınlanan Malatya İl Maden haritasında da konumlarıyla birlikte verilmiştir (Şekil 6). Maden haritası, ilin genel jeolojisi ve jeomorfolojik yapısı bir arada incelendiğinde Malatya ili karbonat kökenli kayalar konusunda özellikle dağlık alanda zengin bir doğal kaynağa sahiptir.

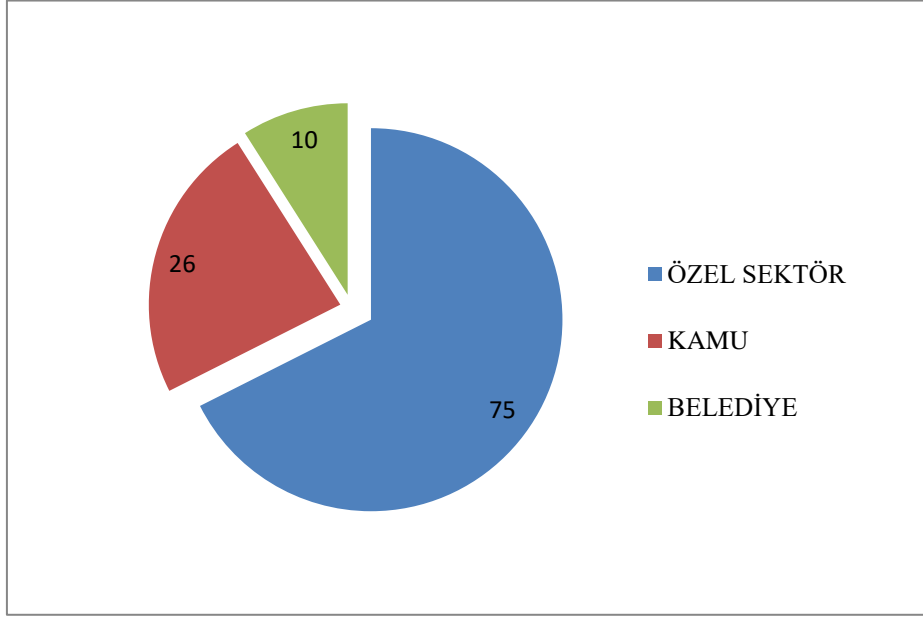

Şekil 6: Malatya ili maden haritası

9.2. Malatya’da Taşocakları

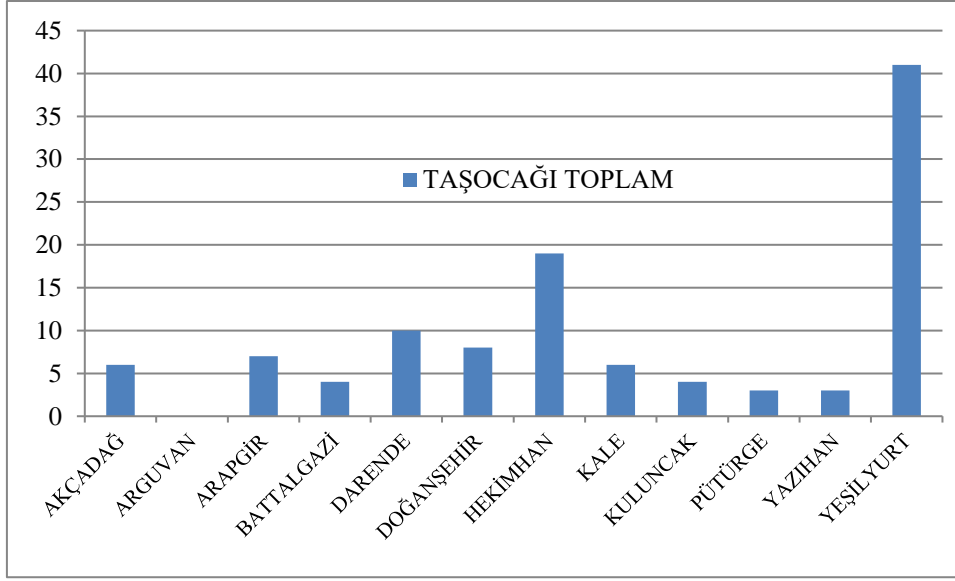
Malatya ili sınırları içerisinde bulunan taş ocaklarının konumlarına ve sayılarına ilişkin bilgiler Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü’nden temin edilmiştir. **İl sınırları içerisinde 12 ilçeye yayılmış toplam 326 adet maden ocağı bulunmaktadır, bu ocaklar içerisinde II(a) grubu madenler sınıfına giren ve çeşitli amaçlarla kırmataş (kum-çakıl-mıcır) üretimi yapılan taş ocaklarının sayısı 111 olarak belirlenmiştir. Bu ocaklardan 75 tanesi özel sektöre, 26 tanesi kamu kuruluşlarına (DSİ-KGM) ve 10 tanesi de belediyelere aittir** (Grafik 1).

Grafik 1: Malatya Taş ocaklarının işletme sahiplerine göre dağılımı

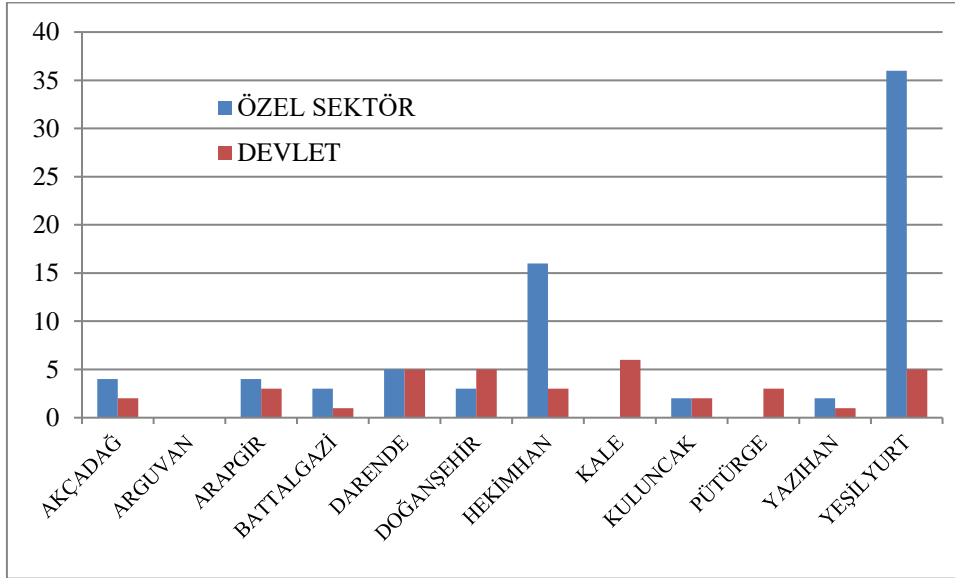
Bu ocaklar Malatya’nın tüm mülki idare sınırlarına yayılmıştır. Bu bağlamda ocaklar buldukları ilçelere göre sınıflandırılmıştır. Malatya genelinde en fazla taş ocağı Yeşilyurt ilçesindedir. İlçe sınırları içerisinde çeşitli büyüklüklerde toplam 41 adet taş ocağı bulunmaktadır. Yeşilyurt ilçesinden sonra en fazla ocak Hekimhan ilçesinde 19 adettir. Arguvan ilçesinde ise işletilen hiçbir taş ocağı yoktur (Grafik 2).

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Grafik 2: Malatya taşocaklarının ilçelere göre dağılımı

İl çapındaki ocakların devlet ve özel sektöre göre dağılımı incelendiğinde ise 6 ilçede özel sektöre ait taşocaklarının baskın olduğu görülmektedir. Söz konusu ocaklar ilçeler bazında incelendiğinde il genelinin jeolojik ve topografik yapısı sınırları içerisinde taş ocağı işletme prensiplerine uygun şekilde coğrafyaya dağılmış bulunmaktadır (Grafik 3).

Grafik 3: Malatya özel sektöre ve devlete ait taşocaklarının ilçelere dağılımı

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

	Maden	Enerji	Sanayi	Tarım - Gıda	Atık - Kimya	Ulaşım - Kıyı	Turizm - Konut	Toplam
ÇED Gerekli Değildir	16	1	3	23	-	1	-	44
ÇED Gereklidir	2	-	-	-	-	-	-	2
ÇED olumlu kararı	-	-	-	-	1	1	-	2

Tablo 5: Malatya ilinde 2016 yılında alınan ÇED kararlarının sektörlere göre dağılımı (ÇŞİM, 2017)

Son yıllarda Malatya ilinde "ÇED Gerekli Değildir" kararı almak için başvuruda bulunan işletme sayılarından artışlar gözlenmektedir (Tablo 5). Bunların başında madencilik sektörü ilk sırada yer almakta olup, ikinci sırada da hayvancılık sektörü yer almaktadır. Yapılan başvuruların sayısı ve ÇED gereklilikleri incelediğinde maden sektöründe yapılan başvuruların çoğu taş ocakçılığı içindir.

İl genelinde güncel olarak işletilmekte olan taş ocaklarına ek olarak şehir merkezinde hâlihazırda kapatılmış ancak yakın döneme kadar kullanılmış olan üç adet eski taş ocağı bulunmaktadır. Söz konusu taş ocakları şehrin güneyinde bulunan Beydağı'nın kuzey eteklerinde olup şehrin gelişmesine paralel olarak imar sınırları içerisinde kalmış ses, toz, taşın trafiği, titreşim gibi etkileri göz önüne alınarak işletmeye kapatılmışlardır (Şekil 7). Yapılan çalışma için söz konusu taşocakları yerinde incelenerek bugünkü konumları ve durumları uydu fotoğraflarıyla belirlenmiştir.

Fotoğraf 1: Malatya il merkezindeki eski taş ocaklarının konumunu gösterir uydu fotoğrafı

Söz konusu ocaklar incelendiğinde *her üç ocağında mevzuat gereği zorunlu olan “kapatıldıktan sonra çevre ile uyumlu hale getirilmesi” işlemi yapılmamış durumdadır. Taş ocakları genel olarak yapılaşma içerisinde kalmış olsa da estetik açıdan olumsuz olan görüntüleri devam etmektedir ve uydu görüntülerinden de gözlenebilmektedir.*

Taş Ocağı-1

Taş Ocağı-1 Aşağı Bağlar Mahallesi içerisinde Yeşilyurt yönüne giderken sol tarafta Yavuz Selim Mahallesi içerisinde kalmaktadır. Söz konusu taş ocağına 8 Mart 2018 tarihinde Kanalboyu caddesinden Malatya-Yeşilyurt yoluna dönülerek yaklaşık 500m gittikten sonra sola, 4.sokağa sapılarak toplam 500m daha gidildikten sonra ulaşım sağlanmıştır. Taş ocağına ait hiçbir tesis yapısı bulunmamaktadır. Taş ocağının güneyinde taş ocağına 10-15m mesafede yapılmış TOKİ konutları bulunmaktadır (Fotoğraf 2). TOKİ konutlarına taş ocağı içerisinde veya çevresinden ulaşım bulunmamaktadır.

Fotoğraf 2: Taş Ocağı-1 'in genel görüntüsü

Taş Ocağı-2

Söz konusu taş ocağı Yavuz Selim Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Taş ocağına 8 Mart 2018 tarihinde Kanalboyu Caddesi üstünden Güney yönde Karagöz Caddesine dönülerek 2,5 km devam edildikten sonra ulaşım sağlanmıştır. Bu yörede yapılmış olan TOKİ konutlarının ulaşım yolu üzerinde bulunmaktadır (Fotoğraf 3). Taş ocağında işletmeye ait herhangi bir tesis bulunmayıp kullanılmaz durumdadır. Taş ocağının Güney doğusunda TOKİ tarafından yapılmış olan konutlar taş ocağının üst sınırına 40-50 m mesafede bulunmaktadırlar

Fotoğraf 3: Taş Ocağı-2'nin genel görüntüsü

Taş Ocağı-3

Taş ocağı-3 Battalgazi ilçesi Çöşnük mahallesinin güney batı ucunda yer almaktadır. Taş ocağına 12 Mart 2018 tarihinde Turgut Özal Caddesinden 5.Sokağa dönülerek ulaşım sağlanmıştır. 5.Sokakta 350m gidildikten sonra yol stabilize yola dönüşmüş ve binek araçlarla ulaşımaya uygun olmadığından devam edilememiştir. Taş ocağı Beydağ'ının eteklerinde bulunan bir vadi içerisinde kalmaktadır. Taş ocağının bulunduğu vadiye bakabilmek ve taş ocağını görüntülemek üzere taş ocağı güneyinde bulunan TOKİ konutlarının ulaşım yolu kullanılmış ve taş ocağın kısmen fotoğraflanmıştır. Taş ocağına ait tesislerin hala kullanılabilir olduğu ancak kullanılmadığı gözlemlenmiştir

Fotoğraf 4: Taş Ocağı-3'ün genel görünüşü

10. YÖNTEM

Bu çalışma kapsamında Malatya ili içerisinde bulunan taş ocaklarının durumlarını inceleyerek sonuçları ortaya koyabilmek için saha çalışması yürütülmüştür. Saha çalışması için taş ocaklarının ruhsatlarının alınmasından işletilmesi aşamasına kadar sürecin paydaşları olan kurum kuruluş ve kişiler belirlenmiştir. Taşocakları konusunun paydaşları;

- Maden işleri genel Müdürlüğü (MİGEM) Ruhsat verme Yetkilisi
- Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü ÇED raporu onayı yetkilisi
- ÇED firması ÇED raporu düzenleme yetkilisi
- Firma Ruhsat sahibi ve işletme sahibi
- Çevre sakini Ocaklara yakın yaşayanlar
- Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü Şikayet sebeplerinin muhatabı

olacak şekilde beş başlıkta toplanmıştır. Söz konusu paydaşların muhatabı oldukları süreçlerin işleyişini, düzenlerini ve aksaklıklarını konuyu muhatabından dinlemek ve sorunu net olarak ortaya koyabilmek için anket düzenlenmiştir. Her paydaşın üstüne düşen görev özelinde hazırlanan anketler ekte sunulmuştur.

Anket çalışması kurum ve kuruluşlarda konunun yetkilisi olan ve düzenlenen ankete cevap verme yeterliliği bulunan bir kişiye sorulmuş. Çevre sakinleri anketi ise taşocakları çevresinde belirlenen mahallelerde bir muhtar ve iki çevre sakini olmak üzere toplam üç kişiye anket uygulanmıştır.

10.1. Örneklemin Belirlenmesi

Yukarıda belirlenen paydaşlardan Maden İşleri Genel Müdürlüğü, Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü ve Gıda Tarım ve Hayvancılık il müdürlüğü ile doğrudan temasa geçilmiş ve yetkililerle görüşme sağlanmıştır. ÇED firması, Taş ocağı işletmecisi ve çevre sakinleri ile yapılacak görüşmeler için aşağıda açıklanan örneklem çalışmaları yapılmıştır.

10.1.1 ÇED Firması örnekleminin belirlenmesi

Yürütülen çalışma Malatya ili özelinde olduğu için taş ocaklarının işletilmesi için gerekli olan çevre etki değerlendirme raporunu hazırlayan Malatya firması araştırılmıştır. Ancak Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş firma Malatya'da bulunamamıştır. Bu durum üzerine Malatya'da bulunan taş ocağı işletmecilerinden firma bilgisi istenmiştir. İl çapındaki taş ocaklarına hizmet veren Ankara merkezli iki firma belirlenmiş ve bu firmalarla görüşülmüştür.

10.1.2 Firma / İşletme örnekleminin belirlenmesi

Malatya'daki tüm taş ocaklarının işletme sahiplerine ulaşılmaya çalışılmıştır.. Bu kapsamda Çevre İl Müdürlüğü'nden Malatya ili sınırları içerisinde bulunan tüm taş ocaklarına ait bilgiler alınmıştır. Alınan bilgiler sonucunda Malatya ili kapsamında özel sektör tarafından Çevre İl Müdürlüğü'ne başvurusu yapılmış 75 taş ocağı kaydına ulaşılmıştır. Bunlara ek olarak Kamu kurumlarına (DSİ, KGM) ait 26 adet ve Malatya belediyelerine ait 10 adet taş ocağının bilgisine ulaşılmıştır. Bu noktada kamu kuruluşlarına ait taş ocaklarının proje bazlı olarak dönemsel işletildikleri ve kurum yetkilileri tarafından denetime tabi oldukları göz önüne alınarak çevreye verdikleri rahatsızlıkların kontrol altında tutulduğu ve geçici olduğu görülerek örneklem dışı bırakılmıştır.

Belediyelere ait taş ocağı işletmelerinin belediyelerin verdikleri hizmetler kapsamında kullanıldığı proje bazlı olmayıp işletmelerin söz konusu sahalardaki rezervlerin izin verdiği ölçüde işletildiği tespit edilmiştir. Ancak bu taş ocağı işletmelerinin de yönetmeliklerde belirlenen sınırlar çerçevesinde belediye yetkililerince denetlendiği tespit edilmiştir.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından sağlanan listede bulunan proje sahibi olan firma ve şahısların iletişim bilgileri çıkarılmış 23 adet firmanın bilgilerine ulaşılmıştır. İletişim bilgilerine ulaşılan firmaların hepsi ile görüşülerek anket uygulanmıştır.

10.1.3 Çevre Sakini Örnekleminin Belirlenmesi

Bu çalışmanın paydaşlarından olan çevre sakinlerine ait şikâyetleri belirlemek ve şikâyetleri oluşturan sebepleri ortaya koymak için çevre sakinleriyle görüşmeler yapılmıştır. Görüşme yapılacak çevre sakinlerini belirlemek için il genelinde bulunan taş ocaklarının yerleri uydu görüntüsü üzerinde belirlenerek işaretlenmiştir. Taş ocaklarından kaynaklanabilecek olumsuz etkilerin ne kadar uzakta bulunan insanları etkileyebildiğini görmek üzere taş ocaklarının etrafında Maden Yönetmeliği'nin 26'ncı maddesinde belirtilen 500 metre mesafesinin 6 katı (3000 metre) yarıçapta bulunan mahallelerde yaşayan halk örneklem olarak seçilmiştir. Bu örneklem içerisinde (Kelhalil, Güvenç, Dumlu, Hasançelebi, Görgü, Kırlangıç, Cumhuriyet, Gözene mahalleleri) her mahallenin muhtarı ve çevre sakinlerine anket uygulanarak taş ocakları ile ilgili yaşadıkları sorunlar ortaya konulmaya çalışılmıştır.

11. BULGULAR

11.1. Maden İşleri Genel Müdürlüğü

Taş ocaklarının ruhsatlarını vermeye ve düzenlemeye yetkili olan Maden İşleri Genel Müdürlüğü ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde düzenlenen ruhsatların tanımladıkları alan ve ruhsat başvurusunda bulunan kişiler için geçerli olan süreçlere ilişkin bilgi edinilmiştir.

- Taş ocağı işletme ruhsatı verilecek yerler için ilgili yönetmeliğin 7. Maddesinde yer alan kısıtlamalar bulunmaktadır. Bu kısıtlamalara ek olarak valiliklerin belirlediği alan kısıtlamalarına da uyulmaktadır
- Tüm işletme ruhsatları için başvuru süreci aynı şekilde yürütülmektedir. Kamu ve özel sektör arasında uygulama farklılığı bulunmamaktadır.
- Belediyeler sahip oldukları tüzel kişilik gereği kamu veya özel sektör olarak başvurabilmektedirler.
- Ruhsat başvurusunda bulunan gerçek kişilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması zorunludur. Başvuruda bulunacak tüzel kişiliklerin ise faaliyet alanları içerisinde başvurusu yapılan madene ilişkin faaliyet alanının tanımlanmış olması gerekmektedir.
- Ruhsat sürelerinin geçerliliği verildiği andan itibaren 10 yıldır. Ancak bu sürenin sonunda başvuru yapılarak süre uzatımı alınabilir. Süre uzatımı ile alınabilecek toplam süre 50 yıldır. Elli yılı geçen sürelerde işletilmesi söz konusu olacak ruhsatlar için Bakanlar Kurulu kararı gerekmektedir.
- Süresi dolan ruhsatlar süre uzatımı almadıkları takdirde iptal edilmektedir. Bu ruhsatlar sonrasında ihale yolu ile tekrar satışa çıkarılmaktadır.
- İşletilmeyen ocaklar ile son beş yılda taahhüt edilen üretim miktarının %30'undan az üretim yapan ocaklar idari para cezası uygulanarak kapatılmaktadır.
- Ruhsat için başvuru alan sahalar MİGEM tarafından ziyaret edilerek maden varlığı ve fiziksel koşulları yönetmelikler çerçevesinde denetlenmektedir.

11.2. Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü

Bu çalışma kapsamında yerelde taş ocaklarını denetlemeye ve çevre etki değerlendirme konusunda olur vermeye yetkili konumda olan Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler kapsamında on iki soru sorularak sistem işleyişi ve olası aksaklıklar konusunda bilgi alınmıştır.

- Taş ocakları ruhsat sahibi ve işletmecisinin kim olduğuna bakılmadan denetlenmektedir. Kamu kurum ve kuruluşları da denetlemelere tabidir. Ocakların düzenli denetlemeleri ayda bir kez yapılmaktadır, ayrıca plansız yapılan denetlemelerde mevcuttur.

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

- Denetleme sırasında tespit edilen olumsuzluklar para cezasına çevrilmektedir. Bu cezalar karlılıkla mukayese edilince yatırımcılar cezaları ödemeyi göze almaktadırlar. ÇED kapsamına giren her konunun ihlali 24.300 TL para cezası, hava emisyonları ve gürültü için yapılan ölçümlerin ihlalinde ise 48.000 TL para cezası uygulanmaktadır.
- ÇED raporunun hazırlanması için gerekli olan yasal sınır 25 hektar olup daha küçük ruhsat alanları proje tanıtım dosyası kapsamında incelenmektedir.
- ÇED raporları için Büyükşehir Belediyesi, DSİ, Tarım İl Müdürlüğü, Orman İl Müdürlüğü, İl Kültür Müdürlüğü, KGM, Orman İşletmeleri ve eğer gerekirse TCDD ile TEDAŞ kurumlarından izin alınmaktadır. Valilik ve İl Müdürlüğü adı geçen 8 kamu kurumunun olumlu bulması doğrultusunda bir rapor hazırlanmaktadır.
- Yapılan yeni düzenlemeyle söz konusu şikâyetlerin önüne geçilebilmesi için hazırlanan bu rapor için halkın bilgilendirilmesi adına çevre sakinlerini temsilen mahalle muhtarının “MUHTAR BİLGİ FORMU”na imzası alınmaktadır. Bu yeni uygulama ile muhtarın da ÇED kapsamında bir taahhüdü olmakta ve firmalardan şikâyetçi ya da herhangi bir beklentilerinin olup olmaması durumu değiştirmemektedir.
- Malatya Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü’ne yılda ortalama 4000 proje tanıtım dosyası, 400 adet de ÇED başvuru bulunmaktadır. Bu yoğunlukta ÇED raporlarının incelenmesi için gerekli olan 1 aylık süre yeterli olmamaktadır.
- Üretim yapılacak sahada bulunan rezerv ve madenin kalitesi dolaylı olarak denetlenmektedir. Taşın üretimi öncesi ve sırasında bir kontrol bulunmamaktadır ancak kullanımı için gerekli olan yasal sınırlar kapsamında satın alan kurum ve kuruluşlar tarafından gerekli analizler yapılmaktadır.
- Üretimi biten yada kapatılan taş ocakları mevzuat gereği doğaya geri kazandırma çalışmalarına tabi tutulmaktadır. Bu kapsamda ağaçlandırma çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca yörenin ihtiyaçları doğrultusunda hafriyat döküm sahası ve stok sahası olarak kullanılmak üzere rehabilite de edilebilmektedir.
- Halk tarafından kuruma iletilen şikâyetlerin başında toz ve gürültü bulunmaktadır. Bu şikâyetler Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER) ve Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi (CİMER) aracılığıyla ya da doğrudan iletilmektedir.
- Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü’nün konu ile ilgili tespitleri şu şekildedir.
  - Firmalar ocak içerisinde yapılan patlatmalı kazı çalışmalarını çevreye daha az rahatsızlık vermek için geceleri yapmaya başlamışlardır. Ancak bu durum Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü denetim memurlarının gözetim ve denetimini devre dışı bırakmaktadır.
  - Toz konusu ile yapılan şikâyetler sonrası ocak ve ana yol arası ulaşım yollarının asfalt olması zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca ocak içi yolların ve kullanılan diğer yan yolların sulanması ve bunker kullanımı etkili seviyede çözüm olmamaktadır.
  - Halktan alınan şikâyetlerin arasında toz, gürültü, patlamalar olmasının yanı sıra en önemlisi tarım alanlarının zarar görmesi, meyve ağaçlarındaki verimsizlik ve kuruma, ekolojik dengedeki bozulmadır. Malatya’nın ulaşım sorununu çözmek için planlanmış olan kuzey ve güney kuşak yolları, yakın vadede yapımı

başlaması beklenen hızlı tren demiryolu, havaalanının genişletilmesi projesi gibi büyük ölçekli projeler kırmataş ihtiyacını arttırmaktadır. Bu durum özel sektör tarafından takip edilmekte olup atıl durumda olan yada henüz üretime başlamamış ocakların da işletmeye alınmasını gündeme getirmektedir.

- Halkın genel görüşü ÇED verilen firma için izin ve ayrıcalık koşullarının sağlandığı yönündedir. İl Müdürlüğü bu düşüncüyü kıramadıklarını dile getirmiştir. ÇED verildikten sonra bu durumdan rahatsız olan vatandaşa durumu anlatamadıklarını bu nedenle Maden İşleri kapsamındaki ÇED raporlarının da Bakanlık tarafından verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

11.3. Çevresel Etki Değerlendirme Firması

Çalışma kapsamında taş ocaklarının işletilebilmesi için gerekli olan ÇED raporunun hazırlanması konusunda yeterliliği Bakanlık tarafından onaylanmış Ankara merkezli bir firma ile görüşülmüştür. Mevzuat ve ruhsat sahibi arasında köprü görevi gören bu yetkili firmalarla yapılan görüşmede aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır.

- Taş ocaklarının çevresel etki değerlendirmesi mevzuatla belirlenen yasal sınırlar içerisinde Çevre Şehircilik İl Müdürlükleri tarafından yapılmaktadır.
- Ocaklarda üretilen malzemenin standartlara uygunluğu için üretici tarafından “uygunluk belgesi” alınmaktadır.
- Üreticiler ocaklarındaki kaya kalitesini düzenli olarak denetlemekte ve üretilen malzeme kalitesine göre sınıflamaktadırlar.
- Üretimi biten ocaklar, atık depolama sahası, hafriyat döküm alanı, üretim fazlası stok sahası gibi amaçlarla kullanılmak üzere rehabilite edilmektedir.
- Taş ocakları ile ilgili olarak çevre sakinlerinden gelen şikâyetlerin ana konusu toz ve gürültü kirliliğidir. Ancak asıl sorun ekolojik dengenin bozulmasıdır. Bu konu araştırılmalıdır. Bugüne değin ele alınmamıştır.
- ÇED raporu kapsamında görüş alınan kamu kuruluşlarının neredeyse tamamı olumlu görüş bildirmektedir. Bu şartlar altında rapor kapsamında yazılacak bir konu kalmamakta ve ÇED raporları ÇŞİM’ne olumlu olarak sunulmaktadır.

11.4. Taş Ocağı İşletmeleri

Bu çalışma kapsamında incelenen taş ocaklarına ait sorunlar için en önemli paydaş durumunda olan işletmelerle görüşmeler yapılmıştır. Firma bilgilerine ulaşılarak 15 ocak işletmecisiyle yüz yüze görüşülerek, sorun onların tarafından da ele alınmıştır. Taş ocakları ile ilgili yapılan bu görüşmelerde aşağıdaki bilgiler elde edilmiştir.

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Görüşme yapılan onbeş taş ocağının üretim miktarları ve yüz ölçümleri dikkate alındığında yedi tanesi ÇED zorunluluğu olan yasal değerlerin üstündedir ve bu ocaklar ÇED sürecine tabi olmuşlardır.

Ocakların en büyük müşterileri özel sektördür. Özel sektörü ikinci sırada belediyeler takip etmektedir. Özel sektörün yaptığı alımların büyük kısmı yine belediyelerin sorumluluğundaki projeler için kullanılmaktadır.

Firmalar çevre sakinlerinden gelen olumsuz tepkilerden rahatsızdır. Geçmişte bazı çevre sakinlerinin fiziksel saldırıları olmuştur. Ayrıca, çevre sakinlerinin hiçbir dayanağı olmayan konularda da işletmeyi şikâyet ettiğini ifade etmiştir.

Firmalar kamu kuruluşları tarafından düzenli olarak denetlenmektedirler. Denetlemeler konusunda öncelik ÇŞİM ve MİGEM'e aittir. Bu kurumlardan ayrı olarak Valiliğe bağlı Yatırım İzleme Komitesi Başkanlığı da denetleme yapmaktadır. Denetlemelerin önceliğini şantiye ve maden atıkları oluşturmaktadır.

Firmalar bünyesinde çevre sakinleri istihdam edilmektedir. Ancak bu durum ocağın büyüklüğüne ve dönemsel ihtiyaca göre değişmektedir. Halkın şikâyetinin olduğu bölgelerde ocaklarda çalışan çevre sakini yoktur.

Firmalara yöneltilen sorular dışında eklemek istedikleri şikâyet konuları sorulmuştur.

- Çevre sakinlerinin şikâyetlerinin beyana dayalı olduğu için gerçekliği bulunmamaktadır. Ancak bu beyanların doğruluğu ilgili merciler (Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü, Valilik, Tarım İl Müdürlüğü vb.) tarafından araştırılmadığı için işletmeler sürekli suçlanmaktadır.
- Ocak işletmelerine yapılan denetlemelerde adaletsizlik bulunmaktadır. İlgili kurumlar ile yakınlığı bulunan ya da daha büyük sermayeye sahip işletmeler yapılan denetlemelerden haberdar edilmektedir. Ayrıca yine firmalara uygulanan cezalar konusunda benzer adaletsizlikler yaşanmaktadır.
- İşletme faaliyetlerinin denetlenmesi, güvenliğinin sağlanması, uygulamalarının (patlatma, nakliye vb) izlenmesi gibi konularda görev alan yetkililerin sahip oldukları yetkiler çerçevesinde aynı yardım talepleri olmaktadır. Bu taleplerin karşılanmaması durumunda yetkileri ölçüsünde firmalara yaptırım uygulatmaktadır.
- Denetleme için gelen yetkililer arası uygulama farklılıkları olmaktadır. Bu farklılıklar dolayısıyla görülen eksiklikler cezai yaptırım olarak işletmelere yansıtılmaktadır. Ayrıca denetleme için gelen yetkililerin yeterli yetkinlikte olmadığı düşünülmektedir.
- Özellikle çevre mahallelerin (köylerin) muhtarları tarafından gerek mahalle ihtiyaçları gerekse kişisel ihtiyaçlar için aynı yardım talep edilmektedir. Kimi mahalle muhtarlarının nakdi yardım talep ettikleri de görülmüştür.

11.5. Çevre Sakinleri

Taş ocaklarına 3000m yarı çap içerisinde bulunan mahallelerin sakinleri ile yapılan görüşmeler toplumun şikâyetlerini, çözüm önerilerini ve farkındalıklarını ortaya çıkartmıştır. Yürütülen çalışmada 8 tanesi mahalle muhtarı 24 kişi ile görüşülmüştür.

Mahalle sakinlerinin ortak şikâyetlerinin başında, patlatma, işletme ve taşıma sırasında ortaya çıkan “toz” gelmektedir. Toz hakkındaki şikâyetler incelediğinde çevre sakinlerinin tozdan dolayı yoldan etkilendikleri görülmüştür. Mahallelerin taş ocaklarına olan uzaklığı tozun mahalle merkezine taşınmasını zorlaştırmaktadır. Ancak ocakların yakın yöresinde bulunan mera, otlak ve tarım alanları doğrudan toza maruz kalmaktadır.

Rahatsızlık sebebi olan konular sırasıyla toz, gürültü, titreşim ve araç trafiği olarak dile getirilmiştir. Söz konusu rahatsızlık etmenleri sebebiyle yaşanan fiziksel sıkıntılar şu şekilde belirtilmiştir.

Toz

Tozla ilgili yapılan görüşmelerde tozun kaynağı olarak işletme içerisinde meydana gelen kirlilikten daha fazla taşıma sırasında gerek kamyon kasaları kapalı olmadığı için kasa üstünden savrulan gerekse stabilize yolların kullanılması sırasında yoldan havalanan kirlilikten söz edilmiştir.

Toz, halkın geçim kaynağını oluşturan kayısı yetiştiriciliğini olumsuz etkilemektedir. Kısa vadede tozlaşmayı etkileyerek ürün verimini azaltmakta ve olgunlaşan kayısının toz kaplı olmasından dolayı işlenmesini imkânsız kılmaktadır. Ayrıca toza maruz kalan kayısının pazar değerinin düştüğü de ifade edilmiştir. Uzun dönemde ise kayısı ağaçlarının kuruduğu yönünde şikâyetler vardır.

Tozla ilgili diğer şikâyet ise hayvancılık yapılan yörelerde bulunan mahalle sakinlerinden gelmiştir. Toza maruz kalan otlak ve meralardan beslenen hayvanların sindirim sistemi bozuklukları yaşadıkları bu durumun hayvanın telef olmasına kadar gittiği belirtilmiştir.

Titreşim

Mahalle sakinlerinin diğer bir şikâyet konusu ise titreşimdir. Taş ocaklarının işletilmesi sırasında kullanılan patlayıcıların yarattığı titreşimin evlerde ve yapılarda çatlaklar oluşturduğunu belirtmişlerdir. Modern yapı tekniklerinden uzak olan evlerin ve kerpiç ağırlıklı diğer yapılarda (ahır, ağıl, dam v.b.) oluşan çatlaklar ile daha detaylı bilgi istendiğinde, çatlakların bir seferde yada kısa sürede oluşmadığı, zaman içerisinde her titreşimle biraz daha gelişerek ilerledikleri belirtilmiştir.

Gürültü

Gürültü konusu hakkında şikâyet ocaklara görece yakın yerlerde bulunan mahalle sakinlerinden gelmiştir. Çevre sakinleri özellikle işletmelerin yaptıkları patlatmalar sırasında ortaya çıkan yüksek şiddetli sesin küçük çocukları ve bebekleri korkuttuğunu ayrıca hayvancılık yapılan yerlerde hayvanların sestten olumsuz etkilenecek strese girdiklerini ve süt verimlerinin düştüğünü bildirmişlerdir.

Kamyon Trafiği

Kamyon trafiği hakkındaki şikâyetler kısıtlı olmakla birlikte ocaklarla ortak ulaşım yollarını kullanan köylerden gelmiştir. Ocak faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemlerde artan kamyon trafiğinin hem alt yapısı uygun olmayan köy yollarını bozduğu hem de yolu kullanan çevre sakinleri için tehlike oluşturdukları belirtilmiştir. Yapılan görüşmelerde kamyon trafiği kaynaklı herhangi bir kaza ya da yaralanma bilgisine ulaşılamamıştır.

Mahalle sakinlerinin söz konusu rahatsızlık sebepleriyle ilgili olarak herhangi bir mercie başvuruda bulunup bulunmadıkları sorusu yöneltilmiştir. Bu konuda başvuruların mahalle muhtarının aracılığıyla öncelikli olarak Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü'ne yapıldığı, yapılan başvuru neticesinde alınan sonuca göre sırasıyla Valilik ve Tarım İl Müdürlüğü'ne de başvuruların yapıldığı belirtilmiştir.

Mahalle sakinleri içerisinde taş ocaklarında çalışanların olup olmadığı sorgulanmıştır. Genel durum göz önüne alındığında taş ocakları çalışanlarının bir kısmını çevre sakinlerinden istihdam etmektedirler. Ancak mahallelerin ocaklara uzaklığına ve mahallelinin geçim kaynağına göre bu konu değişkenlik gösterebilmektedir.

Standart sorular dışında mahalle sakinlerine şikâyet konusu olan ve eklemek istedikleri bilgiler olup olmadığı sorulmuştur.

- Mahalle sakinleri kamu kurumlarına yaptıkları hiçbir başvuru sonrası alınan sonuçtan memnun olmamıştır. Bu durumun sebebi olarak, şikâyetler sonrası hiçbir kurumun sahada yeterli gözlem ve araştırmayı yapmadan konu hakkında görüş edindiklerini, belirtmişlerdir.
- Mahallelilerin çoğunda taş ocaklarına yapılan denetlemelerin haberli olduğu bu sebepten firmaların denetleme günü yeterli ve gerekli şartları sağladıkları böylelikle denetlemelerin olumlu geçtiğini inancı vardır.
- Mahalle sakinleri kamu kurumlarının kendilerine gereken önemi vermediklerini şikâyetleri geçıştirdiklerini düşünmektedirler.

11.6. Gıda, Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Çevre sakinleri tarafından aktarılan şikâyetlerin içeriği incelendiğinde sorunların çıkış noktasının halkın geçim kaynağını oluşturan tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde yaşanan sıkıntılar olduğu görülmüştür. Aktarılan bilgiler ışığında söz konusu şikâyetlerin gerçekliğini ve geçerliliğini sorgulamak adına Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüğü (GTHİM) ile görüşülmüştür. GTHİM’de şikâyetler doğrultusunda Bitki Sağlığı şubesi ve Hayvan Sağlığı şubesi ile görüşmeler yapılmıştır.

Taş ocakları kaynaklı toza maruz kalan bitkiler için konu aşağıdaki şekilde özetlenmiştir.

Tozlar kısa mesafede çökenler ($\varnothing < 10$ mikron) ve daha uzak mesafelere taşınabilenler (uçan tozlar $\varnothing < 10$ mikron) asit veya alkali nitelikli, ağır metaller (Cd, Cu, Ni, Hg) veya radyoaktif içerikli olarak sınıflandırılabilirler. Kuru durumda yaprak yüzeyinde biriken tozlar su zararlara sebep olurlar:

- 1) Yaprak yüzeyinde biriken tozlar (toz veya kabuklaşmış toz) güneş ışınlarını geri yansıtıkları için fotosentez olayını (fiziksel olarak) geriletirler.
- 2) Kuru havada yaprak yüzeyine konan CaO tanecikleri özellikle kaba dokulu yaprakların terlemesi esnasında çıkardığı su buharı ile birleşerek Ca(OH)₂'e dönüşürler. Bu arada çıkan ısı ile yaprak yüzeyinin kavrulmasına ve zarar görmesine sebep olurlar, (çimento fabrikası etkisi).
- 3) Tozlar yaprak yüzeyindeki solunum gözeneklerinin (stoma) kapakçıklarının çevresine yerleşerek onların çalışmasını önlerler. Hava kurduğunda (öğle vakti) kapanamayan kapakçıklardan terleme devam eder. Bitki yaprağı devamlı ve aşırı su kaybından (kuraklık etkisi) zarar görür veya kurur (şehir içi parklar, yol kenarları, orman kenarlarında daha belirgin görülür).
- 4) Nemli veya ıslak durumda (sis-çiğ-kırağı ile) yaprak yüzeyine biriken tozlar yukarıda sayıları zararlara ek olarak kimyasal özellikleri ile de (asit etkisi gibi) yaprak yüzeyine zarar verirler (Kantarcı, 1995).

Besicilik yapılan yörelerdeki tozun olumsuz etkisi hakkında GTHİM’e yapılan başvuru bulunmamaktadır. Şikâyet edilen durumun yoğun miktarda toza maruz kalmış besin ile beslenen hayvanlarda sağlık problemlerinin görülebileceği belirtilmiştir. Ayrıca ocak işletmeciliği sırasında yapılan patlatmalar sırasında ortaya çıkan sesin yöredeki besi hayvanlarının korkmasına ve stres altına girmesine yol açabileceği söz konusu durumları hayvancılığı kısa ve orta vadede olumsuz etkileme riski bulunduğu ifade edilmiştir. Ayrıca tozdan etkilenen mera ve otlaklar sebebiyle hayvanların doğal besin kaynakları yok olmakta ve yetiştiricinin daha çok yem kullanmasına sebep olmaktadır.

Müdürlüğe gelen şikâyetler mera, toprak ve su kanunlarına göre ayrı ayrı incelenmekte yapılan incelemeler sonucu toplanan veri ve sonuçlar ÇŞİM’ne gönderilmektedir.

12. SORUNLAR

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Malatya ili sınırlarında bulunan taş ocakları ile ilgili olarak yapılan araştırmalar ve sektörün incelenmesinden sonra şu sonuçlara varılmıştır.

- Taş ocakçılığından kaynaklanan sorunların başında “toz” gelmektedir. Toz konusunu sırasıyla gürültü, titreşim ve kamyon trafiği takip etmektedir.
- Tozun etkilediği kesim ocakların yakın yöresinde yaşayan çevre sakinleridir. Ancak çevre sakinleri tozdan dolaylı olarak etkilenmektedir. Yöre halkının en önemli geçim kaynaklarından olan kayısı yetiştiriciliği ocak tozlarından etkilenmekte verim ve kalite düşüklüğü yaşanmaktadır. Ayrıca toza maruz kalan mera ve otlaklar sebebiyle yöredeki hayvancılık faaliyetleri de etkilenmektedir.
- Arazi çalışmaları sırasında taş ocaklarından salınan toza ait görüntüler.

- Titreşim kaynaklı rahatsızlıklar uzun vadede ortaya çıkmakta ve halkın çeşitli amaçlarla kullandığı modern yapı tekniklerinden uzak yapıları tehdit etmektedir.
- Halk konu ile ilgili şikâyetlerini başta Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü olmak üzere yetkili kurumlara iletmiştir. Ancak kamu kurum ve kuruluşlarının yürüttükleri süreçler ve sonuçları halkı memnun etmemiştir. Bu durum halkın kamu kurumlarına olan güvenini sarsmaktadır.
- Taş ocağı işletmecileri sorunların halk tarafından büyütüldüğüne inanmaktadır. Kamu kurumlarına yapılan şikâyetlerin gerçekçiliğinin olmadığını düşünmektedirler. Ayrıca kamu kurumlarının işletme sahiplerine karşı tutumlarının farklılık gösterdiği düşünülmektedir.
- İşletme sahiplerinin konuları bireysel olarak aldıkları süreç içerisinde gelişen durumları kamusal anlamda değerlendirmedikleri görülmüştür. Bu durum işletme sahiplerinin sürdürülebilir kalkınma kavramı hakkında bilgiden yoksun olduklarını ve olayı sadece para kazanmak ve ekonomiye katkıda bulunmak şeklinde algıladıkları tespit edilmiştir.
- İşletme sahipleri ruhsat sahalarının ruhsatlandırma yapılmadan yeterli kontrolünün olmamasından, ruhsat verilip işletme çalışmaya başladıktan sonra sıkıntı çıkmasından şikâyetçidir. Sahalar uygun değilse ruhsatların verilmemesi gerektiğini söylemektedirler.
- Kamu kuruluşları bünyesinde bulunan personel miktarının kısıtlı olmasından dolayı ocakların uygun koşullarla denetlenememektedir. Ayrıca ÇED raporuna görüş bildiren kurumlarda çalışan personelin yeterli nitelikte ve sayıda olmadığı kanısı yaygındır.
- MİGEM merkezi bir teşkilat olduğu ve yerel yapılanması olmadığı için ruhsat verilecek sahaların bulunduğu yöre ve koşullar hakkında bilgisi kısıtlıdır. Ayrıca yasal olarak ruhsat alanlarını kısıtlamaya doğrudan yetkili değildir.

- Malatya ilinde faaliyet gösteren Bakanlıkça yetkilendirilmiş ÇED firması bulunmamaktadır. Bu durum fiziksel olarak ulaşımı kolay olmayan firmaların konuya hâkimiyetini etkilemekte ve suiistimale açık hale getirmektedir.
- Taş ocakçılığının hammaddesi doğadan olduğu ve işleme sisteminin basit olması dolayısıyla karlılık oranı yüksektir. Bu durum da yatırımcıların kısa dönemde gelişen hammadde ihtiyacı karşısında kısa sürede yüksek kazanç sağlamaktadır. Söz konusu kazanç dikkate alındığında ilgili kurumlarca uygulanan para cezaları caydırıcı nitelikte değildir. “İşletmeciler cezamı öder bildiğimi yaparım” şeklinde davranabilmektedir.

13. ÖNERİLER

Yapılan çalışmalar sonucunda taş ocakları ile ilgili yukarıda tespit edilen sorunların çözülebilmesi için sürdürülebilir kalkınmanın gerekleri çerçevesinde çözüm önerileri değerlendirilmiştir. Söz konusu çözüm önerileri iki grup altında “*kısa ve orta vadeli çözümler*” ve “*uzun vadeli çözümler*” olarak incelenecektir.

13.1. Kısa ve Orta Vadeli Çözüm Önerileri

Sorunların kısa ve orta vadede çözülebileceği ancak uygulamaların kalıcılığının denetlemeye tabi olacağı çözümler söz konusudur.

Toz kaynaklarının kontrolü

Taş ocakları kaynaklı tozun önlenmesi için kullanılması gereken ancak yeterli denetim olmadığı için aksayan uygulamaların yerine konması gerekmektedir. Bu uygulamalar;

- Ocak içi ulaşım yollarının sulanması,
- Ocak ulaşım yollarının asfaltlanması,
- Kamyon kasalarının uygun şekilde örtülerek toz uçuşunun engellenmesi
- Ocak içerisindeki işletme sırasında suyla çökertme sistemlerinin kurulması ve kullanılmasıdır.

Yukarıda bahsedilen uygulamalar hali hazırda yönetmeliklerce veya idarelerce belirlenmiş olup uygulanmaktadır. İşletme sahipleri bu uygulamaların ortaya çıkardığı ek maliyetlere katlanmak istemedikleri için suiistimal etmektedirler.

Kamyon Kasaları için otomatik branda uygulaması

Suyla çökertme işlemi yapılmış kırma eleme sistemi

Titreşim Kaynaklarının kontrolü

Taş ocaklarında titreşimin temel kaynağını oluşturan patlatma çalışmalarının denetlenmesi gerekmektedir. Delme patlatma tekniği bilimsel olarak geliştirilen bir olgudur. Patlatmanın hangi teknikle yapılacağı, patlatma yapılacak kayanın cinsi, üretilecek malzeme miktarı, kullanılacak patlayıcının özellikleri gibi konular denetlenerek patlatma işleminin ortaya çıkaracağı etkiler hesaplanabilir. Bu çerçevede ocakların yapacakları patlatmaların bilimsel ve teknik yöntemler ışığında çevreye daha az zarar verecek şekillerde kontrollü patlatma olarak yapılması sağlanmalıdır. Bu şekilde yapılacak düzenleme şikâyet konuları arasında olan ses kaynaklı rahatsızlıkların çözümünü de sağlayacaktır.

Kamyon Trafikinin Düzenlenmesi

Bu konuda yapılacak düzenleme orta vadeli olarak çözüm oluşturacaktır. Nitelik olarak mahalle sakinlerinin kullanımı amacıyla yapılmış olan ancak taş ocakları tarafından da taşın amaçlı kullanılan yolların iyileştirilmesi ve mümkün olan yol güzergâhlarının genişletilmesi yaşanan sıkıntıları azaltacaktır. Söz konusu yolların iyileştirme ve geliştirme maliyetlerinin yolu bozan ve tahrip eden taş ocağı sahiplerinden tahsil edilmesi sağlanabilir. Bu durum konu ile otokontrolü geliştirecek ve yapılan suiistimal ve hataları azaltacaktır.

Canlı Yayın Kameraları ile Kontrol

Yapılan görüşmelerde ocak içi ve çevresindeki uygulamaların yönetmeliklerin dışına çıkabildiği ancak personel yetersizliği ve iş yükünün çokluğu sebebiyle denetlenemedikleri ortaya çıkmıştır. Bu durumun çözümü için ocak içerisinde yetkili merciler tarafından belirlenen noktalara kurulacak kamera sistemi ile çalışmalar merkezden takip edilebilir.

Bu uygulama günümüz teknolojisi ile işletme sahiplerinin yapacağı düşük maliyetli bir yatırımla hayata geçirilebilecektir. Bu sayede işletmeler sürekli denetim altında tutulacaktır. Ayrıca denetlemek üzere işletmeye giden kamu yetkililerinin de denetlenmesi sağlanacaktır.

İnternet üstünden sağlanacak canlı yayınlar denetleme sorumluluğu altında bulunan tüm idari birimlerin erişimine açık olacaktır. Böylelikle idarelerin üstüne düşen iş yükü hafifletilebilecektir.

Cezai Yaptırımların Caydırıcılığının Sağlanması

Karlılığı yüksek olan taş ocağı sektöründe cezai yaptırımların başında gelen idari para cezalarının arttırılması ve işletmeyi geçici süreyle durdurma yada kapatma cezalarının ve bu yaptırımların herkese eşit şekilde uygulanması caydırıcılık sağlayacaktır. Bu durumda işletmelerde oto kontrolün gelişmesine sebep olacaktır.

13.2. Uzun Vadeli Çözüm Öneriler

Uygulamada köklü değişiklikler gerektiren kısa vadeli çözümlerin uygulanmasından sonra sistematik olarak takip edilerek sorunları kalıcı şekilde çözmeyi hedefleyen “uzun vadeli” çözüm önerileri mevcuttur. Bu çözüm önerileri artı ve eksi yönleri ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Taş ocaklarının toplulaştırılması

Malatya genelinde il içerisinde dağınık bir şekilde yerleşmiş olan taş ocaklarının jeolojik ve mekânsal olarak uygun bir yere taşınarak hepsinin aynı bölgede faaliyet göstermesi sağlanabilir. Malatya'nın yüz ölçümü göz önüne alındığında bu durumun ihtiyaçlar doğrultusunda iki ya da üç farklı konum seçilebilir. Jeolojik koşullar çerçevesinde incelendiğinde Malatya'nın güneyinde bulunan Beydağ'ını oluşturan metamorfik kayalar ve il sınırlarının kuzey batısında bulunan Hekimhan yöresini oluşturan kireçtaşı ve volkanik kökenli kayaların bulunduğu coğrafyalar toplulaştırma için uygundur. Bu durumun hayata geçirilmesi için yetkili idarelerin ortak bir çalışma başlatarak coğrafi bilgi sistemleri yardımıyla tarım alanları, kültürel varlıklar, jeoloji, yerleşim yerleri, ulaşım imkânları, ormanlık araziler, su kaynakları gibi birçok katmanın bir arada kullanılmasıyla optimize edilebilir. Uygulama aşamasında ise Malatya için verilen taş ocağı ruhsatlarını geçici süreyle durdurmaları sonrasında ise başvuru sahiplerinin talepleri ile paralel olacak şekilde ilde belirlenen taş ocağı yörelerinde konumlandırılmaları sağlanabilir. Bu uygulamaya dair Avrupa ve Türkiye'de örnek bulunmamaktadır.

Artı yönler

Toplulaştırma şeklinde yapılacak çözümün artıları şu şekilde özetlenebilir;

- Güncel şikâyet konularından arındırılmış bir taş ocakçılığı planlamasının yapılması halkın rahatsızlıklarını giderecektir.
- Birbirlerine fiziksel olarak yakın olan ocakların denetimi ve kontrolü kolaylaşacaktır.
- Taş ocaklarının ulaşım imkânları işletmelerin ihtiyaçları doğrultusunda uzun vadeli olarak planlanarak sorunlar ortadan aldırılacaktır.
- Gelişen teknoloji sayesinde kirlilik kontrolü için kullanılacak teknolojilerin ölçek ekonomisi ile maliyetleri düşürülecektir.
- Taş ocakları ile eşgüdümlü çalışan asfalt plant tesisleri, prefabrik inşaat tesisleri gibi kırmataşı yoğun miktarda hammadde olarak kullanan tesisler de bu bölgeye kaydırılarak ya da teşvik edilerek maliyetler düşürülebilecektir.

Eksi yönler

- Hali hazırda ulaşım yollarına yakın olarak konumlanmış ocakların taşınması ulaşım maliyetlerini arttıracaktır. Bu durum firmaların konuya karşı isteksiz olmasını sağlayacaktır. Ancak tüm firmaların birlikte taşınması maliyetlerin aynı şekilde artmasına sebep olacaktır ve bu durum il sınırları içerisinde rekabeti etkilemeyecektir.
- Hali hazırda işletilen ocakların mevcut ruhsatlar dolayısı ile kazanılmış hakları mevcuttur. Yapılacak olan toplulaştırmada ruhsat sürelerinin dolması ve sonrasında yeni ruhsatların düzenlenmesi beklenecektir. Bu şartlar altında ocakların aynı anda taşınmaması işletmeciler arasındaki rekabeti etkileyecektir. Bu durum firmaların konuya istekliliğini azaltacaktır.
- Çevresel etkisi yüksek olabilen bir sektöre ait ocakların bir araya getirilmesi çevresel etkinin artmasına uzun vadede işletilecek ocakların ön görülmesi zor çevresel zararlar vermesine sebep olabilir.
- Taş ocakçılığının yer altı su kaynaklarını olumsuz etkilediği bilinmektedir. Böyle bir uygulamanın yer alı su kaynaklarını çok daha fazla etkileyerek ön görülmesi çok zor sonuçlar doğurabilir.
- Yeni ocak alanlarının volkanik kökenli kayaçların olduğu coğrafyada seçilmesi kireçtaşı ve kalker kökenli ocakları işleten firmaların ekipman altyapılarını volkanik kayaçlar için güncellenmesi maliyetini ortaya çıkaracaktır.

Ruhsat veren makamın yerelleştirilmesi

Taş ocaklarına olan ihtiyaç, kurulum ve işletme kolaylıkları ile geniş coğrafyalarda yer edinebilme özellikleri göz önüne alındığında ve kamu kuruluşlarının proje bazlı olarak ocak ruhsatı aldıkları da düşünüldüğünde verilen ruhsatların tek elden yönetilmesi zordur. MİGEM'in yurt çapındaki bütün başvuruları sadece mevcut yasada bulunan kısıtlar çerçevesinde incelemesi bile sorunlu bir süreçtir. Bu noktada sadece taş ocakları için verilecek ruhsatlar için illerde yada bölgelerde bulunan kurumların (KGM, Belediye, DSİ, GTHİM,

ÇŞİM, MTA, Valilik) oluşturduğu ortak bir komisyon yetkilendirilerek ruhsat sahalarının bölgenin ve ilin koşulları çerçevesinde incelenerek verilmesi sağlanabilir. Bu konu Devlet Planlama Teşkilatının Doğu Anadolu Projesi Ana Planında da önerilmiştir (DPT, 2000).

Artı Yönleri

- Merkez teşkilat (MİGEM) üzerinde bulunan iş yükü taşra teşkilatlarına dağıtılarak sistemin işleyişi rahatlatılacak ve hız kazandırılması sağlanacaktır.
- Ruhsat alanlarına olan fiziksel uzaklık görece ortadan kalkacağı için alanların denetimi kolaylaşacaktır.

Eksi Yönleri

- Uygulamanın gerçekleştirilebilmesi için MİGEM'in teşkilatlanma yapısının değiştirilmesi veya yetki verilecek kurumun birimlerinin yeniden düzenlenmesi gerekecektir.
- Maden Kanunu'nda ve madencilik faaliyetleri uygulama yönetmeliğinde değişiklik yapılması gerekmektedir.

ÇED raporu zorunluluğunun getirilmesi

Çevre Etki Değerlendirme yönetmeliğince belirlenmiş olan madenler için 400.000ton/yıl ve 25 hektar sınırlarının kaldırılarak bütün taş ocağı işletmelerinin ÇED kapsamına alınması uygulamada işletmeler arası farklılığı ortadan kaldıracaktır. Bu sayede her taş ocağı için ÇED süreci işletilerek ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından görüş alınacaktır.

Artı Yönleri

Ocakların ve hatta maden sahalarının tamamının kapsamlı bir şekilde incelenmesi sağlanacaktır.

ÇED süreci zorlu ve uzun süreli olduğu için işletme konusunda samimi olmayan yatırımcı ve küçük yatırımcılar taş ocakçılığına uzak duracaklardır.

Eksi Yönleri

ÇED raporuna görüş veren ve raporu inceleyen kamu kurumlarının üstündeki iş yükü artacaktır. Bu durum ise sürecin yavaşlamasına ve niteliğinin düşmesine sebep olacaktır.

Konuyla ilgili, sektöre giremeyen küçük yatırımcı sebebiyle büyük yatırımcılar tekelleşme yoluna doğru gidecek bu durum da serbest piyasa ekonomisini olumsuz etkileyecektir.

14. SONUÇ

Malatya 2017 nüfus verilerine göre Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük ikinci ilidir. 30 Mart 2014 tarihinde yürürlüğe giren 6030 sayılı büyükşehir yasası ile büyükşehir statüsü kazanmıştır. Yasa gereği il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm yerleşim birimleri özellikle alt yapı hizmetlerinde Malatya Büyükşehir Belediyesinin yetki ve sorumluluğu altına girmiştir. Bu bağlamda hizmet götürmekle yükümlü olunan kapsam ve nüfus artmış ve beraberinde hizmetler için gerekli olan doğal kaynaklara ihtiyacı arttırmıştır. Büyükşehir Belediyesi altyapı yatırımları konusunda en büyük müşteri haline gelmiştir.

Malatya'nın büyükşehir olmasının getirdiği kırmataş gereç ihtiyacındaki artış ve taş ocaklarının Maden Kanunu kapsamında belirli sınırlar altında zorunlu ÇED kapsamından çıkarılması il genelinde küçük ölçekli taş ocakçılığının hızla artmasına sebep olmuştur. Sayıları hızla artan ve belirli bir düzen içerisinde bulunmayan taş ocakları beraberinde bir çok çevresel ve sosyal sorun getirmiştir.

Doğaltaş ve kırmataş üretimi sosyal faktörler çok basit olarak, hazine arazisi, mera ve yerleşim alanları şeklinde düşünülmelidir. Madencilik faaliyetleri öncesi o ortamdan yararlanan insanların (tarım, hayvancılık, turizm, su kaynakları kullanımı, yol trafiği v.b.) sosyal yaşamları içine yeni bir eleman girmesinin psikolojik, sosyolojik etkileri ve insanların kaygılarını gidermek gerekir. Yoksa bugünkü gibi doğal taş işletme sahalarında karşılaşılan direnmeler (yasal/ yasal olmayan) ancak çevreye duyarlı ve çevreye katkı koyan projelerle aşılabılır.

Kırmataş inşaat sektörünün en önemli girdisini oluşturmaktadır. Doğada bulunan kayalardan uygun standartlar çerçevesinde üretilebilen kırmataş en ekonomik şartlarda açık ocak şeklinde işletilen taş ocaklarından üretilebilmektedir. 2004 yılında yürürlüğe giren 3213 sayılı maden kanunu gereğince taş ocakçılığı maden kapsamına alınmıştır. Bu kapsamda taş ocaklarının açılması için yıllık 400.000 ton üretim veya 25 hektar yüzey alanı sınırı getirilmiştir. Bu sınırlar altında kalan ocak projeleri için ÇED zorunlu olmaktan çıkarılmıştır. Bir diğer yandan maden arama ve işletme ruhsatlarının verileceği yerlerle ilgili 3213 sayılı Maden Kanununun ilgili hükümlerinde bir sınırlama yer almamaktadır. Ruhsat verilmesi kanunda yazılanlar dışında herhangi bir izne tabi değildir. Ancak maden işletme izni verilmesi aşamasında Çevre Kanunu gereği sit alanları, su kaynakları, baraj gölleri, yerleşim yerleri ve mutlak koruma alanlar ÇED kapsamında mutlaka göz önünde bulundurulmaktadır. Bu işlem için ÇED kapsamında Çevre ve Şehircilik Bakanlığında ÇED Olumlu Belgesinin alınması zorunlu olup, bu belge alınırken konuyla ilgili tüm kurumların uygun görüşünün alınması zorunludur. Yine aynı şekilde orman alanlarına ruhsat verilmesi izne tabi olmazken işletme izni aşamasında 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 7'nci maddesi gereği, arazinin mülkiyet durumuna göre, orman ise Orman ve Su İşleri Bakanlığında izin alması zorunludur. Bu çerçevede MİGM tarafından verilen ruhsatların büyük kısmının orman arazisi veya su kaynakları havzaları ile çakışması söz konusu olmaktadır.

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Tüm bu şartlar ele alındığında Malatya ilinde bulunan taş ocakları ile ilgili sorunlar ve çözümleri yukarıda sunulmuştur. Sorunların ve çözümlerin ekonomik çevresel ve sosyal yönlerden ele alınması zorunluluktur sunulan çözümler ayrı ayrı değil bir bütün içerisinde ve sistematik olarak uygulanmalıdır.

Ayrıca bu çalışmanın kapsamını aşan ve ayrı bir çalışma kapsamında araştırılması gereken ekolojik etki araştırması yapılması da konunun yerel ve ulusal çapta ki sorununu anlamaya ve çözüm yollarını bilimsel ve teknik anlamda ortaya konulmasına yardımcı olacaktır.

15. EYLEM PLANI

Kısa ve Orta vadeli Eylem Planı

FAALİYET	UYGULAMA ŞARTLARI	SORUMLU KURULUŞ	BEKLENEN SONUÇ
Toz Kaynaklarının Kontrolü	Yönetmelik ve teamüllere uygun olarak; - Ocak içi ulaşım yollarının sulanması - Ocak ulaşım yollarının asfaltlanması - Kamyon kasalarının uygun şekilde örtülerek toz uçuşunun engellenmesi - Ocak içerisindeki işletme sırasında suyla çökertme sistemlerinin kurulması ve kullanılması	Çevre İl Şehircilik Müdürlüğü Taş ocağı işletmeleri	Toz salınımının ve toz kaynaklı olumsuzlukların en aza indirilmesi
Titreşim Kaynaklarının Kontrolü	Patlatma tekniklerinin modern yöntemlerle değiştirilip sıralı patlatma yönteminin uygulanması	Taş ocağı işletmeleri ÇŞİM	Titreşim kaynaklı rahatsızlıkların en aza indirilmesi
Kamyon Trafikinin Düzenlenmesi	Yol güzergâhlarının genişletilmesi Yol alt yapılarının iyileştirilmesi Yol maliyetlerinin işletmelere fatura edilmesi	Belediye Karayolları Taş ocağı işletmelir	- İşletmelerde otokontrolün gelişmesi - Kamyon trafiğine bağlı risklerin azaltılması

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

Canlı Yayın Kameraları ile Kontrol	Taş ocaklarının canlı yayın kameraları kurularak izlenmesi	Çevre Şehircilik İl müdürlüğü MİGEM VALİLİK Taş Ocağı İşletmecisi	• İşletmelerde oto kontrolün gelişmesi • Denetimlerin daha etkin hale gelmesi • Kamu yetkilisi kaynaklı sorunların ortadan kaldırılması
Cezai Yaptırımların Caydırıcılığının Sağlanması	Yönetmelik ve yasalarca belirlenmiş olan uygulamalara ait para cezası miktarlarının artırılması ve cezai yaptırım uygulamalarının katılaşması	Çevre Şehircilik İl Müdürlüğü Valilik MİGEM Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	• Firmaların suiistimallerinin önüne geçilmesi • Yasaların ve yönetmeliklerin uygulanmasının sağlanması

Tablo 6: Kısa ve orta vadeli eylem planı

Uzun Vadeli Eylem Planı

FAALİYET	UYGULAMA ŞARTLARI	SORUMLU KURULUŞ	BEKLENEN SONUÇ
Taş Ocaklarının Toplaştırılması	Malatya genelinde il içerisinde dağınık bir şekilde yerleşmiş olan taş ocaklarının jeolojik ve mekânsal olarak uygun bir yere taşınarak aynı bölgede faaliyet göstermesi	MİGEM VALİLİK ÇŞİM	Şikâyet konularının ortadan kalkması Taş ocakları ile yerleşimlerin ve tarım alanlarının birbirinden uzaklaştırılması
Ruhsat Veren Makamın Yerleştirilmesi	Sadece taş ocakları için verilecek ruhsatlar için illerde yada bölgelerde bulunan kurumların (KGM, Belediye, DSİ, GTHİM, ÇŞİM, MTA, Valilik) oluşturduğu ortak bir komisyon yetkilendirilerek ruhsat sahalarının bölgenin ve ilin koşulları çerçevesinde incelenerek verilmesi	VALİLİK	Ocak ruhsatlandırmasıyla ilgili sorunun yerelde çözülmesi İşletmeci ve ruhsat sahiplerinin mağduriyetinin giderilmesi

MALATYA İLİ TAŞ OCAKLARI RAPORU - 2018

ÇED Raporu Zorunluluğunun Getirilmesi	Çevre Etki Değerlendirme Yönetmeliği'nce belirlenmiş olan madenler için 400.000ton/yıl ve 25 hektar sınırlarının kaldırılarak bütün taş ocağı işletmelerinin ÇED kapsamına alınması uygulamada işletmeler arası farklılığın ortadan kaldırılması	ÇİŞM	Tüm taş ocaklarının çevre için gerekli denetimden geçmesi ve zaman içerisinde oluşacak çevresel etkilerin engellenmesi, tedbir alınması

Tablo 7: Uzun vadeli eylem planı

16. KAYNAKÇA

- AA. (2014). Mahalle halkının taş ocağı tepkisi -. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/mahalle-halkinin-tas-ocagi-tepkisi-37028347>
- Ağababa, V. Meclis Araştırması (2011).
- Akkuş, M. F. (1970). Darende-Balaban havzasinin (Malatya, ese anadolu) jeolojik ve stratigrafik incelenmesi. *Maden Tetkik ve Arama Enstütüsü Dergisi*, 1–80.
- Aksoy, C. ., & Yalçın, E. (1999). Kırmataş Üretim Yöntemlerinin Ekonomik Analizi. In *Endüstriyel Hammadeler Sempozyumu* (pp. 97–103). İzmir / Türkiye.
- Altınok, A. (2016). *Agrega üretiminde iş sağlığı ve güvenliğinin değerlendirilmesi*. Ankara, TURKEY.
- Anadolu Ajansı. (2015, May 4). Malatya’da 4 taş ocağı ve asfalt tesisi faaliyete geçti - Malatya Haber Haberleri - Radikal. Retrieved March 23, 2018, from <http://www.radikal.com.tr/malatya-haber/malatyada-4-tas-ocagi-ve-asfalt-tesisi-faaliyete-gecti-1349035/>
- Ayan, T., & Bulut, C. (1964). Balaban, Yazıhan, Kurşunlu ve Levent Bucakları (MALATYA) arasında kalan alanın genel jeolojisi. *Maden Tetkik Arama Dergisi*, 14.
- Baydar, O., & Yergök, A. F. (1996). *Güneydoğu Anadol _Doğu Toroslar Jeolojisi*. Ankara, TURKEY.
- Bibi, A. (2018). Malatya’daki taş ocakları. Retrieved March 24, 2018, from <http://www.malatyagezi.com/malatyadaki-tas-ocaklari.html>
- Çelik, H. (2017). Taş Ocağı Değil, "Dert" Ocağı! Retrieved March 23, 2018, from <http://www.malatyasoz.com/yazar-tas-ocagi-degil-dert-ocagi-979.html>
- Çetin, İ. Yazılı Soru Önergesi (2013).
- CNN Türk. (2013). Köylülerden "taş ocağı" protestosu. Retrieved March 23, 2018, from <https://www.cnnturk.com/2013/turkiye/02/10/koylulerden.tas.ocagi.protestosu/695943.0/index.html>
- DHA. (2007). Yarbay: Taş ocakları su kaynaklarını kuruttu -. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/yarbay-tas-ocaklari-su-kaynaklarini-kuruttu-6307383>
- DHA. (2011). Şehir içinde taş ocakları olmamalı - Ege Haberleri. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/ege/sehir-icinde-tas-ocaklari-olmamali-19195020>
- DHA. (2015). Doğubayazıt’ta Köylülerden Taş Ocağı Eylemi. Retrieved May 3, 2018, from <http://www.ajans04.net/dogubayazit/dogubayazitta-koylulerden-tas-ocagi-eylemi/452>
- DHA. (2016). Ayı ve deve kostümüyle taş ocağına karşı eylem -. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/ayi-ve-deve-kostumuyle-tas-ocagina-karsi-eylem-37280878>
- DHA. (2017a). Bilirkişi: Kalker ve taş ocakları Saros Körfezi’ne zarar veriyor - Son Dakika Haberler. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/gundem/bilirkisi-kalker-ve-tas-ocaklari-saros-korfezine-zarar-veriyor-40631857>

- DHA. (2017b). Istranca'da taş ocağı istemeyen köylüler bilgilendirme toplantısını protesto etti - Kırklareli Haberleri. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/istrancada-tas-ocagi-istemeyen-koyluler-bilgil-40669688>
- DHA. (2017c). Taş ocağından evin odasına kaya parçası düştü -. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/tas-ocagindan-evin-odasına-kaya-parçası-dustu-40653107>
- DHA. (2017d). Urla Haberleri - Taş ocaklarına ruhsat verilmemesini davul-zurna ile kutladılar - İzmir Haberleri. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/tas-ocaklarına-ruhsat-verilmemesini-davul-zurna-40672881>
- Dibek, T. Kırklareli Milletvekili Turgut Dibek'in, taş ocağı ruhsatlarına ilişkin sorusu (2008).
- DPT. (2000). *DOĞU ANADOLU PROJESİ ANA PLANI Yönetici Özeti*. Ankara, TURKEY.
- Düzü, H., Büyükhüyük, T., Derbent, T., Kandıl, T., & Sarp, T. (2012). *GENERAL DIRECTORATE ACTIVE FAULT MAP OF MINERAL RESEARCH SERIES OF TURKEY HAZIRLAYANLAR / PREPARED BY Ömer Emre , Tamer Y . Duman , Şeyda Olgun , Selim Özalp ve Hasan Elmacı*.
- eminhaber.org. (2017). Sultangazi, İstanbul'un Taş Ocağı Değildir » Eminhaber.Org Haberinizden Emin Olun. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.eminhaber.org/sultangazi-istanbulun-tas-ocagi-degildir.html>
- Erkanol, D., & Aydındağ, A. (2008). TÜRKİYE Geneli Doğal Taş Potansiyel Alanlarının Belirlenmesi Projesi. *Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Dergisi*, 147–156.
- ERTV. (2015). “KAPTAJ”A TAŞ OCAĞI TEHDİDİ! Retrieved March 26, 2018, from <http://www.malatyaertv.com/haber/38963/kaptaja-tas-ocagi-tehdidi.html>
- Esenli, V. (1996). KIRMATAŞ HAMMADDELERİ ve STANDARTLARI. In *I. Ulusal Kırmataş Sempozyumu '96*. İstanbul, Türkiye.
- Haberler.com. (2013). Taş Ocağı Ruhsatının İptali Bekleniyor. Retrieved March 26, 2018, from <https://www.haberler.com/tas-ocagi-ruhsatinin-iptali-bekleniyor-4340881-haberi/>
- Hazar, G. (2016). Mahkeme'den taş ocağı ruhsatına iptal. Retrieved March 26, 2018, from <http://www.yenimalatya.com.tr/malatya/mahkemedden-tas-ocagi-ruhsatina-iptal-h9343.html>
- Hazar, G. (2017). Tehlike Büyük...Kaptaj'a en yakın 3 ilçede faal 17 taş ocağı var. Retrieved March 23, 2018, from <http://www.yenimalatya.com.tr/malatya/tehlike-buyukkaptaja-en-yakin-3-ilcede-faal-17-tas-ocagi-h16865.html>
- Hürriyet. (2015). Gümüşlük'te taş ocağı tepkisi - Ege Haberleri. Retrieved May 3, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/ege/gumuslukte-tas-ocagi-tepkisi-28452997>
- İÇOM. (2010). *Malatya il çevre durum raporu*. Malatya.
- IHA. (2017). Germiyan'ın Taş Ocakları Sorunu Meclis Gündeminde - İzmir Haberleri. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.milliyet.com.tr/germiyan-in-tas-ocakları-sorunu-meclis-izmir-yerelhaber-1929932/>
- İHA. (2015). Ayvacık'ta Taş Ocağına Karşı Hukuk Mücadelesi -. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/ayvacik-ta-tas-ocagina-karsi-hukuk-mucadelesi-37077431>

- İHA. (2015). Cilo Doğa Derneği'nden taş ocaklarına tepki - Hakkari Haberleri. Retrieved May 3, 2018, from <http://www.milliyet.com.tr/cilo-doga-dernegi-nden-tas-ocaklarina-hakkari-yerelhaber-1071428/>
- İHA. (2015). Köylülerden Taş Ocağı Eylemi -. Retrieved April 30, 2018, from <http://www.hurriyet.com.tr/koylulardan-tas-ocagi-eylemi-37177845>
- İhlas Haber Ajansı. (2012). Milletvekili Ağbaba, Taş Ocakları İle İlgili Konuştu. Retrieved March 24, 2018, from <http://beyazgazete.com/haber/2012/6/27/milletvekili-agbaba-tas-ocaklari-ile-ilgili-konustu-1275396.html>
- İhlas Haber Ajansı. (2014). CHP'Lİ AĞBABA: “TAŞ OCAKLARI İNSANLIĞIN DÜŞMANI.” Retrieved March 24, 2018, from <http://www.milliyet.com.tr/chp-li-agbaba-tas-ocaklari-insanligin-malatya-yerelhaber-172024/>
- İhlas Haber Ajansı. (2015a). Mahalleli taş ocağına karşı yine eylemde. Retrieved March 23, 2018, from <http://www.ihacom.tr/haber-mahalleli-tas-ocagina-karsi-yine-eylemde-494361/>
- İhlas Haber Ajansı. (2015b). MALATYA'DA TAŞ OCAĞI EYLEMİ. Retrieved March 23, 2018, from <http://www.milliyet.com.tr/malatya-da-tas-ocagi-eylemi-malatya-yerelhaber-876410/>
- Kantarıcı, D. (1995). *HAVA KİRLİLİĞİNİN BİTKİLER ÜZERİNE DOĞRUDAN VE DOLAYLI ETKİLERİ*. İstanbul, Türkiye.
- Karadoğan, S. (2001). Kuruluş Yeri Açısından Malatya ve Yakın Çevresinin Jeomorfolojisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 27–56.
- Karapınar, N. (2005). Avrupa Birliğinde Madencilik Politikalarının Gelişimi ve Madencilik Faaliyetlerini Çevreleyen Çevre Mevzuatı. In *Madencilik ve Çevre Sempozyumu* (pp. 1–8). Ankara, TURKEY.
- Malatya Güncel. (2015). Malatya “taş ocağı” kaynıyor! Retrieved March 23, 2018, from <http://www.malatyaguncel.com/malatya-tas-ocagi-kayniyor-345086h.htm>
- Malatya Haber. (2015a). “Malatya Taş Ocağı Cenneti!” Retrieved March 23, 2018, from <http://malatyahaber.com/haber/malatya-tasocagi-cenneti/>
- Malatya Haber. (2015b). “Taş Ocağı Kapatıldı.” Retrieved March 26, 2018, from <http://malatyahaber.com/haber/tasocagi-kapatildi/>
- Malatyam.com. (2015a). İlçelerdeki Taş Ocakları Hizmete Girdi. Retrieved March 25, 2018, from <http://www.malatyam.com/Hbr-42354-Ilcelerdeki-Tas-Ocaklari-Hizmete-Girdi.html>
- Malatyam.com. (2015b). İlçelere Örnek Yatırım. Retrieved March 25, 2018, from <http://www.malatyam.com/Hbr-40614-Ilcelere-Ornek-Yatirim.html>
- Malatyam.com. (2015c). İlk Taş Ocağı Faaliyete Geçti. Retrieved March 25, 2018, from <http://www.malatyam.com/Hbr-41619-Ilk-Tas-Ocagi-Faaliyete-Gecti.html>
- MİGM. (2017). İstatistikler. Retrieved April 6, 2018, from <http://www.migem.gov.tr/istatistik.aspx#collapseThirtyThree>

- MTA. (2018). MTA Genel Müdürlüğü. Retrieved March 23, 2018, from <http://www.mta.gov.tr/v3.0/bilgi-merkezi/micir>
- Özdemir, Z., & Tunç, M. (1993). HEKİMHAN (MALATYA) YÖRESİNDEKİ ÜST KRETAŞE YAŞLI BİRİMLERİN PALEONTOLOJİK VE STRATİGRAFİK ÖZELLİKLERİ. *Türkiye Jeoloji Bülteni*, 36(Şubat), 131–144.
- Radikal. (2013). ÇED muafiyeti taş ocağı sayısını patlattı - Türkiye Haberleri - Radikal. Retrieved May 3, 2018, from <http://www.radikal.com.tr/turkiye/ced-muafiyeti-tas-ocagi-sayisini-patlatti-1123597/>
- Resmi Gazete. MADEN KANUNU (1985). Türkiye.
- Resmi Gazete. Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği (2010). Türkiye.
- Resmi Gazete. ÇEVRESEL ETKİ DEĞERLENDİRMESİ YÖNETMELİĞİ (2014). Türkiye.
- Resmi Gazete. Maden Yönetmeliği (2017). Türkiye.
- SOLAK, S., ÜNLÜGENÇ, U., & AKINCI, A. C. (2016). Levent (Akçadağ-Malatya) Bölgesinin Tektono-Stratigrafisi. *Çukurova Üniversitesi Mühendislik-Mimarlık Fakültesi Dergisi*, 31(2), 379–390. <http://doi.org/10.21605/cukurovaummfd.310323>
- Stchepinsky, V. (1944). Malatya Bölgesinin Jeolojisi ve Mineral Varlıkları. *Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü Dergisi*, 8, 79–104.
- THBB. (2017). Agrega | Türkiye Hazır Beton Birliği. Retrieved March 23, 2018, from <http://www.thbb.org/teknik-bilgiler/agrega/>
- TÜİK. (2017, December 27). Türkiye İstatistik Kurumu, Yıllık Sanayi Ürün (PRODCOM) İstatistikleri, 2016. *TÜİK Haber Bülteni*, p. 1. ANKARA. Retrieved from <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24880>
- UEPG. (2017). *Annual Review 2016-2017* (Vol. 1). Brüksel, Belçika.
- Yalman, M. (2018). CHP Malatya İl Başkanı Kiraz: Taş ve maden ocakları kurularak köyler rant merkezi haline getiriliyor. Retrieved March 23, 2018, from <https://www.pirha.net/chp-malatya-il-baskani-kiraz-tas-ve-maden-ocaklari-kurularak-koyler-rant-merkezi-haline-getiriliyor-101231.html/> Yiğitbaşıoğlu, H. (2015). *Anadolunun Jeolojikve Jeomorfolojik evrimi*. Ankara, TURKEY.

Malatya 'taş ocağı' kaynıyor!

» Ana Sayfa » Siyaset 13.07.2016 11:30

CHP Genel Başkan Yardımcısı ve Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, Türkiye genelinde HES'lere, taş ocaklarına, maden ocaklarına verilen izinler bu hızla giderse, çok yakında Çevre Bakanlığı'na gerek kalmayacağını belirtti.

ANKARA - CHP Genel Başkan Yardımcısı ve Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, Türkiye genelinde HES'lere, taş ocaklarına, maden ocaklarına verilen izinler bu hızla giderse, çok yakında Çevre Bakanlığı'na gerek kalmayacağını belirtti.

Cumhuriyet Halk Partisi(CHP) Genel Başkan Yardımcısı ve Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, Beydağı (Mamurek) Mahallesi'ne kurulmak istenen ve bölge halkının tepkilerine neden olan taş ocağını Meclis gündemine taşıdı.

İnsan sağlığı zarar görüyor, tarım ve hayvancılık bitiriliyor

"Ülkemizde, 2004 yılında yürürlüğe giren Maden Yasası'nın ardından gelişigüzel taş ocağı ruhsatları verilmeye başlanmıştır." Diyen Ağbaba, "Malatya'nın hemen hemen tüm ilçelerinde açılan taş ocakları başta insan sağlığı olmak üzere, hayvancılığı, tarım arazilerini ve su kaynaklarını olumsuz etkiliyor. Özel sektör işletmeleri yetmiyormuş gibi son dönemlerde Malatya Büyükşehir Belediyesi tarafından il genelinde

18 taş ocağı ve asfalt tesisi açılacağı ilan edildi. Taş ocağı açılmak istenen son yer Beydağı (Mamurek) Mahallesi. Mahalleliler tarafından taş ocağına karşı protesto yürüyüşünün de gerçekleştirildiği bölgede taş ocağı açılması kabul edilemez" ifadelerini kullandı.

Taş ve maden ocaklarının insan sağlığını olumsuz etkilediğinin belirtilmesine rağmen, hem Türkiye genelinde hem de Malatya'da ocakların açılmasının kolaylaştırıldığını ifade eden Ağbaba, HES'lere, taş ocaklarına, maden ocaklarına verilen izinler bu hızla giderse, korunacak bir çevre dolayısıyla Çevre Bakanlığı'na gerek kalmayacağını belirtti.

Bakan'a Taş ocağı sorulan

"Malatya Taşocağı Cenneti!"

Cumhuriyet Halk Partisi(CHP) Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, Malatya'da kurulan taş ocaklarının başta insan sağlığı olmak üzere, hayvancılığı, tarım arazilerini ve su kaynaklarını olumsuz etkilediğini belirterek "Dağları, ovası cennet olan Malatya, taş ocakları cenneti haline getirildi." şeklinde konuştu.

CHP Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, taş ocaklarının zararları konusunda bir konuşma yaptı. Ağbaba, Çerkezyazısı'nda kurulan taş ocağının kapasite artırma talebini de eleştirdi. Ağbaba, TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada 2004 yılında yürürlüğe giren Maden Yasası'nın ardından tüm Türkiye'de

olduğu gibi Malatya'da da gelişigüzel taş ocağı ruhsatları verilmeye başlandığını kaydederek, "Dağları, ovası cennet olan Malatya, taş ocağı cenneti oldu. . Artık herkes yaşayarak görüyor ki taş ocakları, başta insan sağlığı olmak üzere, hayvancılığı, tarım arazilerini ve su kaynaklarını yok ediyor. Doğanşehir Kelhalil, Dedeyazı, Akçadağ, Karapınar ve Cevizpınar, Yeşilyurt Kozluk köyü, Örnek köy, Arguvan'ın bazı köyleri, Arapgir'in Alıçlı köyünde hayatı olumsuz etkiliyor." Dedi.

BİR KEZ DAHA DÜŞÜNÜN

Görgü, Haçova, Kuyulu, Kuşdoğan, Fatih ve Duruldu mahallelerini, yani Çerkezyazısı'nı da olumsuz etkileyen bir taş ocağı var. Bölgede yaşayanlar taş ocağının kapatılması için defalarca girişimde bulundu, Bakanlığa başvurular, ben de defalarca Mecliste gündeme getirdim, ancak sonuç değişmedi.Şimdi de öğrendik ki bırakın taş ocağının kapatılmasını, firmalar kapasite artırmak için Bakanlığa başvuruyor, Bakanlık da bu duruma olumlu yaklaşıyor. Ben buradan bir çağrı yapıyorum; Taş ocakları doğanın düşmanı, tarımın düşmanı, insanlığın düşmanı, bunlara ruhsat verenlerin bir kez daha bu ruhsatları gözden geçirmelerini diliyorum."ifadelerini kullandı.

'Taşocağı Kapatıldı'

Gündüzbey Pınarbaşı'ndaki Malatya içmesuyu kaynağının yakınındaki bir taşocağı, kullandığı patlayıcının kaynağa zarar verebileceği gerekçesiyle Valilikçe kapatıldı.

Valilikten bu konuda yapılan açıklama şöyle:

"Bilindiği üzere İlimizin içme suyu Yeşilyurt-Gündüzbey Kasabası yakınında bulunan yer altı su kaynaklarından sağlanmaktadır.

Malatya Şehir Merkezi başta olmak üzere iki İlçe ve dokuz Belde de yaşayan yaklaşık 600 bin nüfusun içme ve kullanma suyu ihtiyaçlarının karşılandığı,

içme suyu kaynağı (Kaptaj) tesisleri İlimizin en önemli ve korunması gereken can damarıdır.

Bir süre önce İlimiz medyasında su kaynaklarının bulunduğu bölgede bulunan taş ocaklarının patlayıcı madde kullanmaları nedeniyle mevcut su kaynaklarına zarar verebileceği belirtilerek gerekli tedbirlerin alınması hususunda yayınlar yapılmıştır.

Bu nedenle, Yeşilyurt İlçesine bağlı Kozluk köyünde faaliyet gösteren özel bir şirkete ait taşocağının faaliyeti esnasında kullandığı patlayıcı madde su kaynaklarına zarar verme riski yüksek bulunması nedeniyle Malatya Valiliğinin yazılı emirleri gereği Yeşilyurt Kaymakamlığınca kapatılmıştır. Bundan böyle mevcut bölgede bu tür faaliyetlere müsaade edilmeyeceği, bölgenin en iyi şekilde korunacağı hususu; kamuoyunun bilgisine sunulur."

Tehlike Büyük...Kaptaj'a en yakın 3 ilçede faal 17 taş ocağı var

Faal olan taş ocaklarından 17 tanesi, Malatya İçme Suyu kaynağının bulunduğu Kaptaj'a en yakın ilçeler olan Yeşilyurt, Akçadağ ve Doğanşehir'de bulunuyor.

Malatya'da merkez ve ilçelerde toplam 90 adet ruhsatlı taş ocağının bulunduğu bildirildi. Aralarında Karayolları ve DSİ Genel Müdürlüğü ve çeşitli bölge müdürlüklerinin yanı sıra Büyükşehir Belediyesi ile özel sektörün ruhsat aldığı 90 adet taş ocağından 29 tanesinin faaliyette olduğu kaydedildi. Faal olan taş ocaklarından 17 tanesi, Malatya İçme Suyu kaynağının bulunduğu Kaptaj'a en yakın ilçeler olan Yeşilyurt, Akçadağ ve Doğanşehir'de bulunuyor.

Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü verilerine göre, Malatya merkez ve ilçelerde ruhsatlandırılmış 90 adet taş ocağı bulunuyor. Bu taş ocaklarından 26 tanesi Kaptaj'ın da bulunduğu Yeşilyurt'ta, 9 tanesi yakın ilçe konumundaki Doğanşehir'de, 2 tanesi de Akçadağ'da bulunuyor. Faaliyette olan 29 tane taş ocağından 17'si içme suyu kaynağına en yakın üç ilçenin sınırları içerisinde yer alıyor. Taş ocaklarından kaç tanesinin içmesuyu kaynağına çok yakın konumda olduğu bilinmese de jeoloji uzmanları, ağırlıklı olarak dinamit patlatılan taş ocaklarından su kaynaklarından 40 km uzakta olması gerektiğine dikkat çekiyor.

Dünya nüfusunun hızla artması, küresel ısınma, yağışların azalması, ekolojik dengenin bozulması ve su kaynaklarının kirlenmesine bağlı olarak bir damla suyun dahi heba edilemeyeceği süreçlere girilirken, Malatya için önemli bir şans olan Kaptaj'ın çok iyi korunması gerektiği belirtiliyor. 30-40 km yakınına kadar taş ve maden ocağı ile buna benzer herhangi bir faaliyete izin verilmemesi gerektiği ifade ediliyor.

MALATYA'DA TAŞ OCAĞI EYLEMİ

Malatya'nın Battalgazi ilçesinde taş ocağı yapılmasına karşı çıkan vatandaşlar eylem yaparken, bazı sivil toplum kuruluşları ve siyasi partiler de eyleme destek verdi.

Battalgazi ilçesine bağlı Beydağı Mahallesi'nde (Mamurek) bulunan Naldöken Dağı'nda taş ocağı yapılmasına karşı çıkan mahalle sakinleri eylem yaptı. Eyleme çeşitli STK ve siyasi partilerin temsilcileri de destek verdi.

Akşam saatlerinde köy meydanında toplanan mahalle sakinleri, traktörler ve arabalarla taş ocağının yapıldığı bölgeye geldiler. Jandarmanın da önlem aldığı eyleme HDP, Eğitim-Sen, Pir

Sultan Abdal Kültür Derneği, Malatya Alevileri Eşit Yurttaşlık Platformu, Zeynal Abidin Vakfı başta olmak üzere çok sayıda STK ve parti de destek verdi.

Çeşitli pankartların açıldığı eylemde konuşan Beydağı Mahallesi sakinlerinden Rasim Toprak, köylerinin sınırlarında yer alan Naldöken Dağı'nda kurulmakta olan taş ocağının coğrafyalarına yaşatacağı zararlardan dolayı ocağın yapım faaliyetinin sonlandırılmasını istediklerini söyledi. Seslerini yetkililere duyurabilmek adına bu eylemi gerçekleştirdikleri belirten Toprak, "Taş ocağının yeraltı sularına, tarımsal faaliyet ve bitkilerine, mera hayvancılığına, çevreye, doğaya ve insana yansıtacağı zararlar kısmen erken zamanda ve daha sonrada birkaç yıl içerisinde kimyasal dinamit etkileriyle Mamurek köylerimizde ve buraya yakın bulunan komşu köylerinde bile yer altını ve üstünü ve soluduğumuz havayı kirleterek, zehirleyerek hastalıklı ve yaşanması güç hale getireceği bilimsel bir gerçektir" dedi.

Taş ocağının çevre ve doğaya daha zararsız bir yer de kurulmasının mümkün olduğunu ifade eden Toprak, "Ama her nedense biz burada yaşayan köylülerden hiçbir fikir almadan oldu bittiye getirerek tezgahlarını buraya kurmuş bulunmaktadır" ifadelerini kullandı.

Toprak, "Bizler Mamurek köylerinde hiçbir suretle taş ocağının konulmasını insan adına, çevre doğa adına, gelecek nesiller adına, mantık adına doğru bulmuyoruz ve tekrar tekrar söylüyoruz. Taş ocağını köylerimizde istemiyoruz" açıklamasında bulundu.

Eylemin sonunda basın açıklamasına katılanlar bir süre yolda oturma eylemi yaptı. Grup daha sonra olaysız şekilde dağıldı.

Malatya'da, merkeze bağlı Karagöz köyünün sakinleri, kurulması planlanan taş ocağını istemedikleri gerekçesiyle eylem yaptı.

metin boyutu + - metni yazdır

Köy meydanında toplanan vatandaşlar adına konuşan muhtar Haydar Kll, köye 1,5 kilometre uzaklıktaki alana kurulacak taş ocağının zm bağlarına zarar vereceğini savundu.

Köylerinin eteklerinde kurulduğu Beydağı'nın Malatya'nın su kaynağı olduğunu dile getiren Kll, merkeze bağlı Konak Mahallesi'nin ve Horata Vadisi'nin suyunun buradan geldiğini söyledi.

Taş ocağının su kaynaklarına zarar vereceğini düşündüklerini kaydeden Kll, "Köyümüze içme suyu getirilmesi için ihale aşamasına gelen bir çalışma var. Yatırım programına da alındı. Bu kurulan taş ocağının bin 250 metre yakınından köye su getirilecek. Taş ocağındaki patlamalar burayı da etkileyecektir. Ayrıca hayvanlarımızı suladığımız bir su kaynağımız daha var. Taş ocağına 600 metre uzakta. Burası da zarar görecek" dedi.

Muhtar Kll, taş ocağını istemediklerini ifade ederek, ocağın ruhsatının iptali için ilgili kurumlara başvuracaklarını sözlerine ekledi.

Köylülerden İsmail Yılmaz da, hayvancılıkla geçindiklerini belirterek, "Ocağa yakın 7 pınar var. Orada arklar var. Hayvanlar buradan su içiyor. Biz hayvanımızı nereye götüreceğiz?" diye konuştu.

Aziz Karaman ise, taş ocağına giden yolu köy halkının yaylalarına ve arazilerine ulaşmak için açtığını bildirdi.

Yol zerindeki zm bağlarını yeni kurduklarını dile getiren Karaman, taş ocağının bunlara zarar vereceğini ileri sürerek, "Köyün geliri hayvancılık, bir de zm bağı. Bunlar de elimizden giderse ancak biz köyü bırakıp gidelim" diye konuştu.

Konuşmaların ardından taş ocağının kurulacağı yere giden köylüler, şirket yetkilisinden, çalışan iş makinesinin durmasını ve köyden gitmesini istedi.

Milletvekili Ağbaba, taş ocakları ile ilgili konuştu

Cumhuriyet Halk Partisi(CHP) Malatya Milletvekili Veli Ağbaba, taş ocakları ile ilgili sorunları dile getirdi.

Haberi Kopyala

27 Haziran 2012 20:23

 Yazdır

CHP Malatya Milletvekili Ağbaba, TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada, "Malatya ili Yeşilyurt ilçesi İkizce Köyü Muhtar Sayın Hüseyin Yazlak'ın çığlığını, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nden duyurmak istiyorum. Hüseyin Yazlak diyor ki: 'Bizim köyümüz merkeze çok yakın bir köy. Ancak her ne hikmetse köyümüzde bulunan boş dağlarımız birilerinin para kazanması uğruna peşkeş çekiliyor. Köylerimiz, yağma ediliyor' " ifadelerini kullandı.

Soruna çare bulunmasını isteyen Ağbaba, "Sayın Başkan; açılan taş ocakları hem köyde yaşayan insanların sağlığıyla oynuyor, hem de çevreyi yok ediyor. Bu konuda, dağları, taşları satmaktan başka hiçbir iş yapmayan, Malatya'daki bütün değerleri sağa

sola peşkeş çeken Ak Parti hükümetinin şimdi de dağlarımızı gözünü diktiğini belirtmek istiyorum" dedi.

“KAPTAJ”A TAŞ OCAĞI TEHDİDİ!

Malatya ve çevresinin içmesuyu ihtiyacını karşılayan Gündüzbey Pınarbaşı'ndaki kaynak havzasının Adıyaman sınırlarındaki bir bölgesine, Adıyaman tarafından Taş Ocağı ruhsatı verilmesi, Malatya'da endişe yarattı

Bu haber 2016-04-24 22:47:34 tarihinde ve 444 kez görüntülenmiştir

Malatya ve çevresinin içmesuyu ihtiyacını karşılayan Gündüzbey Pınarbaşı'ndaki kaynak havzasının Adıyaman sınırlarındaki bir bölgesine, Adıyaman tarafından Taş Ocağı ruhsatı verilmesi, Malatya'da endişe yarattı. Özellikle taş ocağına Malatya İl Özel İdaresi'nden "uygundur" görüşü bildirilmesi büyük bir skandal olarak değerlendirildi.

Gündüzbey Kaptaj havzasının Adıyaman bölgesindeki bir yere ÇED raporuna ihtiyaç duyulmadan maden ocağı izni verilmesi Malatya'da endişe yarattı. Üstelik taş ocağına Malatya İl Özel

İdaresi'nden "uygundur" görüşü bildirilmesi büyük bir tepkiyle karşılandı. Malatya'nın içme suyu kaynağını ve suyun şehir şebekesine dağıtımını yapan Kaptaj Tesisleri'ni açık biçimde tehdit edecek şekilde Malatya-Adıyaman sınırına kurulma girişimleri başlatılan maden ocağı için Malatya İl Özel İdaresi Genel Sekreteriği'nin resmi yazıyla "Uygundur" görüşü verdiği ortaya çıkarken, Genel Sekreter İrfan Kaya'nın, konuyla ilgili net bir açıklama yapmaması endişeleri artırdı. Öte yandan Belediye Başkanı Ahmet Çakır, Kaptaj'ın bulunduğu havzada 'maden ruhsatı' verilmesi kararına itiraz edeceklerini söyledi. Malatya Valiliği'nden söz konusu habere ilişkin herhangi bir açıklama gelmezken, Malatya Belediyesi'nin Adıyaman İl Özel İdaresi'ne "sert" içerikli bir yazı gönderdiği öğrenildi. Malatya İl Özel İdaresi Genel Sekreteri İrfan Kaya'nın bu konuda kendisine yöneltilen sorular karşısındaki duyarsızlığı dikkat çekti. Belediye Başkanı Ahmet Çakır, Malatya ve yakın çevresinin içmesuyu ihtiyacını karşılayan Gündüzbey Pınarbaşı'nda Kaptaj'ın bulunduğu havzaya yakın noktada bir firmaya ÇED gereksizsin 'maden arama ruhsatı' verdiği belirtilen Adıyaman İl Özel İdaresi'nin bu kararına itiraz edeceklerini söyledi. Belediye Başkanı Çakır, "Malatya'nın yaşam kaynağı olan, 1 milyon insanın içmesuyu ihtiyacını karşılayan havzadaki su kaynakları hiçbir ticarete, hiçbir kazanca kurban verilemez. Adıyaman İl Özel İdaresi'nin verdiği bu ruhsat kararına itiraz edeceğiz" dedi.

Taş Ocağı Ruhsatının İptali Bekleniyor

Malatya merkez Karagöz köyünde taş ocağına verilen ruhsatının iptalinin gündeme geldiği bildirildi. rapor hazırlaması için görevlendirdi. ve toprak numunelerine ilişkin teknik analizleri yaptıktan sonra raporunu yazarak Malatya Valiliği'ne sundu.

17 Şubat 2013 Pazar 11:23

Malatya merkez Karagöz köyünde taş ocağına verilen ruhsatının iptalinin gündeme geldiği bildirildi.

Karagöz köyünde taş ocağına ruhsat verilmesinden sonra muhtar ve köylülerin tepkisi üzerine Vali Vasip Şahin, İl Özel İdaresi Proje ve Etüd Dairesi'ni

rapor hazırlaması için görevlendirdi. İl Özel İdaresi Proje ve Etüd Dairesi taş ocağının kurulacağı Karagöz Köyü Soyugür Sirtı'nda inceleme

ve toprak numunelerine ilişkin teknik analizleri yaptıktan sonra raporunu yazarak Malatya Valiliği'ne sundu.

Söz konusu Jeolojik Etüd Raporunda, Karagöz köyünün su kaynaklarının bulunduğu bölgede işletmeye açılması planlanan taş ocağının, Dağ Pınarı su kaynağına 350, Söğütü Pınarı su kaynağına ise 770 metre uzaklıkta olduğuna dikkat çekildi. Raporunda,

taş ocağında yapılacak patlatmaların bu su kaynaklarını olumsuz yönde etkilemesinin kaçınılmaz olduğuna vurgu yapıldı.

Jeolojik Etüd Raporu'nun

sonuç ve öneriler bölümünde ise, taş ocağındaki faaliyetin delme-patlatma yöntemiyle gerçekleştirileceği ifade edilip, "Bundan ötürü, patlatmanın çevrede sarsıntı

meydana getireceği ve açığa çıkan enerjinin büyüklüğü ile orantılı olarak su kaynaklarını etkileyeceği aşiktir" denildi.

Verilen rapordan sonra taş ocağına verilen ruhsatının iptalinin gündeme geldiği kaydedildi. - MALATYA

CHP'Lİ AĞBABA: "TAŞ OCAKLARI İNSANLIĞIN DÜŞMANI"

Paylaş Tweet G+

IHA

CHP Malatya Milletvekili Yelî Ağbaba, Malatya'da kurulan taş ocaklarının başta insan sağlığı olmak üzere, hayvancılığı, tarım arazilerini ve su kaynaklarını olumsuz etkilediğini belirterek, "Dağları, ovası cennet olan Malatya, taş ocakları cenneti haline getirildi" dedi.

CHP Malatya Milletvekili Yelî Ağbaba, taş ocaklarının zararları konusunda bir konuşma yaptı. Ağbaba, Çarkezyazısı'nda kurulan taş ocağının kapasite artırma talebini de eleştirdi. Ağbaba, TBMM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada 2014 yılında yürürlüğe giren Maden Yasası'nın ardından tüm Türkiye'de olduğu gibi Malatya'da da gelişigüzel taş ocağı ruhsatları verilmeye başlandığını kaydederek, "Dağları, ovası cennet olan Malatya, taş ocağı cenneti oldu. Artık herkes yaşayarak göüyor ki taş ocakları, başta insan sağlığı olmak üzere, hayvancılığı, tarım arazilerini ve su kaynaklarını yok ediyor. Doğanşehir Kelhail, Dedeyazı, Akçadağ, Karapınar ve Cevizpınar, Yeşilyurt Kozluk köyü, Örnek köy, Arcuvan'ın bazı köyleri, Arapgir'in Aliçü köyünde fayatı olumsuz etkiliyor" dedi.

Ağbaba, "Görüş, Haçova, Kuyulu, Kuşdoğan, Faih ve Duruldu mahallelerini, yani Çarkezyazısı'nı da olumsuz etkileyen bir taş ocağı var. Rölgede yaşayanlar taş ocağının kapatılması için defalarca girişimde bulundu. Bakanlığa başvurular, ben de defalarca Mecliste gündeme getirdim, ancak sonuç değişmedi. Şimdi ne öğrendik ki bu kadar taş ocağının kapatılmasını, firmalar kapasite artırmak için Bakanlığa başvuruyor, Bakanlık da bu duruma olumlu yaklaşıyor. Ben buradan bir çağrı yapıyorum, Taş ocakları doğanın düşmanı, tarımın düşmanı, insanlığın düşmanı, bunlara ruhsat verenlerin bir kez daha bu ruhsatları gözden geçirmelerini diliyorum" ifadelerini kullandı.

EK: BOŞ ANKET FORMU

MİGEM ANKET

Görüşülen kişinin pozisyonu.....

Tarih ...../ Mart /2018

1. Taş ocağı ruhsatı verilecek yerler için herhangi bir kısıt var mıdır?
2. Kamu kuruluşlarının (DSİ – KGM) işleteceği ocaklar için yasal prosedür aynı mıdır?
3. Belediyelerin işleteceği ocaklar için yasal prosedür aynı mıdır?
4. Taş ocağı ruhsatı alacak kişi / kurum için kısıt var mıdır?
5. Ruhsatların geçerliliği kaç yıldır?
6. Süresi dolan ruhsatlara ne olmaktadır?
7. İşletilmeyen ocaklara ait ruhsatlar için bir yaptırım var mıdır?
8. Ruhsat verilecek saha/arazi MİGEM tarafından ziyaret ediliyor mu?

ÇEVRE ŞEHİRCİLİK BAKANLIĞI ANKET

Görüşülen kişinin pozisyonu.....

Tarih ...../ Mart /2018

1. Bütün taş ocakları il çevre müdürlüğünün denetimine tabi midir?
  - a) Belediyeler / Yerel yönetimler
  - b) Kamu (DSİ- KGM)
2. Taş ocakları ne sıklıkla denetlenmektedir?
3. Denetleme sonu yaptırımlar nelerdir?
4. ÇED gereklidir /gerekli değildir kararını kimler vermektedir?
5. ÇED raporları inceleyen kurul kaç kişiden oluşmaktadır?
6. ÇED raporlarının incelenmesi için yasal süre ne kadardır?
7. ÇED raporlarının incelenmesi için gerekli süre ne kadardır?
8. Bir ayda ÇED’le ilgili ortalama kaç başvuru gelmektedir?
9. Üretilen kırma taşların standartlara uygunluğu denetleniyor mu?
10. Taş ocağındaki rezerv ve kaya kalitesi kontrol ediliyor mu?
11. Üretimi biten tesislerle ilgili yapılan çalışmalar nelerdir?
12. Çevre sakinlerinin taş ocakları ile ilgili yaşadıkları sıkıntılarla ilgili başvuruları oldu mu?

TAŞ OCAKLARI İŞLETME ANKET

Görüşülen kişi

Mevki .....Mah.

Çalışan / Firma Sahibi

Tarih ...../ Mart /2018

- 1) İşletmenin yıllık ortalama üretim kapasitesi ne kadardır?
- 2) Ruhsat alanının yaklaşık yüz ölçümü nedir?
- 3) Müşteri portföyü kimlerden oluşmaktadır?
  - a) Özel Sektör
  - b) Kamu
  - c) Şahıslar
  - d) İthalat
- 4) Taş ocağı kaç senedir işletilmektedir?
- 5) Firmanıza ait kaç adet taş ocağı bulunmaktadır?
- 6) Taş ocağının çevreyle ilgili sıkıntıları nelerdir?
- 7) Çevre sakinlerinden işletmenizde çalışan var mıdır?
- 8) Taş ocağı ne sıklıkla denetlenmektedir?

ÇEVRE SAKINLERİ / MUHTARLAR ANKETİ

Görüşülen kişi

Mevki .....Mah.

Muhtar / Çevre sakini

Tarih ...../ Mart /2018

1. Rahatsızlık sebebi olan konu nedir?

- a) Toz
- b) Gürültü
- c) Ses
- d) Kamyon Trafiği
- e) Titreşim

2. Konu ile ilgili yaşanan fiziksel bir durum var mıdır?

- a) Kaza
- b) Yaralanma
- c) Etkilere ilişkin hastalık

3. Söz konusu gelişmelerle / durumlarla ilgili her hangi merciye bir müracaatta bulunuldu mu?

4. Mahalle / yöre sakinlerinden taş ocağında çalışan var mı?

- a) Çalışanların yaklaşık sayısı ne kadar?

Niyazi Mahallesi Buhara Caddesi No:195 Kat:1 (Malatya TSO Hizmet Binası 1. Kat)

Battalgazi / MALATYA

Tel: 444 53 52 / +90 422 212 87 98 – 99

Fax: +90 422 212 87 97

E-posta: info@fka.gov.tr

www.fka.gov.tr